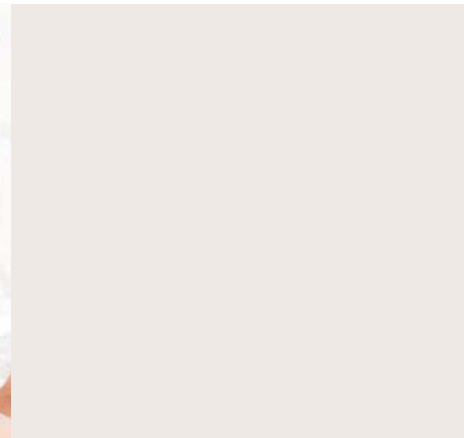

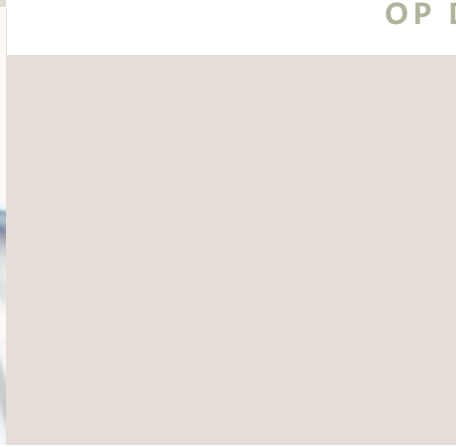
20

JAAR

OP DE TOEKOMST VAN ELK KIND!

KIND EN GEZIN

20 JAAR KIND EN GEZIN

OP DE TOEKOMST VAN ELK KIND!

VOORWOORD

DE TOEKOMST ZIEN!

Het twintigjarig bestaan van Kind en Gezin gaat – onverwacht – gepaard met mijn afscheid van de mooiste der Vlaamse instellingen. Wordt de feestvreugde daarom getemperd? Krijgt het toekomstperspectief voor Kind en Gezin een knauw? Heel zeker niet.

Mijn afscheid doet niets af aan wat er gedurende al die jaren werd gepresteerd en verworven. Daarenboven is een vernieuwing die daarop voortbouwt nu echt verzekerd. Een nieuwe leiding – de komende jaren verlaten heel wat directieleden en sleutelpersonen om leeftijdsredenen de instelling – krijgt vrijuit de kans om een nieuwe of vernieuwde koers uit te stippelen.

Toen ik in 1998 Overheidsmanager van het Jaar werd, kreeg ik als geschenk een kunstwerk met als titel ‘De man die de toekomst zag’. Daar komt het op aan: de toekomst zien!

In de voorbije twintig jaar heb ik samen met jullie rusteloos gezocht naar wat Kind en Gezin in de toekomst voor jonge Vlaamse gezinnen en kinderen kan betekenen. Een journaliste verwoordde die betekenis onlangs heel treffend: Kind en Gezin moet alle kinderen in Vlaanderen de best mogelijke start geven. Daar kunnen we het verschil maken. Als Kind en Gezin met dat in het achterhoofd voortdurend en in al haar geledingen antwoorden blijft zoeken, zal haar dienstverlening onmisbaar blijven.

De twintig voorbije jaren waren mooie jaren en hadden alle iets te bieden. En wat zo verrassend en krachtig was: telkens weer kwamen andere medewerkers naar voren met nieuwe voorstellen, sprekende realisaties, onvermoede kennis, boeiende ondernemingen die veel kopzorgen met zich meebrachten, maar die van wezenlijk belang bleken om ‘de toekomst te zien’.

Na twintig jaar heeft Kind en Gezin het vertrouwen van de jonge gezinnen, dat ze van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn meekreeg, niet beschaamd, maar integendeel versterkt. Dit resultaat is het gevolg van een tomeloze, professionele én warme inzet van alle medewerkers. Het geluk dat ik had om gedurende al die jaren voor en met jullie allen te werken heeft mij als mens en als ‘baas’ gevormd en gekneed tot wie ik vandaag ben.

Ik draag dit met dank mee, naar ook voor mij een nieuwe toekomst.

Lieven Vandenbergh
uittredend administrateur-generaal

1987

1987

DE FLUWELEN REVOLUTIE

KIND EN GEZIN RIJST OP UIT HET NATIONAAL WERK VOOR KINDERWELZIJN

Een nieuwe lente, een nieuw geluid. Eens de allerlaatste politieke hindernissen inzake overdracht van personeel, goederen en middelen van het *Nationaal Werk voor Kinderwelzijn* (NWK) genomen, staat Kind en Gezin op 1 februari 1987 eindelijk in de startblokken. De installatie van de Raad van Beheer loopt van een leien dakje, op de aanstelling van de administrateur-generaal, zijn adjunct en enkele directieleden is het echter nog wachten tot de nazomer. Maar ook de organisatie van de administratie vergt heel wat tijd. Zo moeten behalve een algemene leiding ook drie besturen, acht directies en provinciale diensten opgericht worden. Om de start van de Provinciale Comités in goede banen te leiden, dringt zich bovendien een grondige herschikking van de provinciale administraties op. Behalve aanvangsjaar is 1987 echter ook een overgangsjaar waarin oplossingen moeten geformuleerd worden voor de talloze sporen die het NWK naliet. Zo steken besparingsmaatregelen van het NWK dermate stokken in de wielen dat het adviesbureau Arthur Anderson & Co opgedragen wordt de financiële werking grondig door te lichten. Als gevolg van de begrotingsperikelen komt de continuïteit van de eigen zorgverlening zelfs op de helling te staan. De aarts-moeilijke overgangperiode belet Kind en Gezin evenwel niet om al met een aantal vernieuwende initiatieven, zoals de videofilm *De ontwikkeling van het kind van 0 tot 6 maanden*, voor de dag te komen.

ELK KIND IS EEN NIEUWE KANS

Lieven Vandenberghe

Uit het stof

'Jij bent jurist, begin er maar aan.' Ik was 35, kabinetsmedewerker bij Gemeenschapsminister van Gezin en Welzijnzorg Rika Steyaert en stond ineens voor de immense opdracht om de splitsing van het Nationaal Werk voor Kinderwelzijn (NWK) in juridisch goede banen te leiden. Een huzarenstukje.

Administraties lieten zich dan wel relatief eenvoudig opdelen in een Vlaamse en een Franstalige vleugel, het NKW beschikte ook over rechtspersoonlijkheid zodat alleen decretaal ingrijpen een uitweg bood. Toen bleek dat het NWK behalve een behoorlijk oubollig imago ook een verrassend sterke basis had, doemde bovendien een bijkomend dilemma op: zetten we uitsluitend een nieuwe overheidsorganisatie op poten of grijpen we deze kans aan om de organisatie uit te bouwen tot iets waardevols voor jonge

gezinnen? Jong, ambitieus en gefascineerd door welzijnzorg, koos ik resoluut voor de vernieuwing. Elke vernieuwing is echter een breuk met het verleden, zodat ik binnen de kortste keren dan ook behoorlijk wat stof deed opwaaien. Zo vond ik het evident om Nederlands te praten in een hoofdzakelijk Franstalige NWK-Raad van Bestuur. Ik vond het ook een belachelijk idee dat wanneer ik, 'de baas', de lift nam, er niemand mee mocht in diezelfde lift. Of dat er een volledige verdieping uitsluitend voor mezelf en mijn secretariaat bestemd was. Even je bureau verlaten om poolshoogte te gaan nemen bij je personeel? Het was niet evident. Althans voor het kaderpersoneel. Het personeel in het veld daarentegen keek geweldig uit naar de aankomende innovaties die ze beschouwden als de voorbode van een beloftevolle toekomst.

Ik ben een erg tevreden man wanneer ik terugblik op twintig jaar Kind en Gezin. Maar zou ik het opnieuw doen? Nee. Ik zou het niet meer durven...

DE FLUWELN REVOLUTIE

Regelgevingen, inspecties en uitbetalingen behoren dan wel steevast tot de klassieke overheidsopdrachten, het was van meet af aan duidelijk dat de toekomst van Kind en Gezin niet kon liggen in een louter administratieve rol. Zaak was dus om de administratieve rompslomp dermate te vereenvoudigen dat de blikken zo veel mogelijk op de dienstverlening konden gericht worden. Meer dan ooit hadden de gezinnen immers nood aan een gezinsondersteunend aanbod. Het was dan ook

Lieven Vandenberghe, administrateur-generaal van Kind en Gezin van 1987 tot 31 augustus 2007. Leden van het Directiecomité, Anne Vanden Berge, Leo Van Loo, Simone Boeckmans, Mien Vanderpoorten, Inge Duchateau, Dorine Chamon. Ingrid Bombay, Lisette Bergmans, Johan Letouche, Will Verniest, Jos Eerdekens.

ELK KIND IS EEN NIEUWE KANS

Lieven Vandenberghe

schrijnend te zien hoe stiefmoederlijk kinderopvang behandeld werd door het NWK, terwijl de roep van ouders naar meer en kwaliteitsvolle kinderopvang toch al maar luider klonk. Maar ook voeding, opvoeding, kansarmoede, kindermishandeling en adoptie zagen amper het daglicht en stonden als gebeiteld in de schaduw van de medische preventie. Bovendien snakte het medische luik ook naar een meer professionele aanpak die meer aansloot bij de geneeskunde van vandaag en was de communicatie allerm minst een staaltje van moderniteit. Zo leek het tijdens de huisbezoeken wel alsof de verpleegkundigen voor de klas stonden. Ouders werden al te vaak bij het handje genomen of om de oren geslingerd met alles wat niet mocht. De uitbouw van een positieve communicatie en gezinsondersteuning

zou enkele jaren vergen. Gelukkig stonden we er dankzij onze partnerships met andere organisaties uit de welzijnssector nooit alleen voor.

ZO KWETSBAAR ALS WE MENSELIJK ZIJN

Voeling houden met de mensen. Vandaag de dag klinkt het bijna platvloers, maar ik droeg die gedachte van in den beginne hoog in het vaandel. Scheen het NWK het kaderpersoneel af te schermen van het overige personeel, ik maakte het voornemen om jaarlijks naar elke provincie te trekken voor een nieuwjaarsreceptie.

Men schrok zich een hoedje want veelal kende men 'de baas' slechts van de foto's. Meer nog, het leek wel alsof niemand je ook maar durfde te benaderen. Een hemelsbreed verschil met de sfeer van

vandaag: krijgen mijn mensen me in het vizier, dan moet ik meestal maken dat ik zo snel mogelijk wegkom – grapje...

Nee, de personeelspolitiek moest grondig herzien worden zodat Kind en Gezin de opgelopen achterstand binnen de kortste keren kon bijbenen. Ik schuimde dan ook de universiteiten af om er de assistenten weg te plukken en verving de chefs van de verpleegkundigen door jonge licentiaten. Maatregelen die me niet altijd in dank werden afgenomen, maar wel cruciaal waren om de geloofwaardigheid van het kersverse Kind en Gezin uit te bouwen. Misschien dacht men toen wel met een beeldenstormer te maken te hebben, ik ben het nochtans allerm minst. Gaf ik mijn mensen vertrouwen en zag ik dat het tot goede dingen leidde, dan was ik de eerste om vanaf de zijlijn te applaudiseren.

Natuurlijk heb ik ook veel gevloekt, vooral dan wanneer het fout ging en we onder vuur kwamen te liggen. Maar mijn mensen laten vallen? Dat nooit. We zijn maar mensen en dus ook zo kwetsbaar als we menselijk zijn.

Veelal kende men de baas slechts van de foto's.

EEN KIND VAN ZIJN TIJD

Mijn droom? Dat Kind en Gezin ook in de toekomst hetzelfde pad mag blijven bewandelen. De continuïteit van de dienstverlening bewaken is één zaak, er zal evenwel ook moed en initiatief nodig zijn om een sterk antwoord te formuleren op de uitdagingen in de kinderopvang. Gelukkig weet Kind en Gezin zich zowel op het hoofdbestuur als in de

regio's gezegend met een heleboel sterke mensen die van aanpakken weten. Deze mensen alle kansen geven, is dan ook de sleutel tot het succes van Kind en Gezin. Trouwens, dat kleine kansen grote gevolgen kunnen hebben, bewijst de Algehoortest als geen ander. Je laat een arts naar de Verenigde Staten trekken om er een nieuw type gehoortest van naderbij te bekijken en 500 000 gehoortests bij Vlaamse zuigelingen later wordt Kind en Gezin wereldwijd benijd om haar vooruitziendheid en efficiëntie. Dat de wereld vol bewondering kijkt naar Kind en Gezin maakt het personeel niet alleen erg trots, het geeft de Vlaamse ouders bovendien ook erg veel vertrouwen in onze organisatie. Wat meer is, met een doelbereik in de consultatiebureaus van maar liefst 89% kunnen we zonder enige schroom stellen dat geen enkele organisatie zo'n grote, vrijwillige toegang heeft tot de Vlaamse gezinnen.

Het is dan ook van het grootste belang dat

Kind en Gezin de vinger aan de pols blijft houden om telkens opnieuw te kunnen inspelen op de steeds veranderende zorgen van jonge ouders. Want elk gezin is een nieuwe uitdaging, elk kind een kans om het nog beter te doen.

*Het consultatiebureau van Kind en Gezin
zichtbaar in Vlaanderen.*

1987

- Op 1 februari 1987 ziet *Kind en Gezin* het levenslicht.
- Aanstelling van zowel administrateur-generaal en directieleden als van drie besturen, acht directies, provinciale diensten en *Provinciale Comités*.
- In november 1987 wordt aan het auditbureau Arthur Anderson & Co opdracht gegeven tot een *doorlichting van werking, financiën en ICT*.
- Eind 1987 zijn al *1 065 betrekkingen* ingevuld, waarvan 64% sociaal verpleegkundigen.
- Oprichting van een *Interdisciplinaire Adviescommissie* en een *Adviescommissie Dagopvang*.
- Het tweemaandelijks tijdschrift en vormingsinstrument *Het Kind* rolt van de persen in 4 200 exemplaren.
- *Ongevallenonderzoek* bij jonge kinderen in Vlaanderen.
- De *enquêtes naar het gebruik van kinderopvang* voor kinderen onder de drie jaar worden opgestart.
- Op 1 januari 1987 wordt het kinderopvangcentrum *Home Georges Theunis* in Oostduinkerke gesloten door het NWK.

1988

1988

STARTEN IN SCHOONHEID

KINDEROPVANG MAAKT KLEINTJES GROOT

Kind en Gezin zag al het levenslicht in 1987, het zou de instelling echter nog een extra jaar vergen om daadwerkelijk uit de startblokken te schieten. Niet alleen de talloze nieuwe samenstellingen en benoemingen vragen de broodnodige inlooptijd, het is ook angstvallig wachten op de resultaten van de doorlichting die het auditbureau Arthur Anderson & Co in opdracht van Kind en Gezin uitvoerde.

Uit het auditrapport blijkt dan wel dat Kind en Gezin over een goed ogende begroting beschikt, zowel de informatisering als de werking van de instelling laten echter te wensen over. Een grondige reorganisatie dringt zich dan ook op en spitst zich vooral toe op de oprichting van een nieuw vierde bestuur *Eigen Zorgverlening* dat de door Kind en Gezin uitgevoerde zorgverlening voortaan onder de vleugels zal nemen.

De roep naar bijkomende plaatsen in de kinderopvang blijft ook in 1988 onbeantwoord. Kind en Gezin werkt inmiddels wel aan een voorstel inzake meldingsplicht en toezicht van Kind en Gezin op de kinderopvang.

Wanneer de Vlaamse Regering het licht op groen zet voor zowel meldingsplicht als toezicht, kan Kind en Gezin eindelijk de grondslag leggen voor vernieuwing en verruiming van de kinderopvang in Vlaanderen.

Van onderdrukking naar ondersteuning

Kinderopvang mogelijk maken. Sinds mijn aanstelling als afdelingshoofd Kinderopvang in 1996 is het mijn motto. Voor goed komaf maken met de oude ambtenarencultuur die nogal wat energie stak in het naleven van regelgeving en minder gericht was op het daadwerkelijk realiseren van broodnodige, vernieuwende en baanbrekende kinderopvanginitiatieven.

Voorbij ook de tijd van het almachtige hoofdbestuur dat geen kans onbenut liet om de voorzieningen eerder de les te spelen dan vooruit te helpen. Onze droom? Een open bedrijfscultuur waarin de resultaten niet geboekt worden door onderdrukking maar door ondersteuning. Een idee dat gepromoot werd door administrateur-generaal Vandenbergh, die als geen ander beseftte dat vrijheid en vertrouwen de organisatie vleugels zouden geven.

De uitbreidingsstap in de kinderopvang, het krappe personeelskader en de geringe financiële slagkracht gooiden echter roet in het eten, zodat de kersverse instelling Kind en Gezin pas echt op dreef kwam toen ze in 1990 onderdak vond aan de Hallepoortlaan.

SLEUTELN AAN KWALITEIT

De nieuwe locatie was dan al een feit, tegelijkertijd vonden ook tal van vernieuwende visies hun weg. Zo zorgden zowel de meldingsplicht als het toezicht van Kind en Gezin op de kinderopvang ervoor dat kwaliteit meer dan ooit in de kijker kwam te staan. Draaide het in vroegere jaren stevast om het aantal plaatsen in de kinderopvang, dan wierp Kind en Gezin vanaf nu ook een vooruitziende blik op de kwaliteitsvereisten van de opvang. Vooral voor de zelfstandige kinderopvang, die

sinds de uitbreidingsstap in de erkende kinderopvang fel in opmars was, bleek een kwaliteitskader immers een welgekomen hulpmiddel. Instrumenten voor de kwaliteitsmeting in zowel zelfstandige kinderopvang als in kinderdagverblijven werden ontwikkeld, uitgetest, geëvalueerd en veralgemeend ingevoerd. Helemaal baanbrekend was echter de ontwikkeling van het *Zelfevaluatie-instrument voor welbevinden van Kinderen in de opvang* (ZiKo). Een instrument dat niet zozeer het aanbod, als wel de betrokkenheid en het welbevinden van het kind benadrukt. Dat ZiKo zowel onthaalouders als crèches in staat stelt om de eventuele hindernissen voor de ontwikkeling van een kind na te gaan en weg te werken, betekende dan ook een onmiskenbare mijlpaal in de kwaliteitsverbetering van de kinderopvang.

ELK KIND TELT

Kwaliteit is dan wel één van de hoofd-ingredienten voor een 'droom van een kinderopvang', voor sommige kinderen blijft het jammer genoeg bij dromen. Kansarm. Allochtoon. Een gezin in een echtscheiding. Mama of papa werkloos... Omwille van talloze formele en informele drempels vinden tot op vandaag heel wat kinderen de weg naar de kinderop-

vang niet. Nochtans bepaalt de sociale situatie van kinderen allerminst of ze meer of minder behoefte hebben aan kinderopvang. Wel integendeel. Terwijl kinderopvang vroeger uit economische overwegingen strikt voorbehouden bleek aan kinderen van werkende ouders, wordt vandaag ook het pedagogische en sociale belang van kinderopvang in ogenschouw

genomen. Wanneer je bedenkt dat kinderen in hun eerste drie levensjaren op alle vlak de grootste sprong van hun leven maken, dan kan je alleen maar besluiten dat een kwaliteitsvolle kinderopvang een uiterst kostbaar goed is voor alle kinderen. De evolutie van een kinderopvang die er slechts op gericht was om zo veel mogelijk ouders in staat te stellen uit werken te gaan tot een kinderopvang waarin elk kind telt en extra kansen krijgt, is ongetwijfeld één van de meest waardevolle wapenfeiten in twintig jaar Kind en Gezin. Een trend die sterk voorvoeld werd binnen Kind en Gezin en waarin we ons ook geruggensteund voelden door de gelijklopende visies van zowel het *Expertisecentrum voor Opvoeding en Kinderopvang* als van het *Vormingscentrum voor de Begeleiding van het Jonge Kind* (VBJK) met experts zoals prof. Remi Baeckelmans, Michel Vandenbroeck en Jan Peeters, waar het idee van een sociale kinderopvang voor het eerst werd verwoord. Bij de start van Kind en Gezin werd op het politieke forum en in de pers meestal met geen woord gerept over kinderopvang.

Will Verniest, afdelingshoofd Kinderopvang en waarnemend administrateur-generaal sinds 1 september 2007.

DE TOEKOMST BEGINT IN DE KINDEROPVANG

Will Verniest

Nu heeft ongeveer iedereen het over de meerwaarde van een kwaliteitsvolle kinderopvang. Wat meer is, een heleboel mensen stappen ineens op ons af om te zeggen hoe het moet. Behoorlijk frustrerend wanneer je bedenkt hoe lang we al met man en macht aan kinderopvang sleutelen. Gelukkig levert de immense aandacht voor kinderopvang ook overduidelijk een inhoudelijke en budgettaire kans op. Zo is er niet alleen veel ademruimte voor vernieuwende initiatieven, vandaag de dag maakt kinderopvang ook al drie vierde uit van het totale budget van Kind en Gezin.

DE TOEKOMST IS AAN DE CKO'S

Kinderopvang kreeg dan wel almaar meer centen, we blijven niettemin krap bij kas. Voeg daarbij nog eens het stijgende aantal geboorten en een verklaring voor de toenemende druk op zowel de voor- als buitenschoolse kinderopvang is al met-

een gevonden. Vanzelfsprekend brengt het scheppen van nieuwe opvangplaatsen heel wat zoden aan de dijk, ook een efficiënte begeleiding van ouders in hun zoektocht naar de geschikte opvangplaats kan al heel wat opvangleed verhelpen. Om ouders wegwijs te maken in het erg versnipperde kinderopvanglandschap gaan in mei 2007 dan ook 16 proefprojecten *Centra voor Kinderopvang* (CKO's) van start. Deze lokale of regionale samenwerkingsverbanden voor opvangvoorzieningen werken samen om hun aanbod af te stemmen op de lokale behoefte en via een centraal registratiesysteem elke vraag naar opvang slechts eenmaal te moeten noteren. Dankzij de schaalvergroting kunnen de opvangvoorzieningen niet alleen uitkijken naar een nieuwe dynamiek voor sociaal en pedagogisch gerichte kinderopvang, ouders maken ineens ook meer kans om alsnog een opvangplaats te vinden. Zo kunnen de CKO's behalve de

opvangvoorzieningen dicht bij huis ook opvangmogelijkheden opsporen dicht bij het werk, de school, het station waar mama de trein neemt of de woonplaats van oma en opa.

Kinderopvang als kostbaar goed dat elk kind alle kansen geeft. Dat de samenleving daar onderhand van door-drongen is, is de meest waardevolle verwezenlijking.

ALMAAR PROFESSIONELER

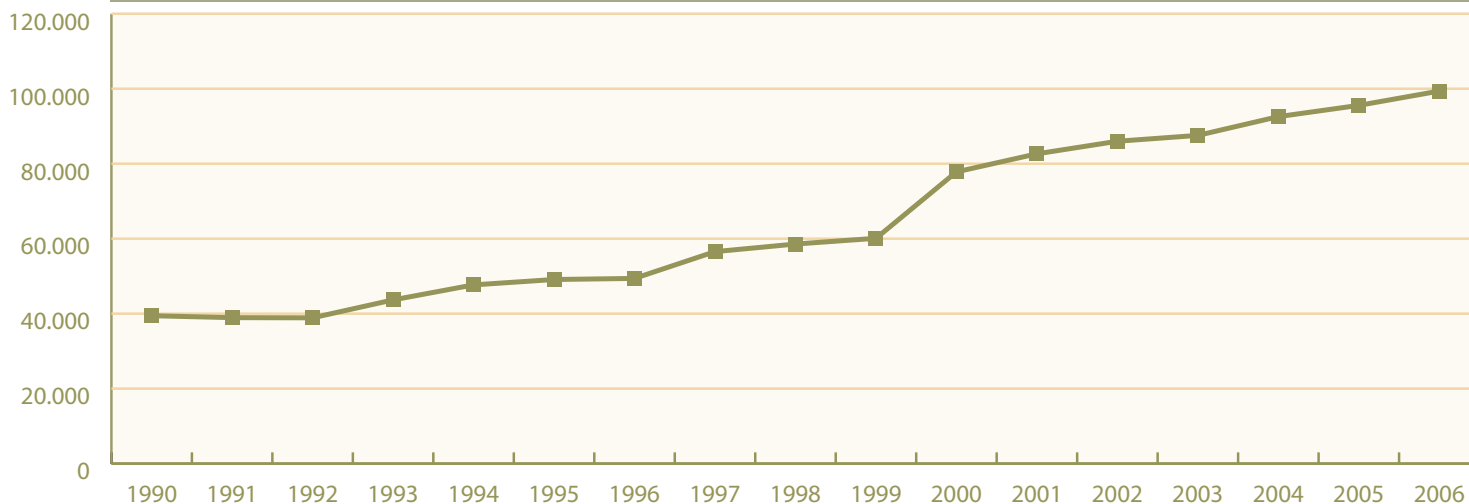
Trouwens, het verhaal van de CKO's vormt ook een mooie illustratie van de communicatievernieuwing die de voorbije jaren gevoerd werd in de afdeling Kinderopvang. Zo is een laagdrempelige, kwaliteitsvolle dienstverlening eveneens het uit-

gangspunt van zowel de website kinderopvang als van het callcenter kinderopvang. Communicatiekanalen die zo in de smaak vallen dat ze even later zelfs overgenomen worden voor de communicatie rond preventieve gezinsondersteuning. *Het Grote Kinderopvangboek* richt zich dan weer tot al wie kinderen opvangt en

wil voor hen een wegwijzer naar kwaliteitsverbetering zijn. Doel? De professionalisering van de gehele kinderopvang. Kinderopvang is immers allerminst een vrijblijvende oppasdienst, maar een beroep waarvoor specifieke competenties vereist zijn. Een veilige en geborgen plek waar ouders hun kinderen met een gerust

hart aan kunnen toevertrouwen. Door elke dag opnieuw een kwaliteitsvol antwoord te formuleren op de opvangvragen van vele mama's en papa's werkt Kind en Gezin immers niet alleen aan het geluk van de kinderen, maar ook aan dat van de hele samenleving.

EVOLUTIE AANTAL KINDEREN IN GESUBSIDIEERDE EN ONDER TOEZICHT STAANDE KINDEROPVANGVOORZIENINGEN

*Evolutie van de economische functie
naar de sociale en pedagogische functie
van kinderopvang.*

19

88

telex

1988

- In het voorjaar van 1988 gaan de vijf *Provinciale Comités* eindelijk van start.
- Na de interne audit Anderson wordt besloten over te gaan tot een grondige reorganisatie die onder meer de oprichting van het nieuwe bestuur *Eigen Zorgverlening* en de uitwerking van een *informatiseringsplan* omvat.
- Dankzij *meldingsplicht en toezicht* van Kind en Gezin op de kinderopvang kan Kind en Gezin van start gaan met een kwaliteitsverbetering van de kinderopvang in Vlaanderen.
- Na de jarenlange erkenningsstop voor kinderopvangvoorzieningen vraagt Kind en Gezin de Vlaamse Regering extra middelen voor een uitbreiding met 2 500 plaatsen.
- Kind en Gezin wordt voortaan verantwoordelijk voor zowel de erkenning als de subsidiëring van de *centra voor hulpverlening inzake kindermishandeling*.
- *Stopzetting individuele adoptiebemiddeling* door Kind en Gezin in afwachting van de uitwerking van een kader voor de adoptiebemiddeling door de Vlaamse Regering.
- Op 8 november 1988 is de eerste aflevering van *Oogappel* te zien, een magazine-programma over kinderen waarvoor BRT en Kind en Gezin de handen in elkaar sloegen.
- Tijdens het eerste huisbezoek krijgen ouders voortaan de videofilm *Ouders maken Kinderen maken Ouders* over de ontwikkeling van baby's van 0 tot 6 maanden.

1988

9

1989

MET KENNIS VAN ZAKEN

KIND EN GEZIN IN STROOMVERSNELLING

Voor Kind en Gezin is 1989 niet alleen een erg druk werkjaar, het is ook het jaar waarin tal van dossiers eensklaps in een stroomversnelling raken. Zo kent de dagopvangsector, na vele jaren van blokkering en besparingen, eindelijk een eerste cruciale doorbraak. Er worden niet alleen 500 extra plaatsen gecreëerd in de kinderdagverblijven, bijna 70 nieuwe diensten voor opvanggezinnen krijgen eveneens groen licht en een gloednieuw besluit geeft bepaalde diensten zelfs de kans om bijkomende plaatsingsdagen te realiseren. Ook het dossier kindermishandeling krijgt eindelijk vaart dankzij de erkenning door Kind en Gezin van vijf centra voor hulpverlening inzake kindermishandeling.

Ondertussen tekent ook de toekomst van de instelling zelf zich almaar duidelijker af, dankzij zowel de goedkeuring van een nieuwe personeelsformatie als het informatiseringsplan van het auditbureau Arthur Anderson & Co.

Wanneer op 3 mei 1989 duidelijk wordt dat Kind en Gezin dankzij het decreet over de erkenning van de adoptiediensten een cruciale rol toebedeeld zal krijgen in de voorbereiding van de erkenningsdossiers, de controle van de adoptiediensten en de contacten met buitenlandse instanties, treedt ook het adoptiedossier meer dan ooit op de voorgrond.

ADOPTIE IN DE STEIGERS

3 MEI 1989

Van meet af aan treedt Kind en Gezin op als bemiddelaar bij de adoptie van in België geboren kinderen, in de loop van 1988 staakt ze echter de individuele adoptiebemiddeling. Op 3 mei 1989 wordt aan Kind en Gezin in het decreet houdende de erkenning van adoptiediensten een belangrijke taak toebedeeld. De werking van zowel binnenlandse als interlandelijke adoptiediensten wordt afhankelijk gesteld van een erkenning door Kind en Gezin. Op basis van de adviezen van Kind en Gezin zal de Gemeenschapsminister in 1990 en 1991 aan dertien adoptiediensten een erkenning verlenen.

15 JULI 1997

Als gevolg van deze nieuwe opdrachten verdubbelt het aantal vragen van kandidaat-adoptanten. Kind en Gezin is evenwel vastberaden om haar rol inzake adoptie voluit te vervullen en te versterken. In 1993 maakt Kind en Gezin deel uit van de Belgische delegatie die mee over het Haags verdrag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van internationale adoptie onderhandelde. In 1994 wordt Kind en Gezin door de Vlaamse Regering aangewezen als *Vlaamse Autoriteit* bevoegd voor interlandelijke adoptie. Kind en Gezin speelt vanaf dan ook een informerende, begeleidende en bemiddelende rol tussen de buitenlandse overheden en de Vlaamse

erkende adoptiediensten. Wanneer op 15 juli 1997 ook het decreet interlandelijke adoptie het levenslicht ziet, wordt de adoptie-opdracht van Kind en Gezin nog verder uitgewerkt om zowel de procedures als de rechten van de betrokken minderjarigen te bewaken. Er wordt een begin gemaakt met de registratie van kandidaat-adoptanten. Voorbereidingscentra worden opgericht en erkend door Kind en Gezin. Kind en Gezin reikt beginseltoestemmingen uit aan kandidaat-adoptanten die positief werden geëvalueerd door één van de vijf door hen erkende evaluatieteams. Het blijft echter nog altijd mogelijk om zonder tussenkomst van Kind en Gezin te adopteren.

1 SEPTEMBER 2005

Op de meest ingrijpende herschikking in het adoptielandschap is het echter wachten tot 1 september 2005, het moment waarop zowel de nieuwe federale adoptiewet van april 2003 als het nieuwe decreet interlandelijke adoptie van juli 2005 gezamenlijk in werking treden. Een ontegensprekelijk erg symbolische datum, die onlosmakelijk verbonden is met de ratificatie van het Haags Adoptieverdrag door België. De *Vlaamse Centrale Autoriteit* (VCA) wordt opgericht als autonome dienst binnen Kind en Gezin, onder leiding van een adoptieambtenaar en met bevoegdheid voor de voorbereiding, het maatschappelijk onderzoek, de bemiddeling en de nazorg. Ook archivering en inzage van alle adoptiedossiers door de geadopteerden behoren vanaf nu tot het takenpakket. Als VCA gidst Kind en Gezin

voortaan alle kandidaat-adoptanten door de adoptieprocedure. Elke kandidaat-adoptant die hetzij door bemiddeling van een erkende adoptiedienst, hetzij op zelfstandige wijze een interlandelijke adoptie wenst te verwezenlijken, moet zich voortaan aanmelden bij de VCA en een voorbereiding op adoptie volgen bij één van de twee erkende vormingscentra. De geschiktheid van de kandidaat-adoptanten wordt voortaan beoordeeld door de jeugdrechtbank op basis van een maatschappelijk onderzoek dat uitgevoerd wordt door één van de vijf door Kind en Gezin erkende diensten voor maatschappelijk onderzoek. Naast een attest van gevolgde voorbereiding is dit adoptievonniss onmisbaar voor iedereen die een kind wenst te adopteren, zowel binnenlands als buitenlands, zowel ge-

kende als niet-gekende kinderen, zowel via een adoptiedienst als op zelfstandige wijze. De erkenning van de interlandelijke adopties is vanaf 1 september 2005 de bevoegdheid van de *Federale Centrale Autoriteit* (FCA), een nieuw orgaan in het adoptielandschap dat gecreëerd werd binnen de federale overheidsdienst Justitie. Kortom, een nieuwe aanpak waarvan de dynamiek zich al in 2006 laat vertalen in een verdubbeling van het aantal adoptiedossiers. Een opmerkelijke stijging die enerzijds te danken is aan het feit dat sinds 1 september alle kandidaat-adoptanten zich dienen aan te melden bij de VCA, anderzijds ook aan de wetwijziging van 18 mei 2006 die voortaan ook holi-bi-koppels de kans geeft om een kind te adopteren.

*Kind en Gezin en adoptie:
kinderrechten altijd topprioriteit.*

1989

- Vanaf 3 mei 1989 ligt het kader voor adoptiebemiddeling vast in het *decreet over de erkenning van de adoptiediensten*.
- Oprichting *Adviescommissie Perinatale Zorg*.
- Kind en Gezin erkent vijf *centra voor hulpverlening inzake kindermishandeling* in Antwerpen, Brussel, Leuven, Gent en Hasselt.
- Onderzoek naar de *bijcholingsbehoeften van de sociaal verpleegkundigen* van Kind en Gezin.
- Goedkeuring van het *informatiseringsplan* opgesteld door het auditbureau Arthur Anderson & Co, een plan dat aan de basis ligt van alle latere IT-toepassingen binnen Kind en Gezin.
- Voor opvang van kinderen jonger dan 3 jaar zijn de *kosten voor opvang voortaan fiscaal aftrekbaar*.
- Op 2 december 1989 organiseert Kind en Gezin het symposium *Preventie van ongevallen bij jongeren*.
- Onderzoek naar het *gebruik van de consultatiebureaus door migranten*.
- Project *Follow-up van kinderen met een geboortegewicht lager dan 2 000 g*.
- Onderzoek in de provincie Limburg naar *vakantieopvang van Turkse en Marokkaanse kinderen jonger dan 3 jaar tijdens het verblijf van de ouders* in het land van herkomst.
- Doorbraak in de *uitbreiding van de opvangmogelijkheden* dankzij 500 nieuwe plaatsen in de kinderdagverblijven, 70 nieuwe diensten voor opvanggezinnen en een verhoging van het aantal plaatsingsdagen in de bestaande opvangdiensten.

1990

1990

CONTINUÏTEIT EN KWALITEIT

ADOPTIE VERDER IN DE STEIGERS EN HET BELANG VAN DE JUISTE HOUDING

31 januari 1990. De dag die vele kandidaat-adoptanten zich blijvend zullen herinneren als het moment waarop een correcte, rechtszekere en kwaliteitsvolle adoptiebemiddeling voorgoed van start ging. Dankzij het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering wordt de erkenning van de Vlaamse adoptiediensten immers erg concreet. Zo handelt Kind en Gezin alle ingediende erkenningsdossiers af om ze voor erkenning voor te dragen aan de voogdijminister. Bovendien ziet Kind en Gezin voortaan ook toe op de kwaliteit van de dienstverlening bij de erkende adoptiediensten én krijgt ze inzage in internationale adopties.

Ook in de prenatale en perinatale zorg worden de krijtlijnen voor het toekomstige beleid verder uitgezet. Zo wordt op basis van een advies van de Adviescommissie Perinatale Zorg een beleidsnota voor de perinatale zorg aangenomen. Daarin treden het scheppen van samenwerkingsverbanden, de identificatie van zwangere vrouwen, medische en psychosociale ondersteuning, crisisopvang voor zwangere vrouwen en de continuïteit en kwaliteit van de zorgverlening zonneklaar op de voorgrond. Ook het preventieve luik treedt voor het voetlicht. Zo formuleert Kind en Gezin haar standpunt en preventietips omtrent wiegendood, waardoor ze al meteen de aanzet geeft voor de talrijke, toekomstige preventiecampagnes.

SLAAP, KINDJE, SLAAP

VEILIG SLAPEN

Onverwachts en genadeloos. Wiegendood komt zelden voor, elk wiegendoodkindje is er niettemin eentje te veel. In België werd sinds de jaren '70 volop wetenschappelijk onderzoek verricht naar de oorzaken van wiegendood. Een causaal verband tussen slaaphouding en wiegendood zou echter pas in 1987 gesuggereerd worden door Nederlandse onderzoekers. Wanneer even later ook de rol van andere risicofactoren als warmtestuwing, onveilig bedmateriaal en passief roken duidelijk wordt, besluit ook Kind en Gezin om een intensieve preventiecampagne op te starten. Zo brengt Kind en Gezin, op advies van de Wetenschappelijke Interdisciplinaire Adviescommissie, ouders al in 1990 op de hoogte van de uitlokkende factoren van wiegendood. Factoren die weliswaar niet de oorzaak zijn van wiegendood, maar toch risicoverhogend werken en aldus wiegendood kunnen uitlokken. Zo wordt

de rugligging voortaan aanbevolen als de meest veilige slaaphouding, verdient een rookvrij huis de voorkeur, mag de temperatuur binnenshuis maximaal 18 °C bedragen en wordt ouders aangeraden om steevast een oogje in het zeil te houden. Aangezien 90% van de sterftcijfers als gevolg van wiegendood vooral op te tekenen valt vóór de leeftijd van 6 maanden – met een duidelijke piek rond 2 tot 4 maanden – is in deze periode extra waakzaamheid dan ook geboden.

SLAPEN ANNO 1994

Kleine maatregelen met grote gevolgen. Ofwel het resultaat van enkele buitenlandse campagnes in een notendop. Zo zag Nederland na een erg intense campagne het aantal gevallen van wiegendood slinken van 0,9 per 1 000 in 1987 tot 0,4 per 1 000 in 1993. Wanneer even later ook Nieuw-Zeeland, Denemarken en Australië

gelijkaardige resultaten kunnen voorleggen, komt men tijdens de Internationale Wiegendoodconferentie van augustus 1994 dan ook tot het besluit om dit opvallend veiliger verzorgingsgedrag wereldwijd te gaan verspreiden. Als uit onderzoek van Kind en Gezin bovendien blijkt dat de slaapsituatie van jonge kinderen in Vlaanderen zodanig te wensen overlaat dat bijsturing van de belangrijkste risicofactoren broodnodig is, start Kind en Gezin met *Veilig slapen*, een campagne ter preventie van wiegendood. Onder meer het veralgemeende gebruik van donsdekens (70%), het aantal kinderen dat passief meerookt (18%) en een onveilige slaaphouding – buikligging (21%) en zijligging (27%) – baarden Kind en Gezin immers grote zorgen. Van de groot-scheepse campagne *Veilig slapen* tot de specifieke vorming van alle sociaal verpleegkundigen inzake de risicofactoren

van wiegendood: werkelijk alles wordt in het werk gesteld om het aantal gevallen van wiegendood te doen slinken.

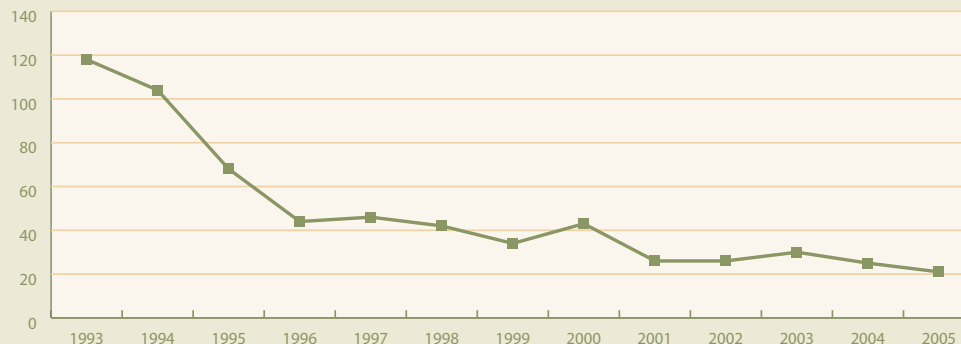
PREVENTIE BRENGT REDDING

Sinds 1994 voert Kind en Gezin dan wel intensief campagne om het aantal gevallen van wiegendood te verminderen, het is nog maar de vraag of ouders deze raadgevingen ook ter harte nemen. In december 2000 besluit Kind en Gezin dan ook om de proef op de som te nemen en de situatie na te gaan bij 2 000 gezinnen met een eerste kindje onder de 10 maanden. Wat de rugligging betreft, blijkt de evolutie uiterst positief te zijn – zo slaapt maar liefst 61% van de kinderen altijd op de rug. Het plaatje voor thermoregulatie kleurde echter beduidend minder rooskleurig. Zo slaapt vrijwel de helft van alle Vlaamse kinderen overdag nog steeds in een te warme omgeving. Er wordt dan

ook besloten dat de regioverpleegkundigen vanaf 2001 aan alle kersverse ouders een gratis thermometer zullen schenken. Het onderzoek leert trouwens niet alleen dat de basisboodschap ter preventie van wiegendood blijvend moet uitgedragen worden, het maakt eveneens duidelijk dat deze boodschap dient aangepast te worden aan zowel de leeftijd als het diploma en de woonplaats van de moeder.

Er mag dan wel nog veel preventief werk aan de winkel zijn, dankzij de vele campagnes van Kind en Gezin valt er toch een aanzienlijke daling van het aantal sterfgevallen door wiegendood op te tekenen. Waren er in 1994 nog 104 wiegendoodsslachtoffertjes, dan zakt dit aantal jaar na jaar zienderogen tot amper 21 in 2005. Of hoe preventie wel degelijk de beste bescherming biedt...

AANTAL GEVALLEN WIEGENDOOD

*Een goede en duidelijk herkenbare
communicatie maakt in verschillende
campagnes het verschil.*

1990

- Kind en Gezin formuleert richtlijnen voor een veilige slaaphouding en start een *campagne ter preventie van wiegendood*.
- Vanaf 14 september 1990 vinden zowel het hoofdbestuur als de bibliotheek een *nieuw onderkomen* aan de Brusselse Hallepoortlaan.
- Onderzoek bij de *autonome kraamcentra* in de Vlaamse Gemeenschap.
- In samenwerking met de Bond van Grote en Jonge Gezinnen wordt *het Reuzenhuis*, een tentoonstelling over ongevallenpreventie in huis, gerealiseerd.
- Op basis van het advies van de Adviescommissie *Perinatale Zorg* wordt een beleidsnota over de toekomstige activiteiten van Kind en Gezin in de perinatale zorg goedgekeurd.
- Op 17 februari 1990 wordt voor alle sociaal verpleegkundigen een *Studiedag Kindermishandeling* georganiseerd.
- Rapportering over het *Biomedisch onderzoek op het consultatiebureau* voor het jonge kind, een onderzoek dat in samenwerking met het Ministerie van Volksgezondheid al in 1983 van start ging.
- Oprichting *Adviescommissie Bijzondere Opvang*.
- Kind en Gezin begint met zowel de voorbereiding van de *erkenningaanvragen van de adoptiediensten* als met het toezicht op de kwaliteit van de dienstverlening van de erkende adoptiediensten.

1991

1991

BREEK DE STILTE

KIND EN GEZIN OP DE BRES VOOR DE MEEST KWETSBARE GROEPEN

Sinds 1985 kent het geboortecijfer een onverwachtse en aanhoudende stijging van maar liefst 10%. Een fikse groei die ervoor zorgt dat Kind en Gezin bijna uit haar voegen barst. Wil Kind en Gezin uiterst flexibel blijven inspelen op de talloze nieuwe uitdagingen en evoluties, dan kunnen organisatorische en personele maatregelen niet langer uitblijven. Zo worden de eerste stappen gezet inzake de deconcentratie van het personeel naar de buitendiensten van Kind en Gezin, wordt een proefproject regiowerking uitgedacht voor de provincie Limburg en zorgt de ontwikkeling van boordtabellen voor een meer efficiënte operationele planning van de instelling.

Het geboortecijfer scheert hoge toppen, er wordt dan ook met man en macht gewerkt om te voldoen aan de groeiende vraag naar dagopvang. Zo kent de gesubsidieerde dagopvang een ongeziene stijging met maar liefst 3 000 plaatsen. Maar ook de kwetsbare groepen worden niet uit het oog verloren. De residentiële dag-en-nachtopvang van jonge kinderen kan rekenen op meer dan 4 000 bijkomende verblijfdagen, de prenatale hulpverlening zet voortaan ook intercultureel medewerkers in en vanaf 1 januari 1991 registreren de centra voor hulpverlening inzake kindermishandeling ook elke melding van kindermishandeling.

VERTROUWENSCENTRA KINDERMISHANDELING

Sinds 1988 is Kind en Gezin niet alleen verantwoordelijk voor zowel de erkenning als de subsidiëring van de *Vertrouwenscentra Kindermishandeling* (VK's) – tot 1997 *centra voor hulpverlening inzake kindermishandeling* genaamd – Kind en Gezin controleert eveneens of de kwaliteit van de hulpverlening voldoet aan de vereisten van het kwaliteitsdecreet. De zes VK's zijn in Vlaanderen het aanspreekpunt bij uitstek voor het melden van alle mogelijke geweldsituaties op kinderen, gaande van seksueel misbruik tot lichamelijke verwaarlozing. Zowel hulpverleners, de kinderen zelf, ouders als familie, burens of vrienden kunnen bij het VK terecht voor advies of bij vermoedens van kindermishandeling. De medewerker van het VK zal niet alleen luisteren naar

hun melding, maar geeft ook advies en organiseert samen met een multidisciplinair team de hulp aan het betrokken gezin. Behalve voor de coördinatie van de hulpverlening, staat het VK ook in voor de deskundige ondersteuning van hulpverleners die in hun eigen werksituatie geconfronteerd worden met gevallen van kindermishandeling. Ook het sensibiliseren van hulpverleners, onderwijsinstaties en het brede publiek, behoort tot het takenpakket van het VK.

DE VIOLEN GELIJKSTEMMEN

In de nasleep van de zaak Dutroux groeit in 1997 uit het intense overleg tussen Kind en Gezin en de VK's de tekst *Visie op de hulpverlening bij kindermishandeling en op de rol van de vertrouwenscentra*

kindermishandeling. Dit is een pleidooi voor meer en intensere samenwerkingsakkoorden tussen de VK's enerzijds en justitie en de diverse hulpverleners in het veld anderzijds. In het verleden hadden de VK's dan wel al samenwerkingsakkoorden ondertekend, veelal verschilden deze van provincie tot provincie. Dankzij de uitgewerkte totaalvisie worden voortaan standaardovereenkomsten uitgeschreven, zodat concrete samenwerkingsverbanden tussen de VK's en de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg, de toenmalige PMS-centra, het Algemeen Welzijnswerk of de Bijzondere Jeugdzorg binnen de kortste keren een feit zijn. Bovendien informeert Kind en Gezin eveneens de Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB's) over de problematiek van kindermishandeling, als-

ook eenieder die kinderen opvangt in de kinderopvang, in de buitenschoolse opvang of in de Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning (CKG's).

PREVENTIE ALS BELANGRIJKSTE WAPEN

Feit: dankzij de intense begeleiding van aanstaande en jonge gezinnen zijn de verpleegkundigen van Kind en Gezin niet alleen in staat om een goede ouder-kindrelatie te stimuleren, ze vangen veelal ook als eersten de indicaties voor kindermishandeling op. In 2001 maakt Kind en Gezin dan ook werk van een preventie-instrument dat de regioteamleden in staat moet stellen om de risico's op problematische opvoedingssituaties, waaronder kindermishandeling, op te

sporen. Sinds enige tijd staat ook al een plan van aanpak voor een betere preventie van kindermishandeling in de steigers. Een plan waarvan onder meer de richtlijn voor het signaleren van en handelen bij zorgwekkende opvoedingssituaties al in 2007 toegepast zal worden in de hele organisatie. Om kindermishandeling ook bij het brede publiek onder de aandacht te brengen, worden ook verschillende sensibiliserende acties en preventieprojecten uitgedacht. Zo is er onder meer de brochure *Geweld gewild?* (1988), de campagne *Artikel 34* (1994), *Het boekje dat Nee zegt* (1997), de televisiespot *Voorkom kindermishandeling. Stop zelf het geweld* (1998) in samenwerking met het Kinderrechtencommissariaat, de brochure *Seksueel misbruik* (1999), het preventieproject *Peuters*

- *kleuters* (2000), de brochure *Kindermishandeling* (2002) en de campagne *Shaken Infant Syndrome - SIS* (2002).

Niettegenstaande de talloze campagnes, blijft het aantal meldingen van kindermishandeling toch schrikbarend stijgen. Aangezien de geregistreerde meldingen slechts het topje van de ijsberg zijn – vele gevallen worden nog steeds niet gemeld – zal Kind en Gezin kindermishandeling dan ook altijd als topprioriteit blijven beschouwen.

EEN TIK IS NOOIT ZOMAAR EEN TIK

Ankie Vandekerckhove

In een tijd waarin je al een heleboel problemen moet hebben vooraleer je nog maar aanspraak kan maken op hulpverlening, is Kind en Gezin een ware verademing. Een basisvoorziening die geheel gratis voorziet in de belangrijkste ontwikkelingsbehoeften van elk kind. Zonder de minste stigmatisering. Zonder dat er ook maar sprake moet zijn van een probleemsituatie, de geboorte van een kind volstaat om van het aanbod te kunnen genieten.

Toch maak ik me soms zorgen wanneer ik bemerk hoe het managementdenken zich ook binnen Kind en Gezin genesteld heeft. Efficiëntie en rationalisering leiden dan wel tot grote investeringen in bijzondere doelgroepen zoals kansarme of allochtone gezinnen. Ik vrees echter dat deze filosofie op lange termijn zowel het niet-stigmatiserende als het niet-problematische karakter van Kind en Gezin zal ondersneeuwen. Natuurlijk moet er

Ankie Vandekerckhove, kinderrechtencommissaris sinds 1998.

voldoende aandacht zijn voor kansarmoede of kindermishandeling, maar ook het doorsneegezin moet voldoende in de kijker blijven staan. Ook al zijn er doorgaans minder problemen in een doorsneegezin, deze ouders een hart onder de riem steken en zeggen dat ze goed bezig zijn, is evenzeer een basisdienstverlening.

In een doorsneegezin zijn er doorgaans minder problemen. Aan deze ouders vertellen dat ze goed bezig zijn, is evenzeer een basisdienstverlening.

Wat me eveneens zorgen baart, is dat dit managementdenken per definitie haaks staat op preventie. Goed management moet immers bewijzen dat iets werkt, terwijl je van preventie vrijwel nooit

kan bewijzen dat het werkt. Doordat Kind en Gezin actief bezig is met het opsporen van kindermishandeling, stijgt het aantal meldingen natuurlijk drastisch. Stel dat Kind en Gezin afgerekend zou worden op het grote aantal meldingen, dan wordt Kind en Gezin vreemd genoeg het slachtoffer van haar eigen succes. Kortom, preventie bijt je altijd in de staart. Om die reden mogen de screeningsinstrumenten voor kindermishandeling ook nooit als zaligmakend beschouwd worden. Het risico op kindermishandeling is een kruispunt van zovele factoren, zodat het geloof in een dergelijk instrument niet al te groot mag zijn. Een preventie-instrument kan dan wel een handig hulpmiddel zijn voor de verpleegkundigen, ze mogen er hun intuïtie nooit voor opzijzetten. Wil je echt preventief inwerken op kindermishandeling, dan moet je ook een consequent pleidooi houden voor een totale nultolerantie. Ook

in de opvoeding. Zo is de pedagogische tik een schoolvoorbeeld van klein geweld waar geen Vlaming wakker van ligt. Nochtans is een tik nooit zomaar een tik, maar een uiting van frustratie die misschien wel kan leiden tot kindermishandeling.

Verpleegkundigen mogen hun intuïtie nooit opzijzetten.

Kindermishandeling: samenwerken met partners om de mazen van het net zo klein mogelijk te maken.

1991

- Start *registratie meldingen kindermishandeling* in samenwerking met de centra voor hulpverlening inzake kindermishandeling.
- In de kinderopvang worden *3 000 extra opvangplaatsen* gecreëerd, de grootste stijging sinds het ontstaan van Kind en Gezin.
- Inschakeling van *intercultureel bemiddelaars* in zowel prenatale hulpverlening als kinderopvang.
- Vanaf 1 januari 1991 telt Vlaanderen *13 erkende adoptiediensten*.
- Rondetafelconferentie *buitenschoolse kinderopvang*.
- Oprichting *Vlaams Overleg Adoptiezorg* (VOA).
- In het kader van de geplande personeelsdeconcentratie worden *nieuwe provinciale diensthoofden* aangesteld.
- Naar aanleiding van de onverwachtse geboortestijging in Vlaanderen vraagt Kind en Gezin de Vlaamse Regering *500 miljoen frank* extra voor de financiering van bijkomende plaatsen in de kinderopvang.
- Ratificatie *Conventie over de Rechten van het Kind*.
- Viering van *3 jaar Kind en Gezin Limburg* op 20 september 1991.
- Ontwikkeling *boordtabellen* voor de optimalisering van de operationele planning van Kind en Gezin.
- Op 19 april 1991 wordt de nieuwe hoofdzetel officieel geopend, op 27 april volgt er een *opendeurdag* voor alle personeelsleden.
- Start *vormingsplan voor sociaal verpleegkundigen*.
- Onderzoek naar de *invloed van de eerstgeborene* op het levenspatroon van de ouders en naar de mogelijkheden tot *bedrijfsgerichte kinderopvang*.

1991

1992

DRAAGBARE DIENSTVERLENING

DE LAPTOP ALS SYMBOOL VAN PROFESSIONALISERING

In 1992 zet Kind en Gezin dan wel alle zeilen bij om haar doelstellingen in de kinderopvang te halen, het gebrek aan een gecoördineerd inhoudelijk en financieel beleid op Vlaams en federaal niveau steekt echter danig stokken in de wielen. Met de integratie van initiatieven voor kansengroepen in de basisactiviteiten van Kind en Gezin is het gelukkig veel beter gesteld. Zo gaat 30% van de uitgaven van Kind en Gezin naar kansarmoede, bijna 13% gaat naar de dienstverlening aan allochtonen. Ook de concretisering van het informatiseringsplan neemt in 1992 een behoorlijke vaart. De module kinderdagverblijven en diensten voor opvanggezinnen van het informatiesysteem kinderopvang gaat in september van start. Dit systeem biedt ondersteuning in zowel de registratie van basisgegevens als in de berekening van de ouderbijdragen. In de provincie Limburg lopen dan weer drie testprojecten Werksector I, een informatiesysteem dat zowel een databank van alle Vlaamse kinderen jonger dan 3 jaar als de gegevens over de contacten van de sociaal verpleegkundigen bevat. In juli wordt eveneens de aftrap gegeven voor een groeiende professionalisering van de dienstverlening. Vanaf dan loopt immers het testproject Notebook dat de sociaal verpleegkundigen in staat stelt om via een draagbare computer voortaan alle gegevens uit het werkveld rechtstreeks in te voeren en op te vragen.

EEN SCHOOLVOORBEELD VAN PARTICIPATIEF MANAGEMENT

Dirk Vanderpoorten

Samen met een aantal andere mensen stond ik in 1987 'aan de wieg' van Kind en Gezin. Ik kreeg er het departement Informatica en Organisatie toegewezen. In die tijd telde het departement amper drie mensen, vandaag zijn het twee volwaardige afdelingen met een honderdtal medewerkers.

Vanuit mijn achtergrond als socioloog en gezien mijn geschiedenis als wetenschappelijk medewerker bij Vlerick, belichaamde Kind en Gezin voor mij de perfecte synergie van het maatschappelijke en het managementmatige. Uiteindelijk was het ook die combinatie van Human Resources, strategie, interne audit en gedegen communicatie die richting gegeven heeft aan de golf van veranderingen die de jaren '90 tekenden.

Wellicht is Kind en Gezin de enige overheidsorganisatie die erin slaagde om een

Dirk Vanderpoorten, secretaris-generaal Departement Werk en Sociale Economie.

dergelijke beweging vanuit de organisatie zelf op gang te brengen en te sturen. Hoe zo iets mogelijk is? Dankzij praten, erg veel praten. Gelukkig bleek de tandem met administrateur-generaal Lieven Vandenberghe al gauw meer te zijn dan een loutere optelsom van de delen. Bovendien werkten we binnen een unieke, vrouwelijke constellatie met enerzijds het grote gezag van onze voorzitter, oud-minister Paula D'Hondt, anderzijds de sterk uitgesproken termijnvisie van toenmalig voogdijminister Wivina Demeester.

Er is een zeker ondernemerschap aanwezig bij de medewerkers van Kind en Gezin, en dat is mooi.

Vanaf 1987 kelderde evenwel het markt-aandeel van de consultaties. Paula D'Hondt stond er echter op om volop werk te maken van de preventieve gezinszorg. Verder was

er nog de latente dreiging om de verpleegkundigen uit de organisatie te lichten. De uitdagingen waren dan wel enorm, toch overtrof het resultaat de verwachtingen. Zo zijn we er uiteindelijk in geslaagd om de ongeveer 1 000 consultatiepunten te herstructureren tot 300 volwaardige consultatiebureaus, om een onderscheid te maken in het basisaanbod en om ook een specifiek zorgaanbod te ontwikkelen omtrent kansarmen, kindermishandeling, adoptie en problematische gezinssituaties. Resultaat? Inmiddels wordt 96% van de vaccinaties door Kind en Gezin gegeven. Het uittekenen van de reorganisatie zelf is dan wel binnen een zeer beperkt team gebeurd, de uitwerking ervan is echter een schoolvoorbeeld van participatief management. Hier en daar borrelde ongenoegen op bij het personeel, maar gezien het drastische karakter van de ingreep was er een sterke daadkracht binnen een relatief korte termijn vereist, zodat er gewoonweg geen tijd was voor een brede democratische besluitvorming. De nieuwe structuur liet makkelijker inno-

vaties toe, projecten kregen sneller vorm, medewerkers werden gesensibiliseerd, er werd gewerkt aan een positief zelfbeeld. Het resultaat is een prachtorganisatie met mondige en assertieve mensen. De informatisering vormde dan wel een substantieel onderdeel van de reorganisatie, het was nooit een doel op zich. ICT moet immers in hoofdzaak toegevoegde waarde geven aan het werk van de verpleegkundigen. Door te meten kom je bovendien ook meer te weten, wat Kind en Gezin dan weer meer armslag geeft om de broodnodige budgetten los te weken.

*De verpleegkundige met laptop:
een schoolvoorbeeld van professionele
dienstverlening.*

1992

- *Proefproject regiowerking* in tien Limburgse regio's met onder meer een *informatiseringsproject* in Genk en Borgloon, *Werksector I* en het proefproject *scannerformulieren*.
- Op 1 april 1992 sluit het *kinderopvangcentrum Henri Jaspar* in Kraainem definitief de deuren.
- Preventiecampagne *In de ogen van een kind is alle speelgoed goed*.
- *Proefproject buitenschoolse opvang* in Limburg.
- In samenwerking met het Strategisch Plan Kempen gaat het *Nowproject* van start, een project voor de kwantitatieve en kwalitatieve uitbouw van regionale kinderopvang.
- Uitwerking concrete taakinfilling van de *intercultureel bemiddelaars*.
- Limburg start met *vaccinatieregistratie*.
- Ontwikkeling van een *evaluatie-instrument inzake de pedagogische kwaliteit* van kinderdagverblijven.
- Exploratief onderzoek naar de invloed van de eerstgeborene op het levenspatroon van de ouders.
- Start *standaardisatie van de Ewing-gehoortest* op de consultatiebureaus voor het jonge kind.
- Coördinatie opvang vluchtelingen uit het voormalige *Joegoslavië*.
- In oktober 1992 start het *Horizonproject*, een opleidings- en tewerkstellingsproject voor kansarme vrouwen.

1993

1993

DE KANS VAN JE LEVEN

KIND EN GEZIN STEMTE HAAR AANBOD AF OP KANSENGROEPEN EN VEEL AANDACHT VOOR KWALITEIT IN DE KINDEROPVANG.

De nieuwe Raad van Beheer kan bij zijn aantreden alvast geschiedenis schrijven door op 15 december 1993 de handtekening te zetten onder het strategisch plan preventieve kinderopvang, een vijfjarenplan dat vanaf 1994 het uitzicht van de preventieve kinderopvang voorgoed zou hertekenen. In de kinderopvang gaat ondertussen alle aandacht niet alleen naar de kwantiteit, maar ook naar de kwaliteit van het aanbod. Zo wordt de kwaliteitsmeting in de kinderdagverblijven door middel van kwaliteitsschalen positief geëvalueerd. Wat meer is, na overleg met de sector groeit zelfs het plan voor een eventuele invoering van de kwaliteitsschalen in 1994. Ook de bijzondere opvang raakt eindelijk uit het slop en krijgt financiële garanties van de Vlaamse Regering, nadat Kind en Gezin een ontwerp van reglementering voorlegde aan de voogdijminister. Meer dan ooit drukt Kind en Gezin ook haar bekommernis uit om bijzondere doelgroepen als allochtonen en kansarme gezinnen. Een bezorgdheid die spreekt uit de realisatie van onder meer een beleidsnota kansarmoede, een kansarmoedeatlas en talloze projecten omtrent kansarmoede.

EEN TOEKOMST VOOR ELK KIND

Bijna 16% van alle Vlaamse gezinnen heeft het moeilijk om de eindjes aan elkaar te knopen. Voor Kind en Gezin is kansarmoede dan ook meer dan een begrip, het is een dagelijkse strijd tegen een complex geheel van problemen en uitsluitingen dat als een zwarte wolk boven de toekomst van al te veel kinderen hangt. Zijn onderwijs, arbeid, kinderopvang en huisvesting een evidentie voor het doorsneegezin, voor een kind uit een kansarm gezin komen ze elke dag opnieuw op de helling te staan. De bezorgdheid over deze kinderen vertalen naar een doelgerichte en meetbare aanpak zit dan ook vervat in de missie van Kind en Gezin. Zo worden in 1993 op basis van een beleidsnota kansarmoede en een kansarmoedeatlas specifieke projecten omtrent kansarmoede goedgekeurd. In het kader van het strategisch plan preventieve kindzorg wordt eveneens besloten om in de komende jaren de

dienstverlening structureel aan te passen aan bijzondere doelgroepen als kansarme en allochtone gezinnen. Aangezien kansarmoede ook 'gekleurd' kan zijn, gaat in zeven prenatale consultatiebureaus een proefproject met intercultureel medewerkers van start.

PIONIERSWERK IN KANSARMOEDE-BESTRIJDING

Kansarmoede is in aanzienlijke mate een grootstedelijke problematiek. Het mag dus niet verbazen dat Kind en Gezin in haar strategisch plan preventieve kindzorg ook in preventieve zorgcentra voorziet. Een nieuw concept van consultatiebureau dat sterk aanwezig wil zijn in de kansarme buurten van grootsteden en centrumsteden. In 1996 starten tien preventieve zorgcentra die instaan voor een geïntegreerd aanbod van prenatale consulten, consulten voor het jonge kind en groeps-

werking. In 2002 worden deze zorgcentra georiënteerd naar Integraal Laagdrempele Opvoedingsondersteuningspunten of INLOOP-teams. In deze beweging wordt hun kerntaak afgebakend rond het opzetten van groepsgerichte opvoedingsondersteunende activiteiten. Sindsdien groeide hun aantal tot dertien.

Om binnen de eigen dienstverlening optimaal in te spelen op de specifieke noden van kansarme gezinnen, wordt het team van artsen, sociaal verpleegkundigen en vrijwilligers ook verruimd met 'bruggenbouwers' zoals intercultureel medewerkers en ervaringsdeskundigen in de kansarmoede. Het inschakelen van ervaringsdeskundigen is niet alleen een erg bewuste beleidsoptie, Kind en Gezin vervult tegelijkertijd ook een pioniersrol door als eerste grote organisatie ervaringsdeskundigen te integreren in de dagelijkse werking. Met een ervaringsdes-

kundige in de buurt voelen kansarmen zich immers niet alleen minder bekeken, ze worden ook beter aanvoeld, aangezien een ervaringsdeskundige hun problemen van binnenuit kent. Zo begrijpen hulpverleners vanuit hun verschillende achtergrond vaak niet waarom kansarmen uitsluitend fruitpap maken van appel, peer en banaan. Voor Michelle Vandeputte, ervaringsdeskundige bij Kind en Gezin, ligt het probleem evenwel voor de hand. 'Ik begrijp erg goed waarom een moeder haar baby enkel appel, peer en banaan geeft – ik had ook het geld niet om kiwi, aardbeien of meloen te kopen. Door daar samen over te praten, groeit echter al gauw een vertrouwensband die ouders helpt om zelf naar oplossingen te zoeken voor hun problemen.' In 2004 worden de intercultureel medewerkers en ervaringsdeskundigen georiënteerd naar de functie van gezinsondersteuner. Hun rol als bruggenbou-

wer wordt nog nadrukkelijk versterkt en het aantal intercultureel medewerkers en ervaringsdeskundigen wordt gevoelig uitgebreid. Hiermee wil Kind en Gezin tegemoetkomen aan de groeiende vraag naar toegankelijke en gepaste ondersteuning en erkent ze de meerwaarde van het werk dat tot dan toe geleverd werd.

PREVENTIE IS DE BESTE BESCHERMING

Zwangeren die zich niet of onvoldoende medisch laten opvolgen, aanstaande ouders die leven in kansarmoede, aanstaande ouders met verslavingsproblemen, zwangere tieners, aanstaande ouders met een handicap, toekomstige ouders die illegaal in Vlaanderen verblijven... Tot op vandaag blijven nog heel wat van deze zwangeren verstoken van de nochtans broodnodige medische begeleiding. Om ook deze kwetsbare zwangeren

te bereiken, vormt Kind en Gezin in de loop van 2006 haar prenatale consultatiebureaus om tot zeven prenatale steunpunten. In samenwerking met tal van partners zoals de INLOOP-teams, OCMW's, vluchtelingenorganisaties of buurtcentra wil Kind en Gezin ook deze aanstaande mama's bereiken om hen een uiterst laagdrempelige dienstverlening aan te bieden. Van een laagdrempelig onthaal door vrijwilligers over psychosociale begeleiding door de regioverpleegkundige of gezinsondersteuner tot medisch-prenatale begeleiding door een gynaecoloog: alle elementen van het prenatale concept worden samengebald om ook de meest kwetsbare zwangeren wegwijs te maken in het medische aanbod.

*De gezinsondersteuners: bruggenbouwers
naar een gepaste en toegankelijke dienst-
verlening.*

1993

- Beleidsnota kansarmoede met inbegrip van een *kansarmoedeatlas*.
- Realisatie diverse kansarmoedeprojecten zoals het *Horizonproject*, een opleidings- en tewerkstellingsproject voor kansarme vrouwen.
- Goedkeuring *strategisch plan voor de preventieve kinderzorg*.
- Medewerking Kind en Gezin aan de televisiecampagne *Kinderen Kijken* (BRTN).
- Positieve evaluatie van de *kwaliteitsschalen* voor de kinderdagverblijven.
- De Raad van Beheer maakt extra middelen vrij voor de uitbouw van de centra voor hulpverlening inzake *kindermishandeling*.
- Kind en Gezin legt de voogdijminister een ontwerp van besluit voor waarin ze zichzelf voorstelt als Vlaamse autoriteit inzake *interlandelijke adoptie*.
- Medewerking aan de *Eurocat-registratie* van congenitale afwijkingen.
- Principeakkoord over de integratie van *intercultureel medewerkers* in de personeelsformatie van Kind en Gezin.

1994

1994

OP HET GOEDE SPOOR

KIND EN GEZIN TIMMERT AAN DE WEG VAN DE INITIATIEVEN VOOR BUITENSCHOOLSE OPVANG

In 1994 vergt het omzetten van het strategisch plan preventieve kinderopvang in een meerjarenplan en het vertalen ervan naar concrete acties heel wat energie.

Behalve de voorbereiding van het strategisch plan preventieve kinderopvang, staat ook de dagopvang danig in de kijker. Zo wordt een zachte vorm van programmatie ingevoerd die alle regio's in Vlaanderen van een gelijkwaardig aanbod inzake gesubsidieerde kinderopvang moet voorzien.

Ook kansarmoede staat vooraan op de agenda. Behalve de kansarmoedeatlas worden ook talloze nieuwe projecten gerealiseerd. Zo krijgt de voorbereiding van de preventieve zorgcentra in Antwerpen alle aandacht en wordt het statuut van zowel intercultureel medewerkers als ervaringsdeskundigen uitgewerkt. In de buitenschoolse opvang wordt eveneens forse vooruitgang geboekt. De Vlaamse Regering maakt niet alleen een beleidsnota bekend die de buitenschoolse opvang in Vlaanderen in goede banen probeert te krijgen, daarenboven vraagt de Vlaamse Regering aan Kind en Gezin om een Centrale Kwaliteitscommissie op te richten en onder haar vleugels te nemen.

EEN NIEUW STRUCTUREEL KLEEDJE

De installatie van een Centrale Kwaliteitscommissie voor buitenschoolse kinderopvang onder de vleugels van Kind en Gezin, leidt in 1994 niet tot de noodzakelijke, definitieve doorbraak voor de financiering en regelgeving van de buitenschoolse opvang. Op een sleutelrol in de buitenschoolse opvang is het dan ook wachten tot 1997, wanneer de erkenning van de *Initiatieven voor Buitenschoolse Opvang* (IBO's) eindelijk in een nieuw structureel kleedje kan worden gestoken. Zo is er het besluit van de Vlaamse Regering van 24 juni 1997 dat het kinderopvanglandschap grondig hertekent door de toevoeging van de buitenschoolse opvang. Voortaan is daarnaast ook voor de opvang van kinderen tot 12 jaar de meldingsplicht aan Kind en Gezin een feit. Het besluit van de

Vlaamse Regering van 24 juni 1997 formuleert een kader van procedures en regels bij melding en toezicht, alsook een juridisch werkingskader, een kwaliteitskader en een forfaitaire subsidiëring voor de IBO's. Dat besluit definieert ook het kader voor het *Lokaal Overleg*. Om het op gemeentelijk niveau meteen op het goede spoor te krijgen, doet Kind en Gezin voortaan een beroep op de *Provinciale Verantwoordelijken Lokaal Overleg* Kinderopvang (PVLKO's) – vanaf 2006 *Consulenten Lokaal Beleid Kinderopvang* (CLBK's) genoemd.

EEN OPEN BOEK

De nieuwe regelgeving erkent niet alleen het bestaan van een brede waaier van initiatieven die buitenschoolse opvang aanbieden, tezelfdertijd keurt het Vlaams Parlement ook een decreet goed inzake kwaliteitszorg in de welzijnsvoorzieningen. Uitgangspunt van zowel kwaliteitsbeleid, kwaliteitsplanning als kwaliteitssysteem van onder meer de IBO's wordt het kwaliteitshandboek, een basisinstrument dat de overheid in staat stelt na te gaan of de beoogde kwaliteit in overeenstemming is met diverse kwaliteitsvereisten. Tijdens de overgangperiode die loopt tot 1 januari 2004, stelt Kind en Gezin alles in het werk om de erkende voorzieningen zo goed mogelijk voor te bereiden op de nieuwe uitdagingen. Zo start een grootscheepse informatiecampagne die voorziet in een

handboek kwaliteitszorg, in provinciale informatiedagen en vormingsinitiatieven over kwaliteitszorg in de kinderopvang, in kwaliteitsnieuwsbrieven boordevol handige tips en in een kwaliteitshelpdesk die bemand wordt door drie kwaliteitsambtenaren van de afdeling Kinderopvang. Bovendien sluit Kind en Gezin in 2003 ook een partnership af met het *Expertisecentrum voor Ervaringsgericht Onderwijs* (ECEGO) van prof. dr. F. Laevers. Een samenwerking die haar vruchten al in 2005 begint af te werpen, wanneer het ECEGO start met het gratis begeleidingstraject om opvangvoorzieningen te leren werken met het gloednieuwe *Zelfevaluatie-instrument voor welbevinden en betrokkenheid van Kinderen in de opvang* (ZiKo).

WERKEN AAN BETERE COMPETENTIES

Kwaliteitshandboeken en zelfevaluatie-instrumenten zijn één zaak, ook opleiding en competenties vormen een cruciale sleutel tot meer kwaliteit. In 1998 legt Kind en Gezin de vorm, de inhoud en de opleidingsduur vast van de startopleiding voor begeleiders buitenschoolse opvang. Een lijst van studiebewijzen voor tewerkstelling in de (buitenschoolse) kinderopvang komt er in 2001. Kind en Gezin organiseert erg succesvolle onderwijsconferenties voor de leerkrachten uit de opleiding kinderopvang. Sinds 2003 wordt Kind en Gezin ook betrokken bij het politieke beleidsaccent voor de ontwikkeling van de nieuwe methodiek voor het *Erkennen van Verworven Competenties* (EVC).

Het project heeft tot doel niet of minder opgeleide medewerkers die al dan niet reeds in de opvangsector werken, de kans te bieden om via een verkort leertraject hun competenties te versterken en als nog een officieel certificaat – een ‘titel van beroepsbekwaamheid buitenschoolse opvang’ of ‘ervaringsbewijs’ – te behalen. In september 2005 gaat het project *Levensreddend handelen bij baby's en peuters* van start, dat later wordt uitgebreid tot de buitenschoolse opvangsector. Kortom, voor Kind en Gezin zijn de IBO's allerminst tijdelijke oppasdiensten, maar bakens van kwaliteit en veiligheid in het jonge leven van elk kind.

*Buitenschoolse kinderopvang:
een groeiend succes.*

1994

- Oprichting van een Centrale Kwaliteitscommissie voor de *buitenschoolse opvang* in opdracht van de Vlaamse Regering.
- Studiedag *Adoptie en Verlatenverklaring* op 10 maart 1994.
- Uitwerking statuut van zowel *intercultureel medewerkers* als *ervaringsdeskundigen*.
- Campagne *Veilig slapen – hoe het risico op wiegendood verminderen?*
- Introductie van het nieuwe *moederboekje*, de videofilm *Wachten op een kind* en de brochure *Gedroomd, Gedragen, Geboren*.
- Campagne *Artikel 34* ter bestrijding van seksueel geweld op kinderen.
- Formulering nieuwe kwaliteitsrichtlijnen voor de diensten voor opvanggezinnen en bekrachtiging *kwaliteitsschalen* voor de kinderdagverblijven.
- Nieuwe samenstelling van zowel de *Interdisciplinaire Adviescommissie* als van de *Provinciale Comités*.
- Voorbereiding meerjarenplan en realisatie communicatieplan (regionale ankerpersonen, personeelsnieuwsbrief...) inzake het *strategisch plan preventieve kinderzorg*.
- Het decreet van 23 februari 1994 regelt de werking van het *Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden* (VIPA) en belast Kind en Gezin met het verstrekken van investeringssubsidies aan erkende kinderdagopvangvoorzieningen.
- Van 28 september tot en met 2 oktober 1994 organiseert Kind en Gezin samen met het VBJK een internationaal congres over buitenschoolse opvang, tevens het vijfde congres van het *European Network for School Age Children* (ENSAC).

199

5

1995

VERANDERING IN VOORBEREIDING

KRIJTLIJNEN EN KNELPUNTEN VAN HET STRATEGISCH PLAN PREVENTIEVE KINDERZORG

De geplande aardverschuiving in de preventieve kinderopvang legt beslag op het volledige werkjaar 1995. Een tijd van talloze plannen, maar evenzeer van kritieke momenten. Zo moeten ruim 1 000 bestaande consultatiebureaus plaats ruimen voor ongeveer 300 consultatiebureaus 'nieuwe stijl'. Ook al wordt deze ingreep tot in de puntjes voorbereid, toch moeten er in de feitelijke selectie en aanwijzing van de nieuwe consultatiebureaus nog lastige knopen doorgehakt worden en is de sluiting van de talrijke consultatiebureaus een zware dobber voor alle betrokken verpleegkundigen, vrijwilligers en artsen. Maar ook de kinderopvang zit in een lastig parket. Werden er in 1994 door de Vlaamse Regering nog bijkomende middelen ter beschikking gesteld om tegemoet te komen aan de groeiende vraag naar kinderopvang, in 1995 wordt de kraan volledig dichtgedraaid. Dankzij de reserves in de ouderbijdragen kan tijdelijk een kleine uitbreiding gerealiseerd worden, maar halverwege het jaar ziet Kind en Gezin zich verplicht om alle erkenningen en uitbreidingen voorlopig op te schorten.

PREVENTIE IS JEZELF OVERBODIG MAKEN

Simone Boeckmans

Een sprong in het duister

Veranderingen, hoe ingrijpend ook, voer je maar beter razendsnel in. Het is immers veel eenvoudiger om mensen mee te krijgen in een grote vernieuwingsgolf dan in een gefaseerde invoering die al gauw het vertrouwen ondermijnt en waarin iedereen binnen de kortste keren blijft steken.

Het meest beangstigende was ongetwijfeld het feit dat de verpleegkundigen niet langer individueel functioneerden, maar ineens in groep moesten werken met de hele regio. De ancients zaten met erg veel twijfels omdat ze vreesden dat door de sluiting van ontelbare consultatiebureaus en de uitgesproken aandacht voor bijzondere doelgroepen, zoals allochtonen en kansarmen, de dienstverlening aan het gemiddelde gezin op de helling zou komen te staan. Bovendien zorgden de vele bijscholingen ervoor dat ze ineens ook een overvolle agenda hadden. Je kan

Simone Boeckmans, provinciaal afdelingshoofd Antwerpen.

de personeelsleden niet vragen om van 7 uur 's ochtends tot 9 uur 's avonds te werken; en tijd winnen door het aantal huisbezoeken terug te schroeven is ook geen optie. De verpleegkundigen voelen zich immers niet alleen sterk verantwoordelijk voor 'hun' gezinnen, veel verpleegkundigen woonden ook in de streek en wilden dan ook in geen geval

Cruciaal voor het succes van Kind en Gezin zijn niet alleen de mensen die hun werk doen, maar vooral die mensen die Kind en Gezin laten werken.

met de vinger gewezen worden. Vreemd genoeg is het ook diezelfde beroepstrots die Kind en Gezin heelhuids door de

hervormingen heeft geloodst. Er waren dan wel erg veel consultatiebureaus opgedoekt, de verpleegkundigen konden dankzij hun trots, doorzettingsvermogen en enthousiasme de ouders toch overhalen om naar de nieuwe consultatiebureaus te komen.

LIMBURG EFFENT HET PAD

Op 1 januari 1996 kondigt zich een nieuw tijdperk aan voor Kind en Gezin. De Limburgse verpleegkundigen verschenen evenwel allerminst onbeslagen op het ijs. Het proefproject regiowerking dat sinds 1992 in tien Limburgse regio's liep, had hen immers al vertrouwd gemaakt met het werken in teamverband. Er was de droom om alle verpleegkundigen in team te laten werken, maar de praktijk bleek al gauw minder rooskleurig te zijn. Zo impliceert samenwerken dat iedereen 's ochtends ook op hetzelfde moment start. Een gegeven dat van meet af aan tot dis-

cussies leidde, omdat sommige personeelsleden gewend waren later te starten – de een zorgde voordien nog voor haar moeder, de ander bracht altijd eerst de kinderen naar school... Aangezien het werken in team tal van kinderziekten vertoonde, werd dan ook besloten om te voorzien in coaching en opleidingen. Zelfs nadat alle veranderingen doorgevoerd waren, bleef het personeel nog grommen. Toen er in aanwezigheid van de administrateur-generaal een receptie gehouden werd voor alle personeelsleden, stelden ze zelfs nog een brief vol verzuchtingen over de groepswerking op voor de administrateur-generaal. Hij liet het evenwel niet aan zijn hart komen, want volgens hem leverde die brief het bewijs voor het welslagen van het project. Ze hadden die brief namelijk zonder enig probleem opgesteld... in groepsverband.

PREVENTIE IS JEZELF OVERBODIG MAKEN

Simone Boeckmans

HET PLAN IN DE PRAKTIJK

Hoe moeilijk sommige beslissingen ook lijken, je mag nooit uit het oog verliezen dat je ze neemt om iets anders mogelijk te maken. De gebrekkige accommodatie van de consultatiebureaus, een verwaterd inhoudelijk programma, verpleegkundigen die de vaccins bij hen thuis in de koelkast moesten bewaren... Het was de hoogste tijd voor een meer professionele aanpak. Van het aantal consulten over een doelgroepdefiniëring tot de infrastructuur van de consultatiebureaus: werkelijk alles werd heringevuld. Een doorgedreven reorganisatie die vooral de artsen van de consultatiebureaus zwaar bleek te vallen. Hielpen de verpleegkundigen vroeger bij het vaccineren en het invullen van de

medische dossiers, dan moesten de artsen voortaan alles zelf klaren. Ook de invoering van het gescheiden consult en een grotere prestatiedruk gaven aanleiding tot een staking van de Limburgse consultatiebureau-artsen. Een moeilijk moment, maar het overleg tussen Kind en Gezin en de artsenorganisaties zorgde wel voor een betere verstandhouding en legde de basis voor een positieve, toekomstige samenwerking. Anderzijds hebben de hervormingen er natuurlijk ook voor gezorgd dat het medische luik aan kwaliteit won. Vandaag de dag bewijzen de hoge vaccinatiegraad en de succesvolle toepassing van de Algo-gehoortest dat de lange weg die afgelegd werd, ook de juiste was.

MEER BEHOUDSGEZIND DAN DE OUDERS

'Wat zullen de ouders denken wanneer we binnenkomen met een notebook onder de arm?' 'Wat zullen ze vinden van de Algo-gehoortest?'... De verpleegkundigen stelden zich dan wel vragen, de ouders bleken geen bezwaar te maken. Soms denk ik dat we meer behoudsgezind waren dan de meeste ouders, stuk voor stuk jonge mensen die erg veel interesse hadden voor nieuwe technologieën. Wat meer is, die moderne notebooks zorgden ervoor dat Kind en Gezin ineens het imago kreeg van een eigentijdse organisatie die op alle vlakken volstrekt mee was met haar tijd. Maar ook de nieuwe wind die door de consultatiebureaus waaide, heeft de populariteit en geloofwaardig-

heid van Kind en Gezin de hoogte ingegaagd. Als we iets zegden, werd er ineens ook meer geluisterd. Ondanks het terugschreeven van het aantal consultatiebureaus waren we niet alleen zichtbaarder dan ooit, we waren bovenal ook geloofwaardiger. Het was een moeilijke periode, maar dat we dankzij het strategisch plan preventieve kindzorg het vertrouwen van vele ouders herwonnen, gaf onze verpleegkundigen vleugels.

Ik heb haar naar de zusters gestuurd om te leren koken.

DE KRACHT VAN HET KORPS

De meeste ouders vinden dan wel de weg naar het consultatiebureau, de meest kwetsbare gezinnen komen niet op tijd en

stond opdagen. Ik ben er nochtans van overtuigd dat de weg naar meer preventie openligt. Toch zullen de risicogroepen niet aankloppen bij het steunpunt opvoedingsondersteuning of bij de opvoedingswinkel. Zo herinner ik me een jonge mama van 19 waarvan het kind van 4,5 maanden oud veel te weinig woog. Toen ik haar thuis ging opzoeken, zag ik hoe ze voor haar kind worsten uit de frituur klaarmaakte. Nadat bleek dat die vrouw nooit had leren koken. Omdat ze opgegroeid was in tehuizen, heb ik haar naar de zusters gestuurd om er te leren koken. Een kleine aanmoediging die het leven van mama en kind wel een belangrijke wending gegeven heeft. Wil Kind en Gezin een dienstverlening aanbieden aan alle kinderen, dan zullen we ook blijvend moeten langsgaan bij die mensen die de weg naar het consultatiebureau niet vinden. Nergens ter wereld kan een dermate professioneel korps ver-

pleegkundigen bij alle ouders aanbellen. Laat ons dus ook in de toekomst onze grootste sterkte blijven uitspelen als onze grootste troef.

*Vernieuwing en professionalisering,
een succesformule voor dienstverlening
op maat.*

1995

- *Opleidings- en tewerkstellingsproject* voor migrantenvrouwen in de kinderopvang.
- *Selectie van 328 bureaus* (consultatiebureau, preventieve zorgcentra en steunpunten) in het kader van de herstructurering van de preventieve kinderopvang.
- *Staking consultatiebureau-artsen* in Limburg als reactie op de aangekondigde hervormingen in de preventieve kinderopvang.
- *Erkennings- en uitbreidingsstop* in de kinderopvang wegens financiële problemen.
- Start opmaak *strategisch plan kinderopvang*.
- *Proefproject preventieve zorgcentra* in Antwerpen.
- Voorstel van *regelgeving voor IBO's* door de Kwaliteitscommissie Buitenschoolse Opvang.
- Communicatieplan strategisch plan preventieve kinderopvang dat de regioverpleegkundigen onder meer via een *maandelijkse nieuwsbrief* continu informeert.
- Goedkeuring nieuwe reglementering inzake de erkenning en subsidiëring van de Centra voor Kinderopvang en Gezinsondersteuning (CKG's) en *oprichting Opvolgingscommissie CKG's*.
- Kind en Gezin ondersteunt de *kinderrechtengids*.
- Vormingscursus *Hoe werken in teamverband?* ter ondersteuning van het werken in regioverband.

1996

1996

VERANDERING VAN KOERS

KIND EN GEZIN ZET ALLE ZEILEN BIJ RICHTING VERNIEUWDE PREVENTIEVE KINDERZORG

Geen jaar staat zo gegrift in het collectieve geheugen van Kind en Gezin als 1996. Een sleutelmoment van revolutionaire veranderingen, verregaande omwenteling en veelbesproken ommekeer. Wat meer is, omwille van de uiterst risicovolle reorganisatie van de preventieve kinderzorg stipt administrateur-generaal Vandenberghe 1996 zelfs aan als het meest kritieke moment voor de hele organisatie.

Aangezien verandering weerstand oproept, zijn bitse discussies en snoeiharde confrontaties niet van de lucht.

Zo herinnert Lieven Vandenberghe zich nog de nieuwjaarsreceptie in de provincie Antwerpen alsof het gisteren was. 'Het was januari 1996 en de felbevochten hervormingen in de preventieve kinderzorg waren volop aan de gang. Toen ik bij het binnenkomen zag dat alle personeelsleden in het zwart gekleed gingen, was ik dan ook weinig verbaasd. Toen ik aan mijn speech begon, keerden alle personeelsleden me echter een voor een de rug toe en zag ik dat er op de rug van de zwarte T-shirts een groot, wit vraagteken prijkte. Hoe reageert een mens op zoiets? Ik zei: "Nu kan ik jullie eindelijk eens van een andere kant zien" en ik begon aan mijn speech voor tientallen ruggen... Hoe kon ik er kwaad om zijn? Ik werd dan wel verweten een beeldenstormer te zijn, ik begreep ook als geen ander hoe hard ze op hun tanden moesten bijten.'

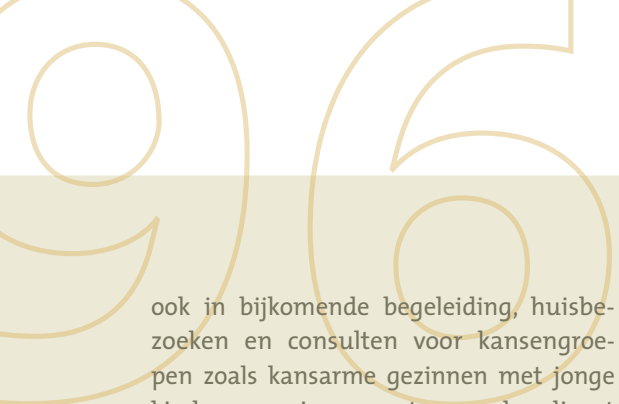
VIJF VOOR TWAALF

De invoering van de vernieuwde preventieve kindzorg werpt vanaf 1 januari een schaduw op dossiers als adoptie en buitenschoolse opvang. Een grondige hervorming van de dienstverlening kan niet langer op zich laten wachten. Zo zijn er klachten over de slechte huisvesting van de consultatiebureaus en de vervanging van afwezige artsen. De dienstverlening wordt her en der dan wel wat bijgespijkerd, het aantal consulten blijft niet alleen zienderogen dalen, wegens tijdgebrek neemt elk consult nog amper 8 minuten in beslag. Wil Kind en Gezin het vertrouwen van jonge ouders herwinnen, dan zal het strategisch plan preventieve kindzorg dus zwaar moeten inzetten op een beter timemanagement en een doorgedreven professionalisering.

Een eerste resultaat hiervan is alvast het drastische terugschroeven van het aantal consultatiebureaus van 1 100 naar ongeveer 300. Filosofie? Minder in aantal, maar beter in huisvesting, bereikbaarheid, parkeermogelijkheid, openingstijden en dienstverlening. In sommige landelijke gebieden waar niet in een consultatiebureau voorzien werd, zal via 'antennewerking' met een moeder-consultatiebureau de dienstverlening toch gegarandeerd blijven. Kind en Gezin staat dan wel in voor de verpleegkundigen, de consultatiebureaus worden voortaan echter gerund door de gemeente, het OCMW of een zvw zodat Kind en Gezin zich ten volle kan terugplooiën op haar kerntaken.

VOOR ELK KIND DE LAT EVEN HOOG

Terug naar de essentie. Het had de titel kunnen zijn boven het strategisch plan preventieve kindzorg. Het plan wil immers vooral de essentiële ondersteuning bieden die gezinnen vandaag de dag nodig hebben bij zwangerschap en geboorte. Voortaan worden er aan elk gezin met een kind van 0 tot 3 jaar vier huisbezoeken in de eerste drie levensmaanden en tien consulten tot het kind drie jaar is, aangeboden. Een kwalitatief hoogstaand standaard-basiszorgpakket van huisbezoeken en consulten, zeg maar. Een kwaliteitsstreven dat vooral spreekt uit de opsplitsing van het consult in een medisch en een psychosociaal luik, zodat het consult voortaan tweemaal tien minuten zal duren. Aansluitend op dit algemene zorgaanbod, voorziet Kind en Gezin

ook in bijkomende begeleiding, huisbezoeken en consulten voor kansengroepen zoals kansarme gezinnen met jonge kinderen, gezinnen met een gehandicapt kind, gezinnen met risico-indicatoren voor wiegendood of kindermishandeling... Wat meer is, in regio's met een sterke concentratie kansarmoede bij gezinnen met jonge kinderen bouwen negen preventieve zorgcentra bovendien een specifieke werking uit met artsen, verpleegkundigen en ervaringsdeskundigen in kansarmoede.

VAN PIRAMIDAAL NAAR HORIZONTAAL

Aangezien de vernieuwing van de preventieve kindergroep gerealiseerd wordt binnen de bestaande enveloppe, vallen er

geen naakte ontslagen. Toch ontketent de reorganisatie heel wat opschudding en nervositeit. Het bereiken van de doelstellingen van het strategisch plan preventieve kindergroep is immers onlosmakelijk verbonden met een hervorming van de organisatie, van hoog tot laag, met decentralisatie en autonomie als sleutelwoorden. Zo worden per regio zelfsturende teams van verpleegkundigen opgericht. Het slopen van de hiërarchische structuren impliceert het afschaffen van een chef per team. Toch worden dertig licentiaten aangetrokken om per twee regio's de teams te voorzien van een begeleider. Ook de Brusselse hoofdzetel van Kind en Gezin verandert van gedaante. De directies verdwijnen en worden vervangen door een hiërarchisch horizontaal niveau met tien

afdelingen: vijf provinciale met operationele taken en vijf centrale met beleidsmatige taken. Wat aanvankelijk werd gewantrouwd als een loutere snoei-operatie, wordt langzaamaan beschouwd als een unieke kans om de preventieve kindergroep af te stemmen op de wensen van de hedendaagse gezinnen. Wars van niveaus zetten alle personeelsleden dan ook hun schouders onder het project. Het resultaat? Zat Kind en Gezin in 1995 nog aan een doelbereik van 70%, dan kunnen de consultatiebureaus vandaag de dag al rekenen op een doelbereik van maar liefst 89%. Dit overdonderende succes stemt de verpleegkundigen niet alleen erg gelukkig, het geeft Kind en Gezin bovendien de vleugels om vol vertrouwen vooruit te kijken.

*Minder consultatiebureaus,
met een groter doelbereik als gevolg.
Een moeilijke maar geslaagde operatie.*

1996

- Op 1 januari 1996 gaat de *vernieuwde preventieve kindercare* van start.
- Realisatie van de *kansarmoedeatlas*.
- Het *Boekje van het kind* wordt vervangen door het nieuwe *Gezondheidsboekje van het jonge kind*.
- *Ouderbevraging* omtrent de vernieuwde preventieve kindercare.
- Evaluatie van het *moederboekje*.
- Nieuwe richtlijn inzake de *samenstelling van de leefgroepen in kinderdagverblijven*.
- Goedkeuring strategiedefiniëring en start opmaak meerjarenplan van het *strategisch plan kinderopvang*.
- Publicatie van *Het boekje dat Nee zegt* als preventieve actie tegen kindermishandeling.
- Ikaros wordt operationeel in de regio's Borgloon en Genk en wordt door het vakblad *Data News* uitgeroepen tot *beste IT-project van het jaar*.
- De nieuwe organisatiestructuur leidt tot een *horizontaal organogram* met centrale beleidsunits en operationele afdelingen in de provincies.
- Aanstelling *aandachtsambtenaren* en kwaliteitsteams.
- Eerste stappen richting *zelfsturende teams* van regioverpleegkundigen.
- Deelname aan congressen van de *European Scientific Association for Residential and Foster Care for Children and Adolescents* (EUSARF) in Londen en Polen.
- Oprichting van negen *preventieve zorgcentra* in de achtergestelde buurten van Antwerpen, Gent, Ronse, Menen en Brussel.
- Uitbreiding van het aantal *intercultureel medewerkers*.

1997

1997

TOONAANGEVEND

ALGO-GEHOORTEST SPOORT GEHOORVERLIES BIJ PASGEBORENEN VROEGTIJDIG OP

Het evalueren, consolideren en verdiepen van de talloze hervormingen in de preventieve kindverzorging kleuren 1997 tot een uiterst waardevol jaar. Na de grote omwenteling van 1996 is er dan ook allerminst tijd om ter plaatse te blijven trappelen. Zowel de informatisering van de sector via het Ikaros-programma als de realisatie van de regiohuizen zitten op kruissnelheid en de organiserende besturen van de consultatiebureaus stellen alles in het werk om kersverse ouders een warmhartige dienstverlening in een moderne infrastructuur te bieden. Ook in de pre- en perinatale zorg blijft Kind en Gezin niet bij de pakken zitten. Zo worden specifieke programma's voor gezinsbegeleiding bij doodgeboorte en zuigelingensterfte uitgedacht, komt er een nauwe samenwerking met de neonatale diensten tot stand en wordt er een perinataal zorgaanbod voor kansarmen gecreëerd. Het ontegensprekelijke paradepaard van 1997 is echter – wegens hoogtechnologisch en toonaangevend in de hele wereld – de invoering van een nieuwe gehoorscreening. Baanbrekende initiatieven als de Algo-gehoortest en de grote loyaliteit en inzet van het personeel werpen trouwens binnen de kortste keren vruchten af. In 1997 worden er in de consultatiebureaus bijna 40 000 aanmeldingen meer opgetekend, tegenover 1996 een stijging met maar liefst 10 procent.

TIJD VOOR VERANDERING

Feit: vroegtijdige opsporing van gehoorstoornissen kan de negatieve gevolgen voor de taal- en spraakontwikkeling aanzienlijk beperken. Dat het screenen van baby's op gehoorafwijkingen een vast onderdeel dient te zijn van het takenpakket van Kind en Gezin wordt dan ook decretaal vastgelegd. Een vroegtijdige gehoorscreening is immers cruciaal omdat de hersengebieden die zorgen voor de herkenning van klanken en geluiden bij de jonge baby, geprikkeld moeten worden voor de leeftijd van zes maanden. Anders wordt deze functie onherroepelijk uitgeschakeld. Aan gezien de Ewingtest, die tot 1998 gebruikt werd door de regioverpleegkundigen, pas vanaf 9 maanden kon afgenomen worden, ging de revalidatie veelal pas van start op de leeftijd van 2 jaar. Rijkelijk laat als je bedenkt dat een kind dankzij een

tijdige diagnose en behandeling in het normaal lager onderwijs had kunnen starten. Bovendien stellen de talloze onterechte verwijzingen en vermoedens van doofheid de validiteit van deze subjectieve test in vraag. Op de koop toe blijft de Ewingtest ook nog eens een zware belasting te betekenen voor Kind en Gezin. Zo wordt de test steevast uitgevoerd door twee personen, die zowel langdurig opgeleid als voortdurend bijgeschoold moeten worden. Kortom, er was dringend nood aan een andere, betere gehoorscreening.

ZEKERHEID IN ENKELE MINUTEN

Dr. Erwin Van Kerschaver zocht en vond een verbeterde, efficiënte en waterdichte test voor het vroegtijdig opsporen van gehoorproblemen: de Algo-gehoortest.

Deze test is een rechtstreekse afgeleide van de klassieke *Auditory Brainstem Response* (ABR – doorgaans beter bekend als de BERA-test), wereldwijd beschouwd als de 'gouden standaard' voor het evalueren van het gehoorsysteem. Van maart tot juni 1997 voeren 32 regioverpleegkundigen in vier regio's 888 Algo-gehoortesten uit bij baby's vanaf 4 weken. Al snel worden de vermoedens ook in de praktijk bevestigd: de kwaliteit van de Algo-gehoortest staat buiten kijf. In tegenstelling tot de Ewingtest blijkt de Algo-gehoortest een uiterst objectieve en erg gebruiksvriendelijke gehoortest te zijn. Bereikt de test toch niet de aangewezen 99,9% zekerheid dat het gehoor goed is, ook niet na een tweede test, dan verwijst de regioverpleegkundige de ouders voor verder onderzoek naar een gespecia-

liseerd referentiecentrum. Een samenwerkingsovereenkomst met 23 Vlaamse centra staat vervolgens garant voor een uiterst professionele diagnose, opvolging en begeleiding. Zo kunnen heel wat gehoorgestoorde baby's erg goed geholpen worden met een hoorapparaatje of een cochleair implantaat, een ingeplant elektronisch oortje.

DE VLAAMSE VOORSPRONG

De Algo-gehoortest is behalve een mijlpaal ook onmiskenbaar een succesverhaal. Zo werden sinds de invoering van de Algo-gehoortest niet minder dan één miljoen oortjes getest. Een duizelingwekkend aantal dat overeenkomt met 96% van alle baby's. Bijna 1 300 kinderen konden dankzij de test verwezen worden voor verder onderzoek. Meer dan 900

kinderen zagen vervolgens de diagnose van aangeboren gehoorverlies bevestigd. Voor 500 van hen volgde een behandeling voor bilateraal gehoorverlies, de andere werden verder opgevolgd voor eenzijdig gehoorverlies. Het valt dan ook niet te ontkennen dat een dergelijke, efficiënte opvolging onlosmakelijk verbonden is met het succes van een massale gehoorscreening. Een succes dat trouwens amper te evenaren valt. Zo wordt in Duitsland minder dan één op de twee baby's gescreend, waarvan vervolgens slechts ongeveer één op de twee verder opgevolgd wordt. In Polen ging de massale gehoorscreening pas van start, in Italië en Frankrijk staat ze nog in de kinderschoenen. Bij onze noorderburen zal een gehoorscreening pas tegen eind 2007 ingevoerd worden. Kortom, Vlaanderen is koploper in zowel het

uitvoeren als het opvolgen van massale gehoorscreening. In de loop van 2007 zal Vlaanderen zijn voorsprong trouwens nog vergroten door de introductie van een meer geavanceerde versie van het Algo-toestel dat behalve compacter ook kindvriendelijker is doordat het tegelijkertijd beide oortjes test. Het resultaat van de test zal voortaan trouwens meteen in het elektronische dossier belanden doordat het toestel in verbinding zal staan met de laptop van de regioverpleegkundige. Kortom, Kind en Gezin bewijst eens te meer dat ze in het belang van de ontwikkeling van kinderen zelfs de meest recente technologieën niet schuwt.

EEN KIND ALS ALLE ANDERE

Stijn Coninx

Een kroostrijk gezin. Het was van meet af aan onze droom. We waren dan ook in de wolken toen An in 1999 beviel van Klaas. Op dat moment was de Algo-gehoortest nog relatief nieuw en net als alle andere kinderen werd ook Klaas getest. De test bleek ongunstig. We hoopten dat de regio-verpleegkundige zich vergiste, dat de Algo-gehoortest niet goed werkte. Achteraf beschouwd een volstrekt logische reactie. Enkel een test die je goed nieuws oplevert, stel je niet in vraag...

Toen ook de tweede en derde test ongunstig bleken, stortte onze wereld in. We krabbelden weer overeind en gingen overal aankloppen om meer informatie in te winnen. Algauw werden we verder geholpen met gebarentaal en hoorapparaten. Klaas had in beide oren nog wat gehoorrest, zodat hij er af en toe in slaagde wat verstaanbaars te brabbelen. Op een dag stootten we echter op cochleaire

Stijn Coninx, filmregisseur.

implantaten. We besloten onmiddellijk om Klaas te laten opereren zodra hij 18 maanden zou zijn. Geheerproblemen verschillen dan wel sterk van persoon tot persoon, de operatie slaagde wonderwel. Toen we even later op zoek gingen naar de oorzaak van Klaas' gehoorstoornis, kregen we opnieuw een zware klap te verwerken. Het probleem bleek genetisch te zijn, want had alles te maken met het zogenaamde gen 26. Het verdict was vreselijk: wilden we nog een kind, dan was de kans dat het kind doof zou zijn of erg slecht zou horen één op vier... Na lang wikken en wegen, nadenken en twijfelen besloten we om het risico te nemen. We wisten dan wel dat het fout zou kunnen gaan, we wisten ook dat we van dit kind zouden houden zoals van elk ander kind. Goed een jaar later werd Marie geboren. Aangezien we doordrongen waren van het risico op gehoorproblemen, lieten we de Algo-gehoortest al na één week uitvoeren. Opnieuw ongunstig... Meer nog, in tegenstelling tot Klaas bleek Marie geen enkele gehoorrest te hebben. De schokgolf was dan wel dezelfde als die bij Klaas,

we kwamen de schok wel sneller te boven. Inmiddels was de kennis van cochleaire implantatie ook in een stroomversnelling geraakt, zodat we vrij snel besloten om Marie al na 8,5 maanden te laten opereren. Aangezien Marie geen enkele gehoorrest had, onderging ze goed acht maanden later nog een operatie met een tweede cochleair implantaat. Het resultaat is wonderlijk. Vandaag de dag hoort Marie zelfs beter dan Klaas. Net als Klaas doet ze het trouwens ook goed op school en verloopt haar taalontwikkeling prima. Onlangs vertelde een buitenlandse scenariste me over de dove kinderen van haar broer, die de diagnose veel te laat te horen kreeg. Dan besef je pas wat een verschil de Algo-gehoortest kan maken in een mensenleven.

Dankzij de Algo-gehoortest is Vlaanderen vandaag koploper in het begeleiden van gehoorstoornissen bij jonge kinderen.

*De Algo-gehoortest: betrouwbare
technologie ten dienste van de preventie.*

1997

- Project *preventieve kindzorg* in Vilvoorde. Huisartsen, kinderartsen en de consultatiebureaus van Kind en Gezin staan gezamenlijk in voor de toepassing van het integrale preventieprogramma bij niet-schoolgaande kinderen.
- *Proefproject gehoorscreening* van jonge kinderen met behulp van de Algo-gehoortest in vier regio's van Kind en Gezin (maart tot juni 1997).
- Invoering *Ikaros in West-Vlaanderen* (november 1997 tot november 1998).
- *Bevraging van zowel ouders als artsen van de consultatiebureaus* omtrent de nieuwe preventieve kindzorg.
- Viering *10 jaar Kind en Gezin Limburg*.
- *Bevraging meerlingouders* over het opvoeden van een meerling.
- Eerste stappen richting de toewijzing aan Kind en Gezin van de erkennings- en subsidiëringsbevoegdheid voor de *Initiatieven Buitenschoolse Opvang* en de kwaliteitscontrole ervan.
- Op basis van het MISC-programma van Pnina Klein start in Peer het project *Communiceren kan je leren*.
- Kind en Gezin schakelt *provinciaal verantwoordelijken Lokaal Overleg Kinderopvang* (PVLOKO's) in als contactpersonen op gemeentelijk niveau.
- In het kader van de start van de opvoedingswinkel loopt in Genk het project *Van voeden naar opvoeden*.

1998

1998

ONDER DE MENSEN

IN DE WEER VOOR KIND EN GEZIN

Kinderopvang, preventieve zorg en de ondersteuning van kwetsbare kinderen. In 1998 zet Kind en Gezin haar drie kernactiviteiten danig in de verf. Zo wordt volop getimmerd aan een eerste versie van het strategisch plan maatschappelijke positie van het kind. In de kinderopvang wordt er onder meer werk gemaakt van een Commissie Financiering Kinderopvang, het uitdenken van een enveloppenfinanciering en ondersteuningsmaatregelen voor de particuliere sector. Ook de preventieve zorg gooit hoge ogen. Zo wordt de doelstelling om eind 1998 maar liefst 75% van de kinderen gedurende het eerste en tweede levensjaar en 50% gedurende het derde levensjaar te bereiken, met glans gehaald. Dat in 1998 al 40 000 Algo-gehoortests worden afgenomen, zegt dan ook veel over het almaar groeiende vertrouwen van de ouders in Kind en Gezin.

Wanneer administrateur-generaal Lieven Vandenberghe door de *Vlaamse Vereniging voor Bestuurswetenschappen en Bestuurskunde* (VVBB) uitgeroepen wordt tot *Overheidsmanager van het Jaar*, schrijft hij deze onderscheiding dan ook toe aan de grote loyaliteit, kracht en niet aflatende motivatie van het personeel.

ZE ZIEN ONS NOG ALTIJD GRAAG KOMEN

Juliette, Martine, Noëlla, Helga en Gülsen

LIEFDE OP HET EERSTE GEZICHT

HELGA: Vanaf de eerste dag dat ik stage liep bij Kind en Gezin, voelde ik me er thuis. Eindelijk had ik een boeiende job gevonden waarin mijn engagement ten volle kon bloeien. Werken voor Kind en Gezin is immers telkens opnieuw de uitdaging aangaan om het onderste uit de kan te halen voor talloze ouders die het eventjes niet meer zien zitten.

GÜLSEN: Tijdens mijn studie Intercultureel Werk liep ik twee maanden stage bij Kind en Gezin Hasselt. Mijn besluit was vrijwel ogenblikkelijk genomen: hier wil ik later aan de slag gaan! Natuurlijk spraken de huiselijke sfeer en de sociale contacten me enorm aan, toch wou ik vooral de allochtone gezinnen vertrouwen geven om ze dichter bij Kind en Gezin te brengen. De culturele verschillen overbruggen om de drempel te verlagen, dat was mijn droom.

Juliette Laenen, verpleegkundige sinds 1971 (regio Genk), Martine Hurtecant, verpleegkundige sinds 1983 (regio Tielt), Noëlla Groenwals, verpleegkundige sinds april 1978 (regio Beveren), Helga De Vos, verpleegkundige sinds september 2006 (regio Gent), Gülsen Aydin, gezinsondersteuner sinds 2005 (regio Genk).

JULIETTE: De intercultureel medewerkers maken echt wel het verschil. Zo waren er vroeger natuurlijk ontzettend veel taalproblemen. Veelal zat er dan ook niet veel anders op dan maar op eigen houtje Turks te gaan studeren. Nam je geen taalles, dan kon je evengoed thuisblijven aangezien je elkaar toch niet begreep.

NOËLLA: Dankzij de intercultureel medewerkers kunnen we vandaag de dag op elk moment langsgenomen bij allochtone gezinnen. Vroeger wachtten we dikwijls tot na schooltijd om langs te gaan, zodat de oudere kinderen konden tolken. Communiseren verliep op die manier dan al een stuk vlotter, je was er toch nooit helemaal zeker van dat wat je zei ook goed vertaald werd.

JULIETTE: Bovendien kregen we vaak het deksel op de neus omdat we gewoon geen weet hadden van bepaalde culturele verschillen. Zo wisten we bijvoorbeeld niet hoe belangrijk het in de Turkse cultuur is dat een baby dik en rond is. De intercul-

tureel medewerkers leerden ons hoe daarover te communiceren zonder de ouders te kwetsen.

NOËLLA: Nu we de allochtone mama's beter begrijpen, voelen we ons trouwens ook minder amateuristisch, zodat we meer zelfvertrouwen uitstralen tijdens de huisbezoeken.

DE TIJD VAN TOEN

HELGA: Het verschil in de manier van werken moet immens zijn. Zo hoorde ik dat je vroeger om de haverklap je postvakje moest controleren om te weten of je al dan niet een afspraak had.

NOËLLA: Ik heb die tijd nog meegemaakt. Er leek geen einde te komen aan de administratieve rompslomp, vooral wanneer je eens een paar weekjes verlof wou nemen. Elke verandering botst dan wel op weerstand en het was inderdaad zwoegen om het computerprogramma onder de knie te krijgen, ik denk niet dat ook maar iemand de laptop nu nog zou kunnen missen.

JULIETTE: Elke periode heeft natuurlijk ook zo zijn charmes. Zo hadden we tijdens de zomer soms consultaties in de openlucht, gingen we de kinderen voor de kleuterconsultaties oppikken met een busje...

MARTINE: Of hadden we consultaties in het achterkeukentje van een café.

NOËLLA: Ja, elke consultatie baadde toen in een vakantiesfeertje.

MARTINE: Ik geloof wel dat de veranderingen van 1996 echt noodzakelijk waren. Als organisatie waarbij alles om het contact met de mensen draait, ben je immers verplicht om voortdurend bij te leren en met je tijd mee te zijn.

NOËLLA: Professionalisering geeft inderdaad meer vertrouwen in de organisatie. Zo bleken de papa's tijdens de huisbezoeken erg veel interesse te hebben in onze laptops, zodat we ze meer dan ooit ook konden betrekken bij het huisbezoek.

ZE ZIEN ONS NOG ALTIJD GRAAG KOMEN

Juliette, Martine, Noëlla, Helga en Gülsen

JULIETTE: Ook voor ons is het veel aangenamer werken. Vroeger spraken de collega's elkaar altijd aan met 'mevrouw' – dat kan je je vandaag de dag toch niet meer inbeelden? Ieder van ons heeft nu ook een sterk team achter zich staan. Dat is niet alleen leuk omwille van de koffieklets... Door van elkaar te leren, merk je dat je zelf ook evolueert.

NOËLLA: Vroeger werkten we dan wel individueeler, je moest ook alles zelf uitzoeken.

HELGA: In mijn regio word ik vaak geconfronteerd met schrijnende verhalen van kansarmoede. Mama's die op een kaal, piepklein kamertje trachten te overleven, illegale mama's die geen hulp vinden voor hun premature baby's... Sommige mensen hebben zo veel problemen dat het me zwaar zou vallen om die verhalen

steeds weer mee te nemen naar huis. Dan ben ik blij dat ik eerst eens bij mijn team op verhaal kan komen.

ZOLANG ER KINDEREN ZIJN...

JULIETTE: Blik ik terug op de afgelopen twintig jaar, dan ben ik vooral blij om de vele goede dingen die we gedaan hebben. Als je iets graag doet, doe je het ook goed. Mijn werk is mijn hobby.

GÜLSEN: Het mooie aan de job is ook dat je altijd weer met nieuwe gezinnen werkt, zodat je elke dag opnieuw weer andere mensen kan helpen.

MARTINE: Ook de veelzijdigheid van het werk houdt het steeds weer boeiend. Gaat er een stagiaire aan de slag, dan staat die al gauw versted van de diversiteit in onze opdracht.

HELGA: Medisch, juridisch, financieel, opvoedkundig: willen we de mensen echt helpen, dan moeten we van alle markten thuis zijn.

JULIETTE: Sommige ouders lijken dan wel mondiger en kritischer dan ooit, ze zien ons toch nog altijd graag komen.

MARTINE: Ouders staan bovendien meer dan ooit onder druk, terwijl ze er tegelijkertijd ook steeds vaker alleen voor staan.

Als je iets graag doet, doe je het ook goed. Mijn werk is mijn hobby.

JULIETTE: Soms heb ik het daar moeilijk mee en bedenk ik wel eens dat het geen slecht idee zou zijn om het aantal huisbezoeken te laten toenemen – vooral dan vanaf de leeftijd van 7 maanden.

NOËLLA: Tussen de consultatie op 6 en 9 maanden en de consultatie op 15 en 24 maanden zit er nog veel ruimte waarbinnen we de ouders toch nog goed zouden kunnen helpen. Het is immers niet omdat de kinderen groter worden, dat de zorgen kleiner worden.

HELGA: Op de pedagogische problematiek zouden we inderdaad nog beter kunnen inspelen. Tijdens de eerste levensmaanden van hun kind leren we de ouders dan wel een heleboel praktische zaken, we krijgen weinig kansen om hen iets bij te brengen over opvoeden of praten met hun kind. Vandaag de dag vallen nog heel

wat gezinnen om tal van redenen uit de boot. Ik denk dan bijvoorbeeld aan kinderen met ADHD of autisme. Stuk voor stuk gezinnen die Kind en Gezin nog beter kan begeleiden en ondersteunen.

Het is niet omdat de kinderen groter worden, dat de zorgen kleiner worden.

MARTINE: Nochtans is Kind en Gezin het uitgelezen middel om aan opvoedingsondersteuning te doen. Er is geen organisatie die zo snel het vertrouwen van de ouders krijgt. Dat is trouwens ook het allermooiste aan werken voor Kind en Gezin: de onmiddellijke voldoening die je van de ouders krijgt.

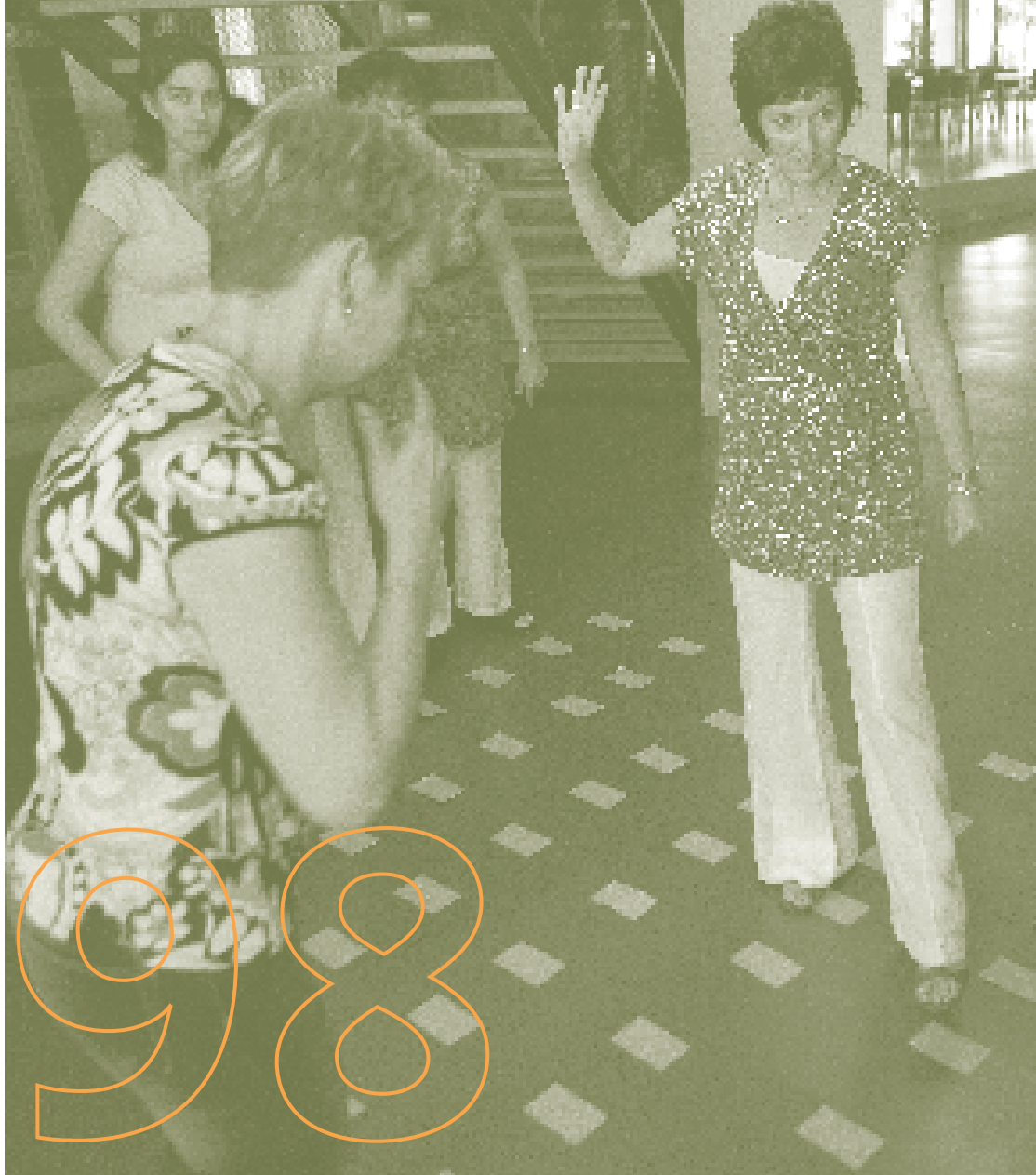
JULIETTE: Luisteren naar de ouders, je inleven in elke gezinssituatie en je dienstverlening aanpassen aan de behoeften van de mensen, daar gaat het telkens opnieuw om.

NOËLLA: De voorbije twintig jaar is daar in wezen niets aan veranderd. Zolang er kinderen zijn, zal Kind en Gezin dan ook nodig zijn.

*Kind en Gezin-medewerkers leren
van elkaar en wisselen kennis uit.*

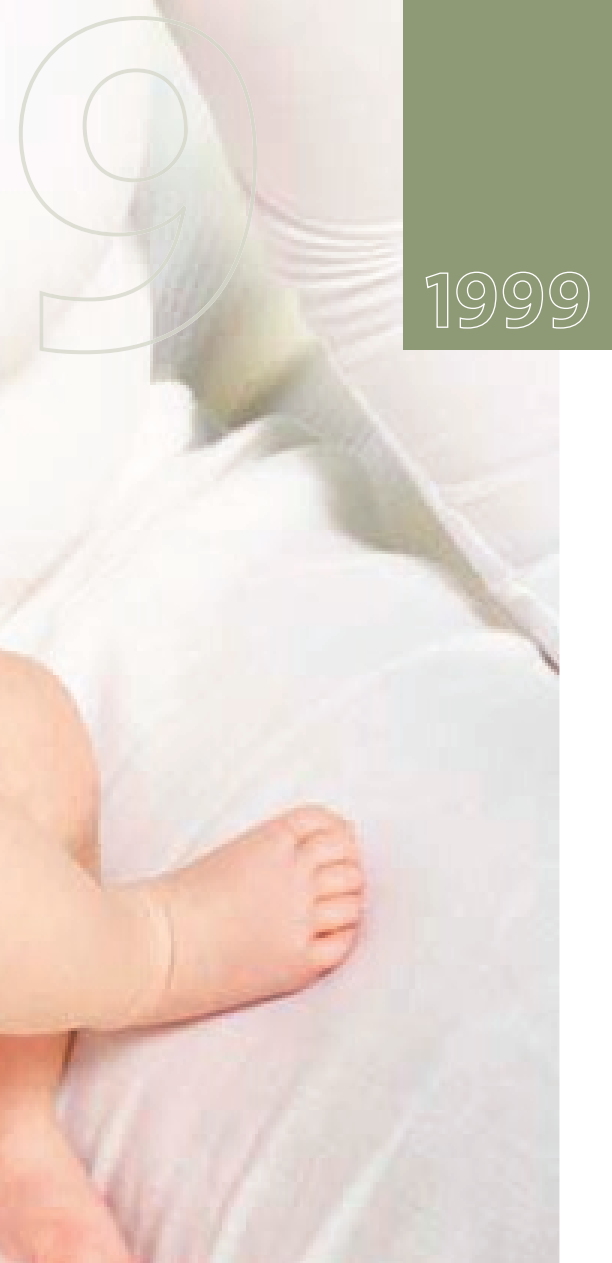
1998

1999

- Preventiecampagne *Voorkom kindermishandeling. Stop zelf het geweld* in samenwerking met het Kinderrechtencommissariaat.
- Eerste versie van het *strategisch plan maatschappelijke positie van het kind*.
- Kind en Gezin haalt een *woordvoerder* in huis en maakt een communicatiestrategie op.
- Op 9 januari 1998 wordt beslist om de publicatie van het tweemaandelijkse tijdschrift *Het Kind* op te schorten.
- De Vlaamse Vereniging voor Bestuurswetenschappen en Bestuurskunde (VVBB) roept administrateur-generaal Lieven Vandenbergh uit tot *Overheidsmanager van het Jaar*.
- Ontwikkeling van het *Kwaliteitsinstrument Particuliere Opvanginstellingen* (KWAPOI).
- Start van de adviescommissie inzake het verlenen van een beginseltoestemming tot *interlandelijke adoptie*.
- *Registratie van illegale gezinnen* met jonge kinderen.
- Goedkeuring *concepttekst opvoedingsondersteuning*.
- Realisatie *vaccinatiestrategie* en voorbereiding vaccinatiedatabank.
- Vanaf oktober 1998 bieden de veertien *prenatale consultatiebureaus* een vernieuwd aanbod.
- De *Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning* (CKG's) krijgen extra middelen voor infrastructurele vernieuwing.
- Installatie *Commissie Financiering Kinderopvang*.
- Uitwerking praktische *ondersteuningsmaatregelen* voor de particuliere opvang.
- In het kader van de Algo-gehoortest sluit Kind en Gezin een protocol met dertien *gespecialiseerde centra voor gehoorevaluatie en -revalidatie*.

VOOR EEN PRIKJE

VACCINATIESTRATEGIE VAN KIND EN GEZIN DOET EUROPA WATERTANDEN EN EEN PLAN VOOR DE MEEST KWETSBARE KINDEREN

Het jaar 1999 steekt van wal met de installatie van een nieuwe Raad van Bestuur en een nieuwe voorzitter. Gezien de nasleep van de verkiezingen wordt het inzake beleidsvernieuwing veeleer een overgangsjaar. De operationele werking van Kind en Gezin draait daarentegen op volle toeren. Na het strategisch plan preventieve kinderzorg en het strategisch plan kinderopvang komt er eindelijk ook een strategisch plan tot stand omtrent de maatschappelijke positie van het kind. Intenties, competenties en doelstellingen worden geformuleerd en zullen vanaf 2000 in een concreet meerjarenplan gegoten worden. De resultaten van de audit naar de werking van de vertrouwenscentra kindermishandeling monden dan weer uit in beter afgelijnde kerncompetenties en een stevigere positionering van de centra in het welzijnslandschap. In afwachting van de realisatie van een beleidsplan kinderopvang, start Kind en Gezin op basis van het strategisch plan kinderopvang ook met een voorlopige toepassing van de enveloppenfinanciering voor de gesubsidieerde kinderopvangvoorzieningen. Het paradepaard van 1999 is echter de ontwikkeling van een uiterst gebruiksvriendelijke en veelzijdige vaccinatiedatabank die Kind en Gezin in staat zal stellen om alle vaccinaties maximaal te registreren.

VACCINATIE IN KAART

OVER EEN ANDERE BOEG

De professionalisering van het vaccinatiebeleid krijgt een eerste aanzet bij de goedkeuring van het vaccinatiestrategieplan door Kind en Gezin in 1997. Het optrekken van de vaccinatiegraad en van de kwaliteit van vaccineren wordt een prioriteit. Het plan formuleert bovenal een oplossing voor de ontelbare, reële knelpunten in het werkveld. Zo blijken van 20% van de kinderen geen vaccinatiegegevens bekend te zijn, terwijl een vaccinatiegraad van 95% vooropgesteld wordt voor het uitroeien van schadelijke kinderziekten zoals mazelen. Er wordt dringend werk gemaakt van een innovatief en geïntegreerd gegevensbestand dat alle vaccinaties van de Vlaamse bevolking bevat en dat toegankelijk is voor zowel Kind en Gezin als voor privé-artsen. Dank-

zij een vaccinatiedatabank blijven de ouders voortaan ook gespaard van de administratieve mallempelen waar ze doorgaans in terechtkwamen wanneer ze de vaccinatiekaart van hun kind kwijtspeelden. Het vernieuwde Vlaamse gezondheidsbeleid neemt het optrekken van de vaccinatiegraad eveneens in zijn doelstellingen op. De artsen zijn op hun beurt vragende partij voor een informatieve databank die het eenvoudig bestellen van vaccins en het afleveren van geactualiseerde vaccinatiekaarten mogelijk maakt. De Vlaamse overheid heeft vooral nood aan een degelijk beleidsinstrument om niet-gevaccineerde kinderen op te sporen en om er coherente gezondheidsstatistieken uit af te leiden. Stuk voor stuk terechte verzuchtingen waar Kind en Gezin in 1999

een mouw aan weet te passen dankzij de ontwikkeling van de digitale vaccinatie-databank van Kind en Gezin voor Vlaanderen.

CO-OUDE VAN VACCINNET

Als efficiënt en gestandaardiseerd registratiesysteem met talloze voordelen voor zowel vaccinatoren als gebruikers, gooit de vaccinatiedatabank van Kind en Gezin binnen de kortste keren wereldwijd hoge ogen. Zo sleept de vaccinatiedatabank in 2003 een nominatie in de wacht als beste Europese eHealth-project. Bovendien wordt ze in 2005 door de Europese Commissie voorgesteld als modelproject tijdens de *World Summit on the Information Society (WSIS)* in Tunis. Zoveel lof komt natuurlijk ook de Vlaamse overheid

ter ore, die besluit een aantal modules uit de databank over te nemen. Sinds begin 2006 loopt er behalve de digitale vaccinatiedatabank van Kind en Gezin voor Vlaanderen, ook een toepassing van deze vaccinatiedatabank voor de hele Vlaamse bevolking, *Vaccinnet* genaamd. Dankzij Vaccinnet tekent de Vlaamse overheid voor een vereenvoudiging en professionalisering van het vaccinatiebeleid in Vlaanderen. Toch worden niet alle modules van de vaccinatiedatabank overgenomen. Zo beschikt enkel de digitale vaccinatiedatabank van Kind en Gezin over een statistische module, die toelaat om op elk moment gegevens – zoals de dekkingsgraad voor een bepaald vaccin – op te roepen.

WORDT VERVOLGD...

De ene infectie heeft dan al meer levensbedreigende complicaties dan de andere, wanneer men alle risico's en belasting zoals ziekenhuisopname in rekening brengt, is vaccinatie altijd de beste optie. Het mag allerminst verbazen dat er ook in de toekomst nog nieuwe vaccins ontwikkeld zullen worden. Een dergelijk toekomstig vaccin is dat tegen het cytomegalovirus (CMV), een virus dat wegens de griepachtige symptomen vrij banaal schijnt, maar bij besmetting tijdens de zwangerschap de belangrijkste virale oorzaak van gehoor- en visusproblemen bij de baby is. Aangezien het CMV-virus vooral de kinderdagverblijven teistert, worden mama's die zwanger zijn van hun tweede kind

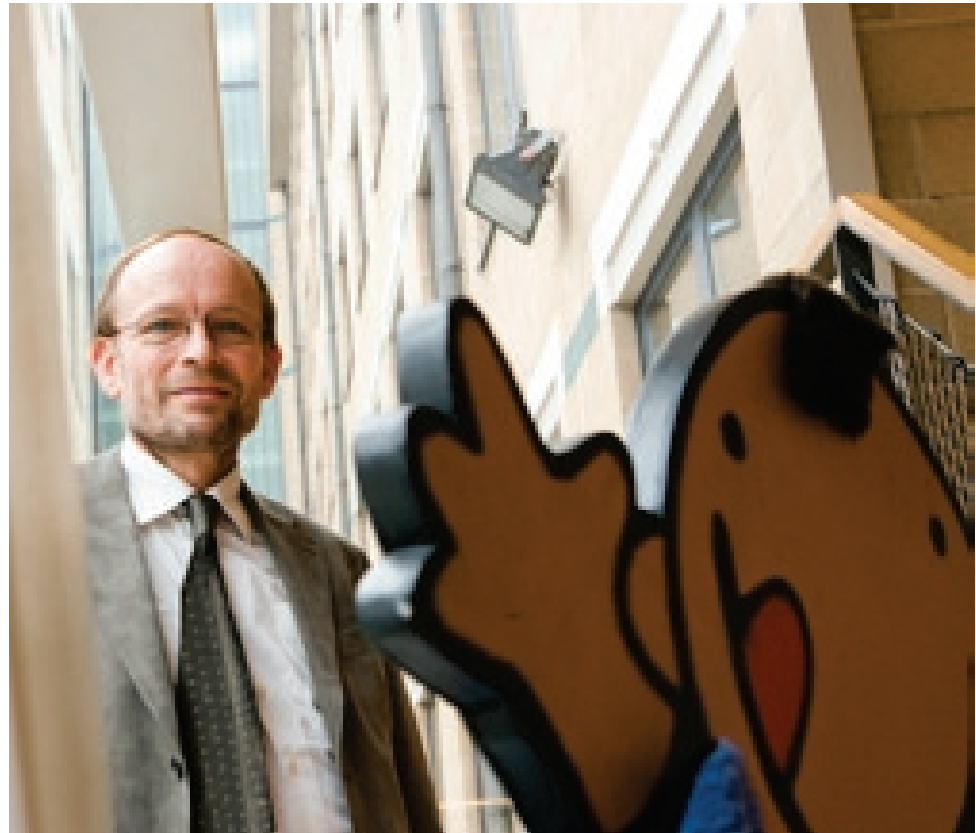
veelal besmet door het oudste kind dat al naar het kinderdagverblijf gaat. De besmetting gebeurt in hoofdzaak via lichaamsvochten als tranen, zweet en urine. Het uitstippelen van preventieve maatregelen voor de kinderdagverblijven is dan ook geen sinecure. Zo ligt het gebruik van handschoenen tijdens de luiervissel psychologisch erg gevoelig. Het regelmatig ontsmetten van de handen – zoals in de ziekenhuizen – is meer haalbaar, maar toch nog ingrijpend. Kind en Gezin kijkt reikhalzend uit naar een vaccin dat de CMV-besmettingsgraad definitief een halt kan toeroepen.

ODE AAN HET VACCIN

Dr. Erwin Van Kerschaver

Toen ik in 1997 de vaccinatiestrategie van Kind en Gezin voor de komende 10 jaar uitschreef, kenden we een dekkingsgraad van amper 76%. Dat we vandaag zowat 96% van alle kinderen tussen 0 en 3 jaar bereiken, is dan ook een verbluffende vooruitgang die niet alleen te danken is aan de grote inzet van de medewerkers in het werkveld, maar ook aan een arsenaal van kleine en grote maatregelen. Zo schortte er overduidelijk wat aan het vaccinatiegebeuren. Terwijl de vakliteratuur toch eensluidend verklaart dat uitstel tot afstel leidt, was bijvoorbeeld het snotteren van een kind destijds al een reden om de vaccinatie uit te stellen.

Vandaag de dag wordt er echter sowieso gevaccineerd. Wanneer een kind meer dan 38,2 °C koorts heeft of er een stockbreuk is, stellen we de vaccinatie uit en wordt er onmiddellijk een nieuwe afspraak gemaakt met de ouders. Behalve de gebrekkige strategie, speelde ook de gebrekkige

Dr. Erwin Van Kerschaver, wetenschappelijk adviseur-hoofddarts bij Kind en Gezin sinds 1996.

kwaliteitsbewaking van de vaccins ons parten. Men liet de vaccins soms op de stoep voor het regiohuis achter, men zette ze 'in het zicht' op het verwarmingstoestel van het regiohuis of men leverde ze gewoonweg af bij de burens. Kortom, elke aandacht voor het respecteren van het koudeketentraject was zoek. De voorbije jaren hebben we echter zoveel geïnvesteerd in kwaliteitsbewaking, dat we de vaccins vandaag kunnen promoten als kwaliteitsproduct. Zo worden de vaccins getransporteerd in koelwagens, kunnen ze uitsluitend afgeleverd worden mits een handtekening voor ontvangst van de verpleegkundige en worden ze ogenblikkelijk opgeborgen in de professionele medische vaccinkoelkast van het consultatiebureau. Zonder enige twijfel betekende ook de vaccinatiedatabank van Kind en Gezin, die als spin-off van het Ikaros-registratiesysteem al in 1999 ontwikkeld kon worden, een belangrijke meerwaarde in het preventielandschap. Zo wor-

den alle vaccinaties voortaan maximaal geregistreerd, verloopt de bestelling van vaccins een stuk eenvoudiger en geeft

Werden er vroeger vaccins geleverd, dan vond je die vaak terug op het verwarmingstoestel van het regiohuis.

de statistische module ons op elk ogenblik een klare kijk op de stand van zaken in heel Vlaanderen. Wat meer is, alle Europese sectoren inzake kinderzorg kennen niet alleen onze vaccinatiedatabank, ze benijden Vlaanderen er ook om. De talloze buitenlandse congressen die ik mocht bijwonen, brachten me niet alleen heel wat nieuwe inzichten bij, ik was ook trots om er telkens weer nieuwe realisaties van

Kind en Gezin te kunnen voorstellen. Het gezegde 'Wil je scharreleieren, dan moet je jouw kippen laten loslopen', hangt dan ook niet zomaar bij mij aan de muur. De talloze kansen die ik keer op keer krijg om de kwaliteit van de dienstverlening op hoog niveau te brengen, zorgen er immers voor dat dit zonder enige twijfel de job van mijn leven is.

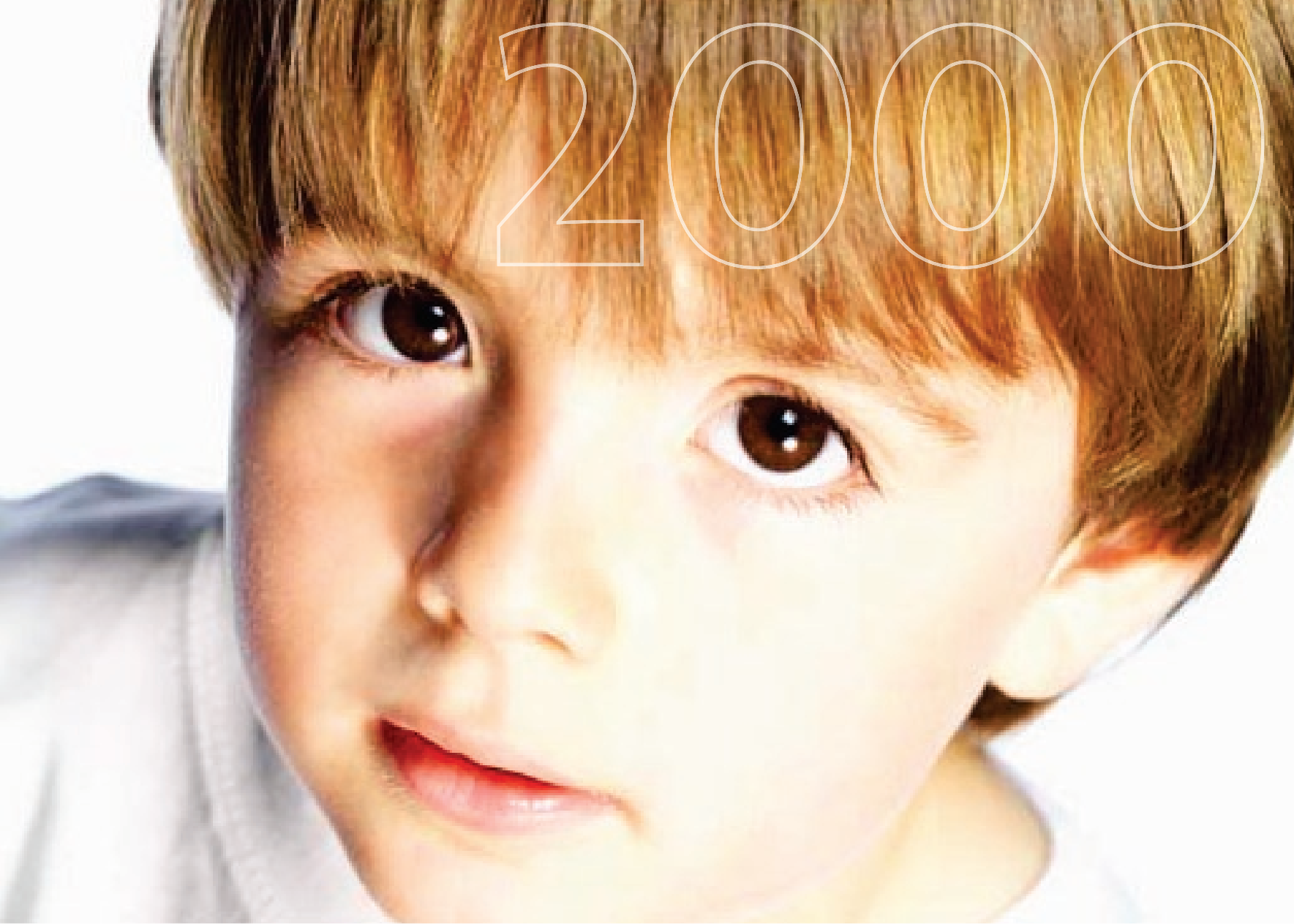
*De vaccinatiegraad systematisch
verhogen om dodelijke ziekten uit
te roeien.*

1999

- *Provinciale studiedag Opvoedingsondersteuning* Kind en Gezin Limburg op 22 november 1999.
- Voorstelling onderzoeksresultaten *De nieuwe grootouder komt eraan!* over de rol van de grootouders in de kinderopvang.
- De *dioxine infolijn* van Kind en Gezin beantwoordt meer dan 12 000 oproepen.
- Proefproject *Alternatief Werken* (AW).
- Het *actieplan Kosovaarse vluchtelingen* voorziet onder meer in consultatiebureaus in de opvangcentra, gezinsondersteuning en start van vaccinatieprogramma's.
- Start van de *digitale vaccinatiedatabank* van Kind en Gezin.
- In de regio Leuven gaat het project *Borstvoeding natuurlijk* van start.
- Eindrapport doorlichting van de *vertrouwenscentra kindermishandeling*.
- Invoering van de *kwaliteitschalen* inzake de pedagogische kwaliteit in de particuliere opvanginstellingen (KWAPOI).
- *Samenwerkingsproject met huis- en kinderartsen* in Vilvoorde.
- Ontwikkeling communicatiestrategie en invoering *nieuwe huisstijl*.
- Een audit binnen de ondersteunende diensten zorgt voor een *reorganisatie van de personeelsdiensten*.
- Brochure *Seksueel misbruik* en voordrachtenreeks *Kwetsbaarheid en weerbaarheid in de opvoeding* door prof. dr. Peter Adriaenssens.
- *Evaluatie van de consultatiebureaus en steunpunten* in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Invoering *enveloppenfinanciering* voor de gesubsidieerde kinderopvang.
- Onderzoek naar het lokale overleg in de *buitenschoolse kinderopvang*.

2000

2000

GOED GEZIND

CENTRA VOOR KINDERZORG EN GEZINS-
ONDERSTEUNING ZETTEN GEZINNEN
WEER OP HET JUISTE SPOOR EN NIEUWE
IMPULSEN IN KINDEROPVANG

Het beleidsplan kinderopvang krijgt in maart 2000 groen licht van de Vlaamse Regering. Het is echter aan Kind en Gezin om dit beleidsplan te vertalen naar zowel een concreet meerjarenplan als naar een strategisch plan voor een toekomstgerichte uitbouw van het Vlaamse kinderopvanglandschap. Nieuwe impulsen voor kinderdagverblijven, diensten voor opvanggezinnen, initiatieven voor buitenschoolse opvang en particuliere opvang blijven dan ook niet uit. Zo wordt er met man en macht gewerkt aan een geactualiseerd systeem voor het meer gericht inplannen van kinderopvang en aan een meerjarenplan voor de uitbreiding van de kinderopvang. In de preventieve kindercare wint ondertussen ook het luik opvoedingsondersteuning terrein, dankzij de regioteams die talloze opvoedingsondersteunende projecten realiseren. Behalve kinderopvang en preventie, staat ook de concrete begeleiding van kwetsbare kinderen en gezinnen in de kijker. Zo is er niet alleen de ontwikkeling van een screeningsinstrument voor problematische opvoedingssituaties met een risico op kindermishandeling, maar eveneens de aanzienlijke uitbreiding van de *Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning* (CKG's) met maar liefst 200 plaatsen. Een uiterst waardevolle investering die Kind en Gezin in staat stelt om voortaan een cruciale rol te vervullen in de integrale jeugdhulpverlening.

EEN BAKEN IN BANGE DAGEN

EEN NIEUWE LENTE

6 april 1995. De *Kinderdag-en-nachtverblijven* (KDNV's) en *Kinderopvangcentra* (KOC's) van Kind en Gezin worden bij regeringsbesluit veranderd in *Centra voor Kinderzorg en Gezinondersteuning* (CKG's). Een onmiskenbare mijlpaal in de bijzondere hulpverlening. Er is immers meer aan de hand dan een loutere naamsverandering, want zowel de werking als de inhoud van het hulpaanbod ondergaan een grondige facelift. Terwijl de vroegere kinderdag-en-nachtverblijven en kinderopvangcentra uitsluitend residentiële dag- en nachtopvang boden, zijn de CKG's voortaan in staat om behalve dag- en nachtopvang ook semi-residentiële opvang (dag of nacht) en begeleiding aan huis te bieden. Op verzoek van de ouders kunnen kinderen bovendien ook voor korte tijd geplaatst worden in een pleeggezin aangesloten bij een dienst voor

Gezinsondersteunende Pleegzorg (GOP). Hoewel de CKG's in principe alleen kinderen van 0 tot 6 jaar opvangen, kunnen ook oudere broertjes en zusjes van lagere schoolleeftijd er in uitzonderlijke omstandigheden toch een tijdelijk onderkomen vinden. Een soepele opstelling die evenwel een hemelsbreed verschil kan betekenen voor kinderen uit hetzelfde gezin.

MET BREDE BLIK

Om de optimale ontwikkeling van de integrale jeugdhulpverlening alle kansen te geven, gaan vertegenwoordigers van zowel de CKG's als van Kind en Gezin in 2001 rond de tafel zitten om de herprofilering van de CKG's neer te schrijven in de concepttekst *Toekomstgerichte profilering van de centra voor kinderezorg en gezinondersteuning. Conceptueel kader*. Meer dan ooit werd daarin de nadruk

gelegd op de preventieve missie van de CKG's. Zo zijn de CKG's als geen ander in staat om kinderen die als gevolg van hun sociale situatie af te rekenen hebben met opvoedings-, gedrags- en emotionele problemen, vroegtijdig op te sporen en te ondersteunen via gezinsbegeleiding. Dankzij de duidelijke doelgroepomschrijving in de profileringstekst kon eveneens overlapping met onder meer de Bijzondere Jeugdbijstand en het Vlaams Fonds vermeden worden, zodat de CKG's voortaan efficiënter kunnen inspelen op de leemtes in het preventieve aanbod voor gezinnen met opvoedingsproblemen. Precies omdat een dergelijke leemte vooral de leeftijdsgroep van 6 tot 12 jaar treft, besluit Kind en Gezin ook om de focus van de CKG's te verruimen tot kinderen van 0 tot 12 jaar.

FLOORTJE EN AMBER

Negen maanden lang keek de mama van Floortje verlangend uit naar de geboorte van haar dochttertje. Maar nu ze Floortje eindelijk in haar armen houdt, voelt ze zich ellendig. Ze ziet het niet zitten om voor Floortje te zorgen. Ze klopt aan bij het CKG. Floortje wordt voortaan dag en nacht opgevangen, terwijl mama zich laat helpen in een psychiatrische instelling. Floortje gaat twee keer per week mee op bezoek bij haar mama. Het CKG heeft ook elke week een gesprek met Floortjes mama. Dag na dag wordt ze zelfverzekerder om haar moederrol weer op te nemen...

Het verhaal van Floortje is slechts één van de vele verhalen die de onmiskenbare meerwaarde van de CKG's aantonen. Niettemin blijven vernieuwing en verdieping

noodzakelijk voor een verdere profilering van de CKG's in het landschap van de integrale jeugdzorg. Sinds 2006 wordt dan ook met man en macht gewerkt aan de verdere uitbouw van het preventieve mandaat inzake opvoedingsondersteuning. Zo werd volop geïnvesteerd in de zogenaamde focusmodules: de *Amberformule* of de mobiele intensieve gezinsbegeleiding voor baby's en hun gezin, en de *Tuimelmodule*, een ambulante pedagogische begeleiding en training voor ouders samen met hun kinderen. Ook het *STOP4-7-programma*, een wetenschappelijk onderbouwd *Samen Terug Op Pad*-programma dat zich door middel van groepsouder-, kind- en leerkrachtentraining vooral richt op kinderen van 4 tot 7 jaar, kreeg alle aandacht en wordt in 2007 opgenomen

in de werking van de CKG's. Investeren in een brede dienstverlening is één zaak, het aanbod van de CKG's beter bekendmaken een andere. In 2000 kwam er een campagne over het belang en de werking van de CKG's. In 2005 zetten de CKG's hun tienjarige bestaan in de kijker met hun deelname aan de Vlaanderendag, gloednieuw promotiemateriaal, een ludiek kinderrechtenspel en een eigen website. Communicatie is dan ook cruciaal. Ouders met opvoedingsproblemen hebben er immers alle belang bij om van meet af aan een CKG op te zoeken. Immers, hoe vroeger de CKG's kunnen inwerken op opvoedingsproblemen, hoe kleiner de kans op latere problemen en hoe kleiner dus ook het tekort aan plaatsen in de nu al overbelaste Bijzondere Jeugdzorg.

*Gezinnen in problematische opvoedings-
situaties hebben recht op een goede
ondersteuning.*

2000

- Het preventieproject *Peuters - Kleuters* wil door middel van vijf videofilms en een vormingsmap de relatie tussen kinderen, ouders en professionelen verbeteren.
- Met het project *Communiceren kan je leren* beoogt de regio Peer een kwaliteitsverhoging van de interactie en communicatie tussen ouders en hun kind.
- Op 21 maart 2000 krijgt het preventieve zorgcentrum van Ronse het *bezoek van koningin Paola*.
- Het project Alternatief werken (AW) levert Kind en Gezin de befaamde *HRM Development Award* op voor meest innoverende HRM-ontwikkeling.
- Resultaten *HIVA-ouderbevraging* (K.U.Leuven) over gebruik, keuze en evaluatie van kinderopvang.
- Promotiecampagne om de dienstverlening van de *Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning* (CKG's) bekend te maken bij het brede publiek.
- Ontwikkeling *screeningsinstrument voor problematische opvoedingsituaties* met een risico op kindermishandeling.
- *Onderzoek naar ongevallen* bij jonge kinderen in Vlaanderen.
- In het kader van de *Week van de Vrijwilliger* worden de 4 000 vrijwilligers van de consultatiebureaus uitgenodigd op de voorstelling van de musical *The Phantom of the Opera*.
- Naar aanleiding van de eerste *Wereldallergie-dag* stelt Kind en Gezin op 16 oktober 2000 een video over allergiepreventie voor.
- Symposium *Aids en het gezin* op 30 november 2000 in Antwerpen.
- In samenwerking met VTM bereidt Kind en Gezin het *opvoedingsondersteunende televisieprogramma DADA* voor. Parallel met het programma start op 1 januari 2001 ook het *DADA-callcenter*, waar ouders met hun vragen terecht kunnen.

2001

2001

HARTEN DRIE

KIND EN GEZIN HELPT MEERLINGOUDERS EEN HANDJE EN NIEUWE PLAATSEN IN DE KINDEROPVANG IN DE LIFT

Alle zeilen worden in 2001 bijgezet om het in het beleidsplan kinderopvang vooropgestelde streefdoel van 2 500 nieuwe plaatsen per jaar te realiseren. Kind en Gezin slaagt met glans. Zo wordt niet alleen het beoogde aantal opvangplaatsen gehaald, met behulp van een uiterst gebruiksvriendelijke website en een consultancyproject voor bedrijven met interesse in kinderopvang wordt bovendien de communicatie voor ouders, initiatiefnemers en bedrijven geruggensteund.

Ook de preventieve kinderopvang en de talrijke initiatieven voor kwetsbare kinderen krijgen de nodige aandacht, worden gebundeld en omgedoopt tot 'preventieve gezinsondersteuning'. Een vlag die de lading voortaan volkomen dekt. Preventie en ondersteuning liggen Kind en Gezin immers na aan het hart in haar streven naar een vlotte en volwaardige ontplooiing van zo veel mogelijk kinderen.

Vanaf 1 januari 2001 krijgt Kind en Gezin er ook een nieuwe taak bij: de organisatie van gratis thuishulp voor meerlingouders. Afhankelijk van het aantal kinderen kunnen deze ouders voortaan rekenen op een halftijdse of voltijdse kinderverzorgster en poets-hulp tot de kinderen 3 of 6 jaar oud zijn. Kind en Gezin neemt trouwens niet alleen de loonlast en rekrutering van de 140 extra personeelsleden op zich, maar tekent eveneens voor de ondersteuning van meerlinggezinnen door de inschakeling van een verpleegkundige-meerlingcoördinator.

HET LEVEN ZOALS HET IS... DE DRIELING

Leen en Rik

Zwanger van een drieling... Het bericht deed ons dagdagelijkse leventje op zijn grondvesten daveren. Toevallig kenden we een koppel met een drieling, zodat we gelukkig van meet af aan wisten dat we konden rekenen op een paar extra handen om het vele werk te verlichten. Alleen, we wisten helemaal niet wie die ondersteuning organiseerde. De RVA? De ziekenfondsen? Een uurtje surfen op het internet leerde ons echter al snel dat de gratis thuishulp tot de dienstverlening van Kind en Gezin behoorde.

Greet, de regioverpleegkundige die we ontmoetten na de geboorte van onze oudste zoon Maxim, zette ons op het juiste spoor zodat we dadelijk terechtkwamen bij de verpleegkundige-meerlingcoördinator voor de regio. Een dame die ons met de voeten op de grond zette door te vertellen dat ze ons niet kon garanderen dat een geschikte poetshulpen een kinderverzorgster zouden worden gevonden. Maanden

Leen en Rik, ouders van Maxim (3,5), Kasper, Brent en Vincent (10 maanden).

gingen voorbij en de schrik sloeg ons toch wel om het hart. We waren dan ook bijzonder opgelucht toen er op een dag een kinderverzorgster aanbelde. Er viel een immense last van onze schouders en we hadden het gevoel eindelijk klaar te zijn voor 'het grote moment'. Te snel victorie gekraaid, zo bleek. Amper een paar weken voor de bevalling koos de kinderverzorgster voor een baan in een kinderdagverblijf. Onnodig te zeggen dat paniek ons overmande.

Op de valreep, een maand voor de bevalling, vond Kind en Gezin kinderverzorgster Sara. Het klikte meteen. Net zoals bij onze poetshulp Fabienne trouwens, die in een vorig leven nog onthaalmoeder was. Dat de ingesteldheid van een poetsvrouw in een huis boordevol kinderen enorm verschilt van die in een huis zonder kinderen, begreep ze als geen ander. Kortom, Fabienne was in alle opzichten de juiste vrouw op de juiste plaats.

Ook de bergen werk die Sara dag in dag uit verzet, betekenen voor ons een wereld van verschil. Zo moeten wij ons niet bekommeren om de voedingen, want Sara bereidt en geeft alle fruitpap, groentepap en flesvoeding. Op maandag, woensdag en vrijdag geeft ze de kinderen een badje en wanneer ik even boodschappen doe, let zij op de drieling. De taken en de zorgen veranderen dan wel nu de kinderen groter worden, ik mag toch niet denken aan de dag waarop ze zal weggaan!

 Weekend en vakantie? Voor ons geen verademing, maar een hinderisssenparcours waarin we alles moeten zien te klaren zonder Sara.

Hoe onmisbaar Sara wel is, merken we vooral in het weekend of wanneer ze met vakantie is. Hectisch en vermoeiend is echt wel de meest passende omschrijving voor de weekends en vakanties waarin we alles zelf moeten doen. In tegenstelling tot het overgrote deel van Vlaanderen kijken wij dus niet reikhalzend uit naar weekend of vakantie!

*Thuishulp aan meerlingouders:
een welkome hulp in drukke tijden.*

2001

- De Kind en Gezin-campagne *In de wieg gelegd voor kinderopvang?* wil 10 000 nieuwe opvangplaatsen scheppen.
- *Het ABC van baby tot peuter* wordt boven de doopvont gehouden.
- Resultaten van het onderzoek naar de naleving van de basisprincipes voor *wiegendoodpreventie*.
- Kind en Gezin lanceert een nieuwe *website over kinderopvang* voor ouders, starters en bedrijven.
- Het proefproject *infolijn Kind en Gezin Limburg* gaat op 5 november 2001 van start.
- Naar aanleiding van de geboorte van prinses Elisabeth siert een *reuzegrote wenskaart* met felicitaties voor prins Filip en prinses Mathilde de Kind en Gezin-gevel aan de Hallepoortlaan.
- Voorstelling van het instrument om preventief risico's op problematische opvoedingssituaties, waaronder *kindermishandeling*, te detecteren.
- Communicatie aangaande de misvattingen over Kind en Gezin en adoptie.
- De regio Merchtem zet door middel van een *kindermusical en veiligheidskoffers* acties op die moeten bijdragen tot een groter veiligheidsbesef.
- In Hasselt gaat het project *Leesstimulering* van start.
- Oprichting van de afdeling *Preventieve Gezinsondersteuning* en afdeling *Inspectie en Interne Audit*.
- Vanaf 1 januari 2001 verzorgt Kind en Gezin *thuishulp aan meerlingouders*.
- Het project *Datawarehouse*, een geïntegreerd beslissingsondersteunend datamodel, wordt opgestart.
- Aanzet tot het ontwikkelen van een nieuw *voedingsbeleid*.
- Partnerships met de Vereniging voor Begeleiding en Bevordering van Borstvoeding (VBBB) en het Steunpunt Opvoedingsondersteuning in Limburg.
- Startschot internationale handtekeningenactie *Say Yes voor kinderen en jongeren* in samenwerking met Unicef België.

2002

2002

DE KUNST VAN HET OPVOEDEN

KIND EN GEZIN PLAATST OPVOEDINGS-
ONDERSTEUNING HOOG OP DE AGENDA
EN IJZERSTERKE COMMUNICATIEKANALEN
IN KINDEROPVANG

Een algemeen en identiek aanbod ontwikkelen voor alle gezinnen is niet meer actueel. Elk gezin is verschillend en heeft eigen behoeften. Kind en Gezin steekt in 2002 dan ook heel wat energie in een 'refresh' van de dienstverlening. Zo worden de kernopdrachten van de *Centra voor Kinderzorg en Gezinsondersteuning* (CKG's) grondig hertekend, zodat de klemtoon meer dan ooit op laagdrempelige en vraaggerichte dienstverlening komt te liggen. De nieuwe dynamiek in de kinderopvang wordt dan weer gevoed door ijzersterke communicatiekanalen. Zo gaan zowel een callcenter kinderopvang als een vernieuwde, interactieve en uitvoerig gedocumenteerde website van start.

Bovenal zal 2002 evenwel de geschiedenis ingaan als het jaar van de interne promotie van opvoedingsondersteuning. Van een studiedag opvoedingsondersteuning en opleidingen, over de start van zeven opvoedingsconsulenten die de regioteamleden bijstaan in het uitdenken van opvoedingsondersteunende initiatieven, tot het handboek *Hulp bij opvoedingsvragen*: er bestaat niet de minste twijfel over dat ook opvoedingsondersteuning binnenkort deel zal uitmaken van de dienstverlening.

HET ACCENT OP OPVOEDING

Nee, opvoeden is beslist niet altijd zo evident. Zo wandelen kinderen vandaag de dag niet alleen meer dan ooit doorheen een kluwen van verschillende levenswijzen: bij oma en opa, in de kinderopvang, thuis of in de kleuterschool. Wanneer vaste opvoedingspatronen en traditionele opvoedingsrelaties wegval- len door bijvoorbeeld een echtscheiding of een andere stressvolle situatie, hebben ook ouders nood aan een stevig houvast. Kind en Gezin ziet het dan ook als een belangrijke opdracht om al in de prille levensjaren van kinderen een antwoord te formuleren op de grote vraag naar opvoedingsondersteuning. Zo krijgen ouders meer zelfvertrouwen. Hoe ouders omgaan met hun kinderen tijdens de allereerste

levensjaren is bovendien ontzettend be- langrijk voor de latere ontwikkeling van de kinderen. Ouders adequaat ondersteu- nen brengt enerzijds dus soelaas op korte termijn, anderzijds zorgt het preventieve karakter ervoor dat latere moeilijkheden voorkomen worden.

SCHATTEN VAN KINDEREN

Natuurlijk zijn het allemaal schatten van kinderen! Dat ze het ons niet altijd even gemakkelijk maken, hoeven we evenwel geen enkele vader of moeder nog te ver- tellen. Ook al weet je doorgaans wel hoe je het best reageert, toch kent iedereen momenten van twijfel. Want wat met een peuter van twee jaar oud die het hele huis op stelten zet tijdens een driftbui?

Een huilbaby van drie maanden die je de hele nacht op de been houdt? Gelukkig kan Kind en Gezin al in 2002 heel wat re- aliseren op het vlak van opvoedingson- dersteuning. De regioteamleden krijgen bijkomende vorming tijdens een studie- dag opvoedingsondersteuning en kunnen ook een beroep doen op een team van zeven opvoedingsconsulenten, dat de zelfsturende regioteams voortaan onder- steunt in de uitbouw van opvoedingson- dersteuning in hun regio. Wat meer is, in de regio's Brugge en Genk loopt zelfs al een erg gesmaakt proefproject waarbij ouders met allerhande opvoedingsvra- gen terecht kunnen op een pedagogisch spreekuur. Ouders blijken trouwens niet alleen wakker te liggen van opvallend

gedrag als driftbuien en agressie, ze zijn eveneens erg bekommerd om de emotionele (slaapproblemen) en lichamelijke (eetproblemen en zindelijkheid) problemen van hun kind. Behalve Kind en Gezin bieden ook tal van andere organisaties ondersteuning aan ouders. Van meet af aan bouwt Kind en Gezin dan ook een netwerk uit van partners zoals de opvoedingswinkel in Genk, het centrum voor opvoedingsondersteuning De Keerkring, de Turnhoutse dienst voor opvoedingsondersteuning (DOT)... Ook de start van tien INLOOP-teams draagt in belangrijke mate bij tot het opstarten van opvoedingsondersteunende activiteiten voor zowel aanstaande ouders als voor ouders met kinderen tussen 0 en 3 jaar.

VERDIEPING EN VERSTERKING

Wanneer Kind en Gezin in 2003 start met het uitbouwen van het spreekuur opvoedingsondersteuning in de verschillende regio's over heel Vlaanderen, wordt het pedagogische luik van de preventieve zorg definitief op de agenda geplaatst. Een droom komt uit, want vanaf de start van Kind en Gezin was de wens aanwezig om ook opvoedingsondersteuning toe te voegen aan de medische en sociale preventieve zorg. Ook nu blijft Kind en Gezin gestaag werken aan een gediversifieerd aanbod opvoedingsondersteuning. Afhankelijk van de aard van hun vragen kunnen ouders voortaan ook terecht op de uitgebreide website van Kind en Gezin of bij de Kind en Gezin-Lijn. Bovendien lopen vanaf 2006 ook proefprojecten met het

Positive Parenting Program (Triple P), een opervaringgebaseerd getrappt programma voor opvoedingsondersteuning van prof. Sanders, met de principes van een positieve interactie tussen ouders en kinderen als basis. Ook vernieuwende werkvormen worden allerm minst geschuwd. Talloze projecten die broodnodig zijn, zo blijkt. Zo vinden alleen al in 2006 niet minder dan 1 851 gesprekken plaats tijdens het spreekuur opvoedingsondersteuning.

DE KRACHT VAN KOFFIE

Prof. Peter Adriaenssens

Ere wie ere toekomt

Toen Lieven Vandenberghe in 1987 gevraagd werd om de overgang van het NWK naar Kind en Gezin te realiseren, werd tegelijkertijd aan mij gevraagd om een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling te realiseren in Leuven. Binnen de kortste keren zaten we echter samen rond de tafel om het decreet kindermishandeling van minister van Gezin en Welzijnzorg Rika Steyaert naar de realiteit te vertalen.

Vreemd genoeg loopt mijn geschiedenis dus enigszins parallel met die van Kind en Gezin. Toch vond ik destijds dat er geen nood was aan een instelling als Kind en Gezin. Er was toch geen gebrek aan huisartsen of aan informatie voor jonge ouders? Dat Kind en Gezin de afgelopen twintig jaar rustig maar consequent evolueerde van de hoofdzakelijk medische basiszorg naar een totaalzorg is dan ook een immense verdienste. Van de professionalisering van de verpleegkun-

Prof. Peter Adriaenssens, kinder- en jeugdpsychiater.

digen over de verdieping van de consultatiebureaus tot de focus op preventie en opvoedingsondersteuning: als men je in het buitenland roemt en benijdt, dan weet je dat je geslaagd bent. Soms verbaast het me dan ook dat Kind en Gezin zo bescheiden blijft, terwijl ze toch absoluut kan uitpakken met de kwaliteit die ze in huis heeft.

DE ‘MINISTER VAN HET KIND’

Een goede zaak is ook dat Kind en Gezin er de voorbije jaren voor gezorgd heeft dat de dienstverlening voor kinderen niet langer beschouwd wordt als een afzonderlijke specialiteit, uitsluitend voorbehouden voor kinderartsen.

Daartegenover staat dan weer dat de politieke bevoegdheden die het kind aanbelangen – zoals welzijn, onderwijs en volksgezondheid – versnipperd zijn over het Vlaamse en het federale niveau. Bovendien leeft in de politieke wereld nog steeds het idee dat de kindsectoren ook

onderdanige sectoren zijn die al blij zijn wanneer ze hun budgetten nog maar een beetje zien toenemen.

Behalve een kinderrechtencommissaris hebben kinderen dan ook meer dan ooit een ‘minister van het kind’ nodig die bereid is om al eens met de vuist op tafel te slaan. Mijns inziens moet Kind en Gezin ook in de toekomst die rol blijven spelen om de belangen van deze uiterst afhankelijkke want politiek onmondige groep te behartigen. Door zo autonoom mogelijk op te treden dient Kind en Gezin immers het belang van de hele samenleving.

OUDERS ALS EERSTE OPVOEDERS

Mijn droom? Dat ouders tijdens elk huisbezoek sowieso opvoedingsondersteuning krijgen. Ik ben er immers van overtuigd dat Kind en Gezin zich in de toekomst – meer nog dan op klachtenbehandeling – moet focussen op de preventie van opvoedkundige problemen. In het meest ideale scenario zou een verpleeg-

kundige dan bij elk huisbezoek vergezeld worden door een opvoedingsconsulent. Het ene gezin heeft dan al meer nood aan opvoedkundig advies dan het andere, toch lijkt het me een nobel streefdoel om dergelijke opvoedingsconsulenten in te schakelen tot de leeftijd van 6-7 jaar. Onderzoeken wijzen niet alleen uit dat dit veruit de meest geaccepteerde verrouwensfiguren zijn, een verruiming van de doelgroep tot de volledige voorschoolse leeftijd biedt ook voor het kind tal van voordelen. Zo verkeert een kind pas vanaf de lagereschoolleeftijd in de mentale mogelijkheid om de leerkracht al eens om hulp te vragen of aan te spreken over een probleem.

Tegelijkertijd moeten we er natuurlijk ook over waken dat ouders niet overstelpt worden met opvoedingsbegeleidingen allerhande. Zo zou een opvoedingsconsulent op basis van zijn of haar ervaring ouders dan wel kunnen adviseren, een overdaad aan opvoedingsondersteunende initiatie-

DE KRACHT VAN KOFFIE

Prof. Peter Adriaenssens

ven kan ouders evenwel verkeerdelijk de indruk geven dat ze niet in staat zijn om hun kinderen naar behoren op te voeden. Het resultaat is een uiterst gevaarlijke situatie die ouders ertoe kan aanzetten om de opvoedingsverantwoordelijkheid uit handen te geven en te verzanden in een 'de ander moet het maar oplossen'-houding. Een attitude die nog het best te vergelijken valt met rellingen tussen voetbalfans. Kop-van-jut zijn steevast de hulpdiensten die niet tijdig ter plaatse waren om de gemoederen te bedaren, waarna de minister publiekelijk besluit het tijdschema van de hulpdiensten eens van naderbij te bekijken. Niemand die ondertussen ook maar durft te opperen dat de verantwoordelijkheid niet bij de hulpdiensten, maar bij de ruziënde voetbalfans ligt. Kortom, ouders

moeten zich in de opvoeding van hun kinderen dan wel gestut en gesteund weten door Kind en Gezin, ouders blijven niettemin de eerste opvoeders en dragen dan ook de volle verantwoordelijkheid.

Het volstaat niet de problemen aan te pakken, we moeten ze bovenal voorkomen.

DE GRONDSTOF VAN KIND EN GEZIN

De toekomst van Kind en Gezin ziet er weliswaar rooskleurig uit, toch zal het heel wat vaardigheid vergen om in het

werkveld een goede balans te behouden tussen draaglast en draagkracht. Zo wordt de rol van de verpleegkundigen zo intens, dat we in de toekomst misschien wel eens problemen kunnen krijgen om nog verpleegkundigen te vinden die bereid zijn om een dergelijke huizenhoge verantwoordelijkheid op te nemen. En dan te bedenken dat net de verpleegkundigen de grondstof zijn van Kind en Gezin. Wat meer is, het aantal verpleegkundigen zou eigenlijk drastisch moeten stijgen om nog vaker en vooral langer langs te gaan bij de ouders. Zelf geloof ik immers niet zozeer in de uiterst gecomputeriseerde verpleegkundige die maar een paar keren bij de ouders over de vloer mag komen. Ik geloof daarentegen vooral in het belang van de kop koffie. In het ene gezin sla je soms maar vijf minuten een praatje, voor

een ander is het dan weer belangrijk om een uur lang te luisteren. Zelfs wanneer er ondertussen ook over het weer gepraat wordt, maken dergelijke gesprekken nog steeds het verschil. Kansarm, hoogopgeleid of alleenstaand, één kop koffie geeft alle ouders immers het gevoel gehoord en begrepen te worden. De verpleegkundige komt dan ook niet alleen langs om te wegen, ze komt voor het geheel. Het feit dat verpleegkundigen grote groepen moeders in eenzelfde stadium zien, geeft meteen ook de cruciale meerwaarde aan van een verpleegkundige. Anders dan een huisarts, stelt de verpleegkundige geen diagnose op basis van een momentopname, maar op basis van de totale context. Is een jonge moeder alleen maar wat moe of is er toch een postnatale depressie op til, een verpleegkundige kan dit als geen ander

uitmaken. Dit soort specifieke kennis en deze expertise zijn niet alleen uniek, ze zijn bovendien goud waard voor een kindgerichte samenleving.

“ *De specifieke kennis en de expertise van de regioverpleegkundigen van Kind en Gezin zijn niet alleen uniek, ze zijn goud waard.* ”

’02

*Ouders ondersteunen in de opvoeding,
thuis of op het consultatiebureau.*

2022

- *Schudden is schaden*, algemene campagne ter preventie van het Shaken Infant Syndrome (SIS).
- *Toekomstdag* op 1 februari 2002.
- Sensibilisatiecampagne *Kinderopvang en bedrijven*.
- Video *Samen lukt het* over het belang van positieve en stimulerende interactie.
- Interne promotie *opvoedingsondersteuning* door opleidingen, opvoedingsconsulenten, het handboek *Hulp bij opvoedingsvragen...*
- Campagne ter *preventie van verdrinking*.
- Uitbreiding opvangmogelijkheden voor kinderen met een langdurige ziekte, aandoening of handicap in de reguliere kinderopvang.
- Rekruteringscampagne *Bouw jij mee aan kinderopvang?*
- Vanaf 1 juli 2002 kunnen ouders terecht bij Kind en Gezin voor een *attest borstvoedingspauzes*.
- Proefproject *online vaccinatiedatabank* voor 60 artsen en kinderartsen.
- Voorstelling onderzoeksresultaten *De voedingssituatie van jonge kinderen*.
- Op 20 november 2002 houdt de provinciale afdeling Limburg een *sectordag* voor alle Limburgse medewerkers van Kind en Gezin.
- Onderzoeksresultaten *Grootouders en kinderopvang*.
- Begeleiding bij de *invoering van het kwaliteitsdecreet* voor de kinderopvang door middel van infodagen en kwaliteitsnieuwsbrieven.
- Voortaan zijn tien *INLOOP-teams* actief in kansarme wijken en gemeenten.

2003

2003

MET ANDERE WOORDEN

MODERNE COMMUNICATIE EN EEN SOCIAAL STATUUT VOOR ONTHAALoudERS

De realisatie van zowel het ondernemingsplan als de langetermijnplanning tekent het jaar 2003. Dankzij de Werkgelegenheidsconferentie van de federale regering loopt ook de kinderopvang in de kijker. Zo komen er niet alleen 1 400 extra plaatsen in de buitenschoolse kinderopvang, ook de flexibele kinderopvang kan rekenen op 100 extra jobs. Om de daling van het aantal onthaalouders een halt toe te roepen, wordt een sociaal statuut voor onthaalouders tot stand gebracht. De schreeuw om bijkomende plaatsen in de kinderopvang klinkt luider dan ooit. Met het vernieuwingsrapport, het toekomstrapport en de plannen voor de ontwikkeling van een *Zelfevaluatie-instrument voor welbevinden en betrokkenheid van Kinderen in de opvang* (ZiKo) komt de kwaliteit van de opvang echter op geen enkel moment op de helling te staan. Management en communicatie bij de overheid klinken anno 2003 dan wel nog steeds als een contradictio in terminis, Kind en Gezin besluit om verder te breken met de anonieme en logge communicatie van de ministeries. Zo beantwoordt het callcenter kinderopvang voortaan alle vragen over kinderopvang en steekt de nagelnieuwe website boordevol laagdrempelige informatie voor jonge gezinnen.

OP HET RITME VAN DE SAMENLEVING

Het ritme van de samenleving is de hartslag van Kind en Gezin. Geen holle slogan, maar een absolute must voor een organisatie die alert wil inspelen op de almaar wisselende vragen die jonge gezinnen zich stellen. Vragen die behalve een krachtig antwoord, ook een grote openheid en een ijzersterke communicatie verlangen. Initiatieven als de televisieprogramma's en campagnes *Oogappel* (1988) en *Kinderen kijken* (1993), de videofilm *Ouders maken Kinderen maken Ouders* (1988) en het *moederboekje* (1994) tonen aan dat Kind en Gezin als geen ander weet hoe men dankzij goede communicatie toegang kan vinden bij de gezinnen. Toch wordt er vanaf 1998 grondig gesleuteld aan een gloed-

nieuwe communicatiestrategie. Zo wordt niet alleen Kris Danckaert aangeworven als woordvoerder, ook een audit inzake de communicatie en beeldvorming van Kind en Gezin en de ontwikkeling van een nieuwe huisstijl staan op stapel.

MEER IMAGO, EEN EIGEN IDENTITEIT EN VOORBEREID OP CRISISCOMMUNICATIE

Zodra de resultaten van de audit bekend zijn, worden ze verwerkt in een marketing- en communicatieplan dat er geen doekjes om windt: vanaf 2000 krijgt communicatie een cruciale rol toebedeeld in het strategisch plan van Kind en Gezin. Kind en Gezin is vanaf dan ook beter

voorbereid op mogelijke crisissen. De uitwerking van een heus crisiscommunicatieplan komt hieraan tegemoet. Voortaan zal de eigen cel Marketing en Communicatie in samenspraak met de externe communicatiepartner er dan ook op toezien dat elke communicatie-activiteit perfect past binnen de totale communicatiestrategie. Een doordacht communicatieplan mijdt dan wel trends en stijlveranderingen, het is in geen geval oubollig. Behalve consequent beoogt de communicatie van Kind en Gezin immers ook modern te zijn. Het resultaat is een organisatie met een uiterst herkenbare look die door de gezinnen niet gezien wordt als een klassieke overheidsinstelling, maar

03

als een partner waarop ze kunnen vertrouwen voor de ondersteuning en begeleiding van hun gezin.

KLANTGERICHTE COMMUNICATIE

Jaar na jaar wordt de dienstverlening dan wel uitgebreid, elke nieuwe dynamiek moet ook gevoed worden door ijzersterke communicatiekanalen. Zo leidt het groeiende aanbod aan kinderopvang tot de realisatie van een gebruiksvriendelijke website met een zoekfunctie voor opvangadressen in 2001 en tot het opstarten van een callcenter kinderopvang in 2002. Initiatieven die op een dermate groot applaus onthaald worden, dat amper een jaar later een nieuwe web-

site boordevol praktische informatie over voeding, verzorging, opvoeding en veiligheid al het levenslicht ziet. Maar ook het succesverhaal van het callcenter kinderopvang smaakt naar meer, doet dromen van een Kind en Gezin-Lijn waar jonge ouders terecht kunnen met al hun vragen. Na enkele proefprojecten en een gefaseerde invoering per provincie komt op 29 januari 2007 ook die droom uit. Het communicatiebeleid van Kind en Gezin mag dan planmatig uitgestippeld zijn, Kind en Gezin blijft de vinger aan de pols houden. Wanneer bijvoorbeeld aanstaande ouders zich in een klantenbevraging uitspreken voor een grotere dienstverlening tijdens de zwangerschap, speelt

Kind en Gezin op deze vraag in door een elektronische zwangerschapsbrief voor aanstaande ouders te creëren. Een efficiënte communicatie vergroot niet alleen het doelpubliek, ze stelt Kind en Gezin ook in staat om het effect van gehoorscreening, vaccinaties en preventieve acties tegen onder meer wiegendoed en *Shaken Infant Syndrome (SIS)* te maximaliseren. Een glasheldere communicatie leidt dus niet alleen tot een beter informeren van het doelpubliek, ze levert bovendien een feitelijke gezondheidswinst op voor alle gezinnen.

THUIS IN HET GELUK VAN EEN ANDER

Dana Winner

Chinouk is inmiddels al acht jaar, maar ik denk nog altijd met veel plezier terug aan zowel de huisbezoeken als het consultatiebureau. Sommige bekende mama's schuwen het consultatiebureau omwille van de nieuwsgierige blikken, maar ik zou geen afspraak gemist willen hebben. Ik ben in de eerste plaats nog altijd een moeder en ik genoot dan ook van de onderonsjes met de andere mama's en de goede zorgen van de verpleegkundigen die oprecht blij zijn voor jou.

Gelukkig was Chinouk ook een gezond kind en een prima slaper, zodat de consultaties erg vlot verliepen. Heeft je kind gezondheidsproblemen, dan kan ik me wel voorstellen dat de bezoeken aan Kind en Gezin wat minder vanzelfsprekend zijn. Nochtans is de band tussen moeders

Dana Winner, zangeres.

nergens zo groot als in het consultatiebureau. Praten over je bevalling, de nachten, de voedingen, ervaringen uitwisselen... Het is niet alleen erg leuk, wanneer je voor het eerst mama wordt, je voelt je vaak ook zo onzeker dat je gewoon behoefte hebt aan goede raad. Trouwens, tot op vandaag spreken mama's me nog altijd aan op straat omdat ze zich herinneren dat ik in dezelfde periode ook naar het consultatiebureau ging en dat onze kinderen dus leeftijdsgenootjes zijn. Ook de verpleegkundige, Corinne Mertens, kom ik nog vaak tegen. Een pittige dame met een open geest waarmee het meteen klikte. Afolven, slapen, groentepapjes maken... Ik had dan wel duizend-en-een vragen, geen vraag bleef onbeantwoord. Met al je twijfels terecht kunnen bij mensen die er het beste in thuis zijn, het geeft

een mama echt vertrouwen. Als ik dan bedenk hoe de moeders het destijds moesten redden...

Ouders worden vandaag de dag beter begeleid dan ooit, toch is Kind en Gezin ook meer dan ooit nodig. Zo kan er nog volop gewerkt worden aan de geestelijke gezondheid van kinderen door onder meer een sterkere preventie van kindermishandeling. Een ander voorbeeld is het realiseren van meer zogenaamde 'snoezelruimtes', knusse plekjes op school of in de kinderopvang waar kinderen zich vrij voelen om met een vertrouwenspersoon over hun zorgen te praten. Bovendien vallen er nog steeds heel wat ouders uit de boot, omdat ze net niet mondig genoeg zijn of omdat ze tot over hun oren in de problemen zitten. Nee, de verpleegkundigen beleven beslist niet alleen de mooie

momenten van jonge gezinnen. Daarom heb ik ook zoveel bewondering voor hen: welk gezin ze ook moeten begeleiden, ze moeten er altijd weer met de glimlach aankloppen. Anderzijds kunnen ze dan weer zoveel bijdragen aan het geluk van kersverse ouders dat ze hun stukje hemel ongetwijfeld al verdiend hebben.

De band tussen moeders is nergens zo groot als in het consultatiebureau.

*Evolutie van het gezondheidsboekje:
een nieuwe communicatiestijl die door
de ouders gesmaakt wordt.*

2003

- Invoering van het *Van Wiechenschema* om de ontwikkeling van jonge kinderen op te volgen.
- Vanaf 1 april 2003 krijgen onthaalouders aangesloten bij diensten, *sociale rechten*.
- In oktober 2003 gaat het *callcenter kinderopvang* van start.
- Resultaten van het *Onderzoek naar ongevallen bij jonge kinderen*.
- Samenwerkingsproject *Kopp-Telefoon*, het Limburgse contactpunt voor kinderen van ouders met een psychiatrische problematiek.
- Intercultureel medewerkers en ervaringsdeskundigen worden *gezinsondersteuners*, particuliere opvanggezinnen worden *zelfstandige onthaalouders*.
- Introductie van de *nieuwe website* van Kind en Gezin.
- *Sta je mannetje in de kinderopvang*, een campagne om mannen warm te maken voor een job in de kinderopvang.
- Viering van *15 jaar Kind en Gezin Limburg*.
- Eindrapporten van *Toekomstgroep* en *Vernieuwingsgroep Kinderopvang*.
- Stopzetting van de dienstverlening in de *sector BSD* (Duitsland).
- Eindrapporten *Belevingsonderzoek bij jonge kinderen in opvangsituaties buiten huis* en *Ontwikkelen van evaluatie-instrument voor de opvang door Vlaamse basisscholen*.
- Het *kaderdecreet Beter Bestuurlijk Beleid* bepaalt dat Kind en Gezin in de toekomst zal fungeren als Intern Verzelfstandigd Agentschap (IVA).
- Invoering van een gewijzigde regelgeving voor de *zelfstandige kinderopvang*.
- De diensten voor private gezinsplaatsing worden diensten voor *Gezinsondersteunende Pleegzorg* (GOP) met nieuwe inhoudelijke en financiële stimulansen.
- Kind en Gezin treedt toe tot de *sociale maribel* voor de publieke sector.
- De campagne *Kind in beeld* geeft anderstalige ouders (op)voedingsadvies in beelden.

2004

2004

IN GOEDE HANDEN

ZIKO GEEFT KINDEROPVANG NIEUWE KANSEN EN DE BARCELONA-NORM WORDT GEHAALD

Kraambezoek, huisbezoek of consultatiebureau: het bereik van de preventieve kinderopvang breekt in 2004 werkelijk alle records. Dat kersverse ouders zich almaar meer aangesproken voelen door het aanbod van Kind en Gezin doet dan ook dromen. Zowel het memorandum van de Raad van Bestuur voor de nieuwe Vlaamse Regering als het statement van het Strategisch Comité van Kind en Gezin legt duidelijk de klemtoon op een krachtige aanpak van preventieve gezinsondersteuning en op de realisatie van een groter aanbod aan kinderopvang. Zo wordt de Barcelona-norm al in 2004 gehaald en konden er dankzij de laagdrempelige kinderopvang in de buurt- en nabijheidsdiensten bruggen geslagen worden naar moeilijk bereikbare doelgroepen. Naast de inspanningen om het aanbod aan kinderopvang te verhogen en te spreiden, wordt er ook een aanzienlijke vooruitgang geboekt in het kwaliteitsbeleid. Zo springt de ontwikkeling van het Zelfevaluatie-instrument voor welbevinden en betrokkenheid van Kinderen in de opvang (ZiKo) in het oog. Het team van prof. dr. F. Laevers (K.U.Leuven) slaagt er immers wonderwel in om dankzij het erg bruikbare instrument ZiKo een eenvoudige maar uiterst betrouwbare kijk te krijgen op hoe onze kinderen het maken in de opvang.

KINDEREN ALS BAROMETER

BAANBREKEND

Kind en Gezin werkt al sinds 1993 met kwaliteitsinstrumenten voor de groepsopvang in crèches. De klemtoon lag daarbij vooral op de pedagogische aanpak en de interactie tussen begeleider en kind. Er moest echter dringend werk worden gemaakt van een nieuw instrument dat op identieke wijze kon worden toegepast op de gezinsopvang bij onthaalouders. Aangezien Kind en Gezin er rotsvast van overtuigd is dat kwaliteitsbewaking voor een groot deel in handen van de opvang zelf ligt, werd er resoluut gekozen voor de ontwikkeling van een Zelfevaluatie-instrument voor welbevinden en betrokkenheid van Kinderen in de opvang (ZiKo).

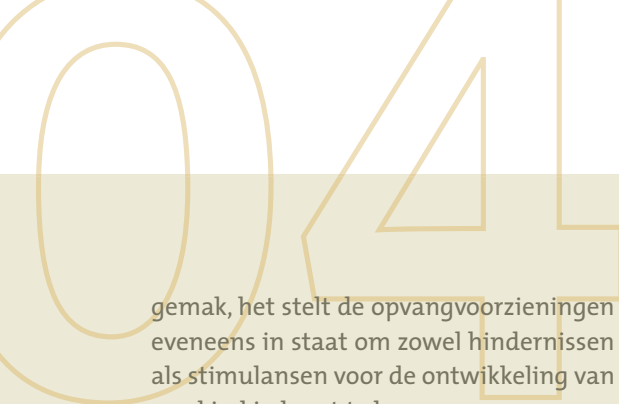
Voelen kinderen zich thuis in de kinderopvang en weten de activiteiten hen te boeien? De gedachte dat de kwaliteit van de kinderopvang af te lezen valt uit de mate van welbevinden en betrokkenheid van de kinderen, vormt het baanbrekende uitgangspunt van ZiKo.

DE IMPACT VAN EEN GOEDE AANPAK

Het instrument ZiKo, uitgedacht door het *Expertisecentrum Ervaringsgericht Onderwijs* (ECEGO) van prof. dr. Laevers (K.U. Leuven), slaagt erin om een even eenvoudig als betrouwbaar antwoord te formuleren op de vraag hoe kinderen het maken in

de kinderopvang en of ze wel alle kansen krijgen om hun mogelijkheden te ontplooiën. Zodra de opvangvoorzieningen tijdens de observatieronde het welbevinden en de betrokkenheid van de kinderen achterhaald hebben aan de hand van een meting op een vijfpuntenschaal, gaan ze na welke factoren een verklaring kunnen bieden voor zowel de hogere als de lagere scores. Ten slotte worden de verzamelde gegevens met behulp van omgevingschalen verwerkt tot slotconclusies waarmee de voorzieningen zelf aan de slag kunnen gaan om een aantal verbeteracties uit te werken.

ZiKo munt dus niet alleen uit in gebruik-

gemak, het stelt de opvangvoorzieningen eveneens in staat om zowel hindernissen als stimulansen voor de ontwikkeling van een kind in kaart te brengen.

TESTCASE ZIKO

Op papier lijkt ZiKo het uitgelezen instrument voor kwaliteitsmeting, pas in 2006 – twee jaar na de vrijwillige invoering van ZiKo in 600 opvangvoorzieningen – worden de eerste resultaten bekendgemaakt. Het zijn vooral de cijfers voor ‘welbevinden’ die onmiddellijk in het oog springen. Uit de gemiddelde score van 3,61 – een score van 3,5 wordt vooropgesteld als ‘aanvaardbaar minimum’ – blijkt immers dat de helft van de kinderen zich goed tot

zeer goed voelt in de opvang. Met een gemiddelde score van 3,29 ziet het plaatje inzake ‘betrokkenheid’ er echter beduidend minder rooskleurig uit. Zo wordt bij een op de vijf kinderen vastgesteld dat er ofwel nauwelijks activiteit is ofwel dat deze met de regelmaat van een klok onderbroken wordt. Jongens voelen zich dan doorgaans meer betrokken dan meisjes, de verklaring voor beide scores moet toch vooral gezocht worden in de aanpak van de opvang. Het aanbod van het spelmateriaal, de sfeer, de ruimte voor initiatief, de organisatie of de manier van begeleiden: ze blijken stuk voor stuk erg belangrijk te zijn voor de mate van welbevinden en betrokkenheid. Opvallend is

echter dat vooral sfeer, begeleidingsstijl en aanbod de mate van welbevinden de hoogte injagen, terwijl zin voor initiatief, aanbod en begeleidingsstijl kinderen het gevoel geven intens betrokken te zijn. Extra investeringen in onder meer opleiding zijn cruciaal om de minder goed scorende opvangvoorzieningen op het niveau van de goed scorende voorzieningen te brengen. Dat 90% van de opvangvoorzieningen erg lovend is over ZiKo en met het instrument aan de slag wil, is ongetwijfeld erg goed nieuws voor alle kinderen in de opvang.

— KWALITEIT ALS GEDEELDE VERANTWOORDELIJKHEID —

Prof. Michel Vandenbroeck

Economisch. Sociaal. Pedagogisch. De drie maatschappelijke functies van kinderopvang zaten van meet af aan dan wel vevat in de beleidsdocumenten die de subsidiëring van de kinderopvang voorbereidden, het was aanvankelijk vooral de economische functie die het laken naar zich toe wist te trekken en dat dankzij een gigantische uitbreidingsgolf in zowel gesubsidieerde als private kinderopvang. Hoewel kinderopvang ouders in staat stelt om uit werken te gaan, mag kinderopvang allerminst beperkt blijven tot het louter economische. Kinderopvang bevordert immers eveneens de integratie van de sociaal zwakkeren door zowel kinderen als ouders kansen te bieden.

Vanaf het begin had administrateur-generaal Lieven Vandenberghe al een sterke visie op de sociale functie van kin-

Prof. dr. Michel Vandenbroeck, wetenschappelijk medewerker van het VBJK, verbonden aan de vakgroep Sociale Agogiek (UG).

deropvang, pas nu blijkt ook de maatschappelijke context rijp voor een beleidsmatige ondersteuning van ouders in een crisissituatie, de laagste inkomens en een-oudergezinnen. De interesse in de sociale functie van kinderopvang moet trouwens niet zozeer gezocht worden in een plots 'ethisch reveil', maar veeleer in de economische noodzaak van een samenleving waarin zo veel mogelijk mensen aan het werk zijn om ook in de toekomst de sociale zekerheid betaalbaar te houden. Willen we deze sociale functie zelfs in de huidige tijden van plaatstekort waarmaken, dan zal de overheid evenwel de heikele taak hebben om voorschrijvend op te treden door quota voor kansengroepen te formuleren.

Het NWK keek of het washandje nog proper was, Kind en Gezin wil ook weten hoe kinderen zich voelen in de opvang.

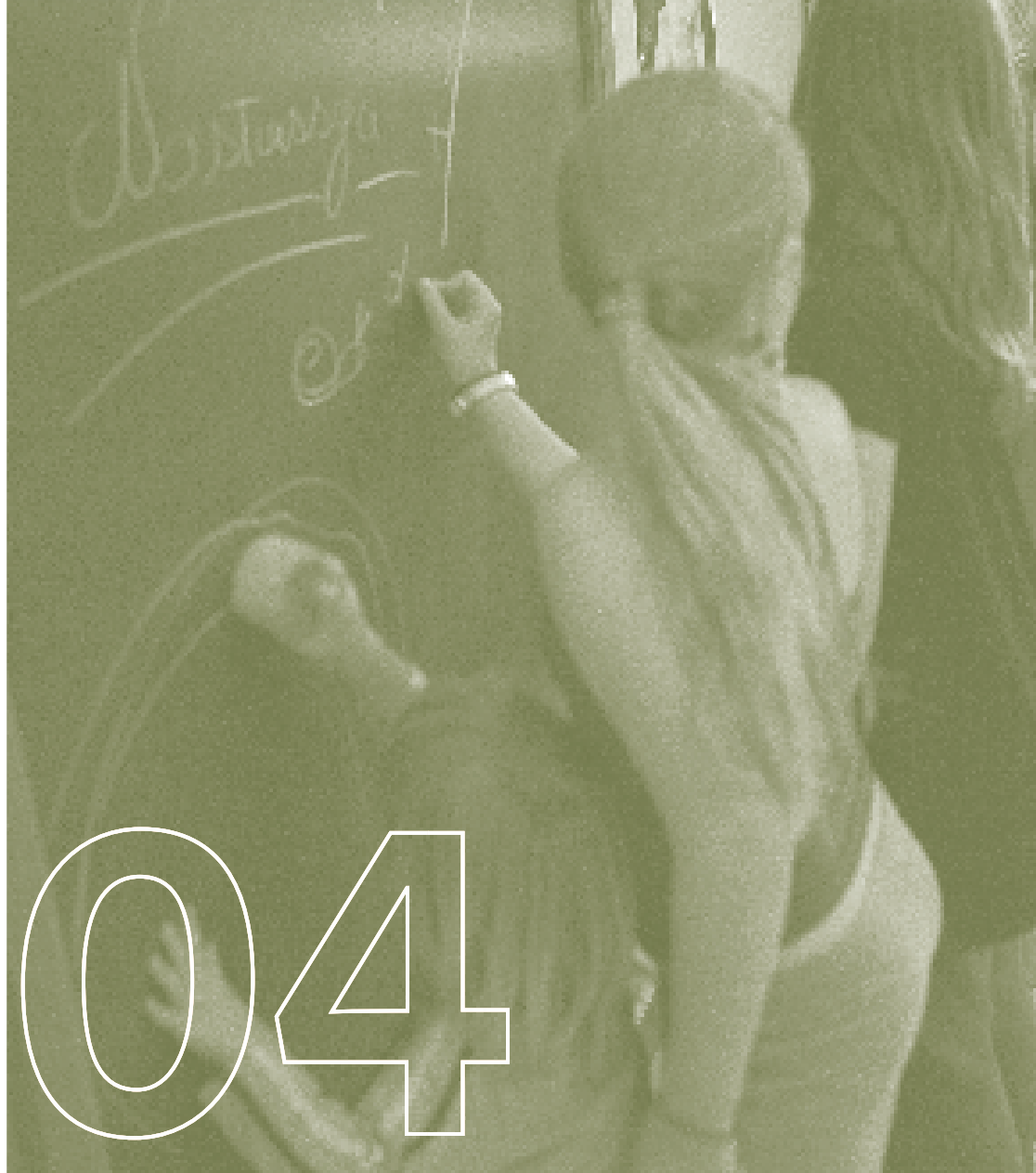
Ook met het toekennen van een educatieve functie aan kinderopvang gooide Kind en Gezin de afgelopen jaren hoge ogen. Zo zorgde de ontwikkeling van een instrument voor de evaluatie van de pedagogische kwaliteit van kinderdagverblijven in 1992 ontegensprekelijk voor een inhoudelijke verrijking van de kinderopvang. Ineens werd de hele sector immers geconfronteerd met een norm die aangaf wat goed omgaan met kinderen in de praktijk betekende. De vormingscentra werden dan ook overspoeld met mensen die ineens inzagen dat hun aanpak en ideeën over kinderopvang achterhaald waren. Anderen kregen dan weer eindelijk de broodnodige erkenning voor hun jarenlange bijscholing en voortdurende zelfevaluatie. Via instrumenten als ZiKo stimuleert Kind en Gezin dan wel het nadenken over de kwaliteit van de opvang, volgens de OESO wegen de opleidingsvereisten voor de kinderopvang nog

altijd te licht. Zo wordt het niveau van de zogenaamde 'reflective captioner', de begeleider die zijn aanpak steeds weer in vraag stelt om beter om te kunnen gaan met de toenemende graad van diversiteit en complexiteit in de kinderopvang, amper gehaald. De uitdagingen voor de komende twintig jaar liggen dan ook in het opstellen van uniforme kwaliteitseisen en in het voeren van een competentieverhogend beleid. Gezien het verschil in kwaliteit tussen de verschillende soorten kinderopvang, zal het echter behoorlijk wat moed vergen om de lat voor iedereen even hoog te leggen.

Welbevinden en betrokkenheid van kinderen: een belangrijk criterium in de kinderopvang.

2004

- Het Gentse project *Niets aan de tand* (2003-2004) toont aan dat bijna 2 op de 10 peuters af te rekenen hebben met tandbederf.
- Onderzoek wijst uit dat kersverse moeders veelal erg moe zijn, maar geen hulp zoeken voor langetermijnklachten na de bevalling.
- De plannen voor een intensere *samenwerking met zelfstandige vroedvrouwen* worden vastgelegd in een protocol.
- Viering van het honderdjarige bestaan van het Consultatiebureau, de Weeg, het Kinderheil en de Melkdruppel.
- Kind en Gezin neemt een duidelijk standpunt in over *roken in opvangvoorzieningen*.
- Ontwikkeling van een *Zelfevaluatie-instrument voor welbevinden en betrokkenheid van Kinderen in de opvang* (ZiKo).
- Aanstaaende ouders kunnen zich vanaf 26 maart 2004 inschrijven op de *elektronische nieuwsbrief* van Kind en Gezin.
- Onderzoek naar de financiële leefbaarheid van mini-crèches.
- Op 8 november 2004 gaat in West-Vlaanderen het *proefproject Kind en Gezin-Lijn* van start.
- *Vernieuwde berekening van de ouderbijdrage* in de gesubsidieerde kinderopvang.
- Onderzoek bij de diensten voor opvanggezinnen naar zowel werkdruk als leefbaarheid in de sector.
- Startschot *Borstvoedingsproject* in Bilzen.

2005

2005

MET DE HELM GEBOREN

HET MELDPUNT ONVEILIGE KINDERARTIKELEN
PLAATST VEILIGHEID VOOROP EN HET CKO ZIET
HET DAGLICHT

Om de pedagogische, sociale en economische functies van kinderopvang nog beter in te vullen, wordt in 2005 het *Centrum voor Kinderopvang* (CKO) in het leven geroepen. Deze lokale samenwerkingsvorm tussen de verschillende voorzieningen beoogt zowel een transparant aanbod als een oplossingsgerichte dispatching. Kortom, een draagvlak van vernieuwing dat ouders op een uiterst klantvriendelijke en efficiënte manier begeleidt in hun zoektocht naar de meest geschikte kinderopvang. Maar ook opvoedingsondersteuning verovert langzaam maar zeker een vaste stek binnen de dienstverlening van Kind en Gezin. De algemene invoering van het spreekuur opvoedingsondersteuning gaat van start, er lopen experimenten met video-hometraining, het Triple P-programma van prof. Matt Sanders wordt gelanceerd en het aantal INLOOP-teams wordt opgetrokken tot 13. Wat meer is, ouders weten het aanbod van Kind en Gezin ook bijzonder goed te smaken. Zo worden in de consultatiebureaus maar liefst 500 000 consulten geteld en valt de Kind en Gezin-Lijn van meet af aan in goede aarde. Heb je thuis speelgoed, kledij, meubilair of andere artikelen waarvan je vermoedt dat ze onveilig zijn voor kinderen van 0 tot 3 jaar, dan kan je dit vanaf december 2005 melden via het meldpunt onveilige kinderartikelen.

IN EEN KLEIN HOEKJE

Feit: ongevallen zijn als oorzaak van schade bij jonge kinderen belangrijker dan vergiftiging, verdrinking en gebrek aan hygiëne. Zo worden in Vlaanderen jaarlijks gemiddeld 40 000 kinderen tussen 0 en 3 jaar medisch behandeld als gevolg van een ongeval. Wat meer is, uit onderzoek van Kind en Gezin naar ongevallen met een medische interventie bij baby's en peuters (2003) blijkt zelfs dat maar liefst 62,7% van alle ongevallen in en om de eigen woning gebeurt. Jonge kinderen zijn vooral het slachtoffer van valpartijen (64,2%), snijden of stoten (8,8%) en beklemming of beknelling van een lidmaat (7,8%). Dat zowel België als de Europese Unie bitter weinig registraties verrichten inzake

ongevallen met kinderartikelen en onveilige kinderartikelen, baart Kind en Gezin dan ook grote zorgen.

Als in september 2004 in Stockholm de conferentie *Safe Environments for Children in Europe* wordt afgesloten met een duidelijke oproep om meer gegevens over ongevallen en onveiligheid, besluit Kind en Gezin dan ook om een initiatief uit te denken. In samenwerking met de Federale Overheidsdienst Economie, de Belgische verbruikersorganisatie OIVO en de Europese verbruikersorganisatie ANEC groeit het idee in geen tijd uit tot een concreet meldpunt voor de registratie van onveilige kinderartikelen (OKA-meldpunt).

HET MELDPUNT ONLINE

Vanaf 1 december 2005 kunnen ouders, onthaalouders en kinderdagverblijven zowel telefonisch als via de website van Kind en Gezin anoniem melding maken van ongevallen of onveilige eigenschappen van speelgoed, kinderreubilair of andere artikelen voor kinderen van 0 tot 3 jaar. Alle meldingen worden verzameld, geëvalueerd en bezorgd aan federale en Europese instanties. Ze zijn van onschatbare waarde voor zowel de realisatie van een veiliger leefomgeving als voor het verbeteren en herzien van de bestaande veiligheidsnormen voor kinderartikelen. Dat Kind en Gezin zwaar inzet op veiligheid, bewijst trouwens ook het uitgebreide luik veiligheid dat vanaf maart 2005 kan worden geraadpleegd op de

website. Behalve gedetailleerde informatie over veilig kindermeubilair vinden ouders er ook tal van interactieve tekeningen die hen in staat stellen om in een oogopslag na te gaan of een aankoop veilig is en voldoet aan de Europese normen. Op zoek naar een kinderbedje, autozitje, relax, kinderstoel, wandelwagen of fietsstoel? Gewapend met een afdruk van de handige online checklist zijn ouders voortaan in staat om de veiligheid van een babyartikel al in de winkel na te gaan. Dat aankoop prijs en naambekendheid van een product allerm minst zekerheid bieden over de veiligheid ervan, spreekt trouwens overduidelijk uit de meldingen. Zo bleek een relax van een bekend merk niet aan de veiligheidsvoorschriften te voldoen

omwille van foutief gehechte riempjes. Vanzelfsprekend wordt bij een dergelijk ernstig probleem de OKA-coördinator ogenblikkelijk verwittigd via e-mail, zodat de Federale Overheidsdienst Economie snel kan optreden en zo nodig het artikel uit de winkelrekken kan halen.

EUROPA IN DE WOLKEN

Worden er zware gebreken en ongevallen gemeld, dan wordt dit doorgegeven aan zowel de Europese verbruikersorganisatie ANEC als aan de Europese Commissie. Beide zijn trouwens zo in de wolken met het OKA-meldpunt van Kind en Gezin dat ze ondertussen overwogen om een vergelijkbaar project te realiseren voor heel Europa.

Het meldpunt onveilige kinderartikelen gooit dan wel hoge ogen in het buitenland, Kind en Gezin wil in de toekomst vooral werk maken van een campagne ter promotie van het OKA-meldpunt in Vlaanderen. Zo komen er affiches in de consultatiebureaus en kinderdagverblijven en worden ouders via de zwangerschapsmappen vertrouwd gemaakt met het meldpunt onveilige kinderartikelen. Ook in de algemene communicatie zal Kind en Gezin de ouders aanmoedigen om onveilige artikelen te melden. Aangezien kersverse ouders vaak als eerste geconfronteerd worden met nieuwe kinderproducten en hun eventuele tekortkomingen, spelen zij veelal een cruciale rol in het opsporen van wat onveilig is.

Kinderen helpen opgroeien in een veilige omgeving: opleiding houdt de kennis op peil.

2005

- Op de *World Summit on the Information Society (WSIS)* in Tunesië wordt de *vaccinatiedatabank* van Kind en Gezin voorgesteld. In het bijzijn van VN-secretaris-generaal Kofi Annan plaatst de Europese Commissie de vaccinatiedatabank in de kijker als een modelproject.
- Met het oog op het verbeteren van de online ICT gaat in februari 2005 het *proefproject AA-regiowerking (Anytime Anywhere)* van start in de regio's Ieper en Oostkamp.
- Op 23 februari 2005 wordt de nieuwe Raad van Bestuur geïnstalleerd als tijdelijke overgangsmaatregel richting het ontstaan van het IVA zonder Raad van Bestuur.
- De *Kind en Gezin-Academie* opent op 18 mei 2005 officieel haar deuren.
- De *Vlaamse Centrale Autoriteit inzake adoptie (VCA)* verwerft een plaats binnen Kind en Gezin. Op 1 september 2005 treden een nieuwe wet en een nieuw decreet betreffende adoptie in werking.
- Op 1 december 2005 gaat het *meldpunt voor onveilige kinderartikelen* van start.
- Een intensieve sensibilisatiecampagne wil het bestaan en de werking van de zes *Vlaamse Vertrouwenscentra Kindermishandeling* beter bekend maken bij het brede publiek.
- Algemene invoering van het *Spreekuur Opvoedingsondersteuning*.
- In het kader van de *EU Poverty Round Table Conference* omtrent 'Health and Social Exclusion' in Schotland prijst EuroHealthNet de inschakeling van *gezinsondersteuners* als *Good Practice*.
- Kind en Gezin plaatst samen met haar partners de *Week van de Opvoeding* in de kijker.

2006

2006

IN DE LIJN DER VERWACHTING

VRAGEN STAAT VRIJ BIJ DE KIND EN GEZIN-LIJN

Vanaf 1 april 2006 wordt de bestuurlijke organisatie van Kind en Gezin resoluut herkend. Voortaan is Kind en Gezin immers een *Intern Verzelfstandigd Agentschap* (IVA) met aan het roer een Raadgevend Comité. De inhoudelijke slagkracht blijft gelukkig onaangeroerd, want ook in 2006 blijkt Kind en Gezin op tal van domeinen broodnodig. Zo piekt weliswaar de teller van het aantal plaatsen in de kinderopvang, deze plaatsen blijken evenwel onvoldoende om het effect van het stijgende aantal geboorten bij te benen. Om de druk op de kinderopvang te verminderen wordt er dan ook met man en macht gewerkt aan een uitbreidingsactie en aan een plan inzake flexibele en occasionele opvang. Behalve kinderopvang krijgt ook opvoedingsondersteuning een flink duwtje in de rug. Zo wordt het spreekuur opvoedingsondersteuning nagenoeg veralgemeend ingevoerd, wint het Triple P-programma aan bekendheid en worden concepten als de opvoedingswinkel, het kenniscentrum opvoedingsondersteuning en de opvoedingstelefoon overdacht. Dat preventie werkt, bewijst ondertussen de Kind en Gezin-Lijn in West-Vlaanderen. Een proefproject dat zo succesvol blijkt, dat vanaf mei 2006 ook de ouders uit de provincies Limburg en Antwerpen een beroep kunnen doen op het callcenter van Kind en Gezin.

EEN LUISTEREND OOR

VAN NUL TOT 078

In oktober 2003 gaat het callcenter kinderopvang van start in zijn nieuwe opzet via samenwerking met de Vlaamse Infolijn. Tegelijkertijd worden ook al plannen gesmeed voor de uitbouw van de regionale telefonische permanenties naar een overkoepelend callcenter voor alle provincies. Een evidente evolutie, gezien de veel-
eer beperkte telefonische permanentie in de 60 regiohuizen en het kluwen van telefoonnummers dat in omloop is binnen zowel de provinciale afdelingen als binnen de hoofdzetel van Kind en Gezin. Ronny Machiels, aangesteld als projectleider van de Kind en Gezin-Lijn, blijft niet bij de pakken zitten maar gaat onmiddellijk op zoek naar een geknipte organisatie voor deze geïntegreerde telefonische dienst-

verlening. De Kind en Gezin-Lijn heeft al een dak boven het hoofd, zaak is nu om ook de regioverpleegkundigen warm te krijgen voor dit grootscheepse en erg ingrijpende project. Beslist wordt om op te starten in fasen, de provincie West-Vlaanderen op kop. Ronny Machiels trekt van regio tot regio om van alle verpleegkundigen het engagement te vragen voor wat zij evenwel aanzien als een ver-
van-hun-bed-callcenter dat voortaan alle afspraken met 'hun gezinnen' zou regelen. Toen duidelijk werd dat de sterkte van het project net zou schuilen in de uitwisseling met de regio's, verdwenen de twijfels geleidelijk aan en zetten ook de regio's zelf hun schouders onder de Kind en Gezin-Lijn.

ALLES OP ÉÉN LIJN

8 november 2004. Voor het eerst rinkelt de Kind en Gezin-Lijn. Ouders uit de provincie West-Vlaanderen kunnen via het centrale oproepnummer voortaan van 8 uur 's ochtends tot 20 uur 's avonds bij Kind en Gezin terecht met allerhande vragen over zowel zwangerschap en kinderopvang als over voeding, verzorging of opvoeding van hun kinderen. Adressen voor kinderopvang zoeken, ouderbijdragen berekenen en een afspraak voor huisbezoek of consultatiebureau maken of verplaatsen? Een kolfje naar de hand van de Kind en Gezin-Lijn! Een klantvriendelijke en gepersonaliseerde aanpak, een feilloos functionerende en unieke toegangspoort tot de complete dienstverlening van

Kind en Gezin: de Kind en Gezin-Lijn heeft ontegensprekelijk veel in haar mars. Het mag dan ook allerminst verbazen dat na klantenbevraging blijkt dat het proefproject door de West-Vlaamse ouders op algemeen applaus wordt onthaald. Budgettaire afwegingen vormen evenwel de voornaamste reden voor het verder gefaseerd invoeren van de Kind en Gezin-Lijn. Wanneer de provincies Antwerpen en Limburg op 29 mei 2006 en vanaf 29 januari 2007 ook de provincies Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant (Brussel inclusief) toetreden tot de Kind en Gezin-Lijn, bereikt Kind en Gezin eindelijk haar doel: alles op één lijn zetten.

HALLO, KIND EN GEZIN

Bel je naar het centrale oproepnummer, dan kom je terecht bij een van de vijftientig medewerkers van de centrale *frontoffice*. Heb je een algemene vraag omtrent adressen voor kinderopvang of vaccinatieschema's, dan helpen zij je aan de hand van speciaal daartoe ontwikkelde, informatieve scripts graag verder. Een afspraak met de regioverpleegkundige verplaatsen? Zo geklaard! Een sms'je vanuit de frontoffice naar de mobiele telefoon van de regioverpleegkundige informeert haar bovendien in een handomdraai. Gaat het evenwel om meer specifieke vragen over bijvoorbeeld ouderbijdragen of om concreet advies over slaap-, voedings-

of opvoedingsproblemen, dan wordt de oproep onmiddellijk doorgeschakeld naar

Geen vraag te gek of ze wordt voorgelegd aan de Kind en Gezin-Lijn.

een deskundige inzake kinderopvang of naar een regioverpleegkundige in de *backoffice*. Deze backoffices bevinden zich in Brussel (voor kinderopvang), in Brugge

(voor Oost- en West-Vlaanderen) en in Hasselt (voor de overige provincies). De opdeling in front- en backoffice maakt het geheel niet alleen erg overzichtelijk, een efficiënt tweetrapssysteem is ook onontbeerlijk om de gemiddeld 1 000 oproepen per dag zo goed mogelijk op te volgen. Een 600-tal van deze oproepen krijgt ogenblikkelijk een antwoord via de frontoffice, terwijl de overige 400 oproepen uitzwermen over de backoffices in Hasselt, Brugge en Brussel. Dat Hasselt de ontegensprekelijke koploper is in het aantal oproepen per backoffice mag geenszins verbazen. De Hasseltse back-

office neemt maar liefst drie provincies onder de arm waaronder ook Antwerpen, doorgaans met stip de provincie met het hoogste geboortecijfer.

HANGBORSTEN EN HOENDERRECHT

Vanuit welke provincie ouders ook bellen, één ding hebben ze gemeen: ze bellen bij voorkeur op maandag, dinsdag en... 's ochtends. Ging de Kind en Gezin-Lijn van start in een nieuwe provincie, dan kelderde de bereikbaarheid steevast tussen 9 uur en 12 uur. De Kind en Gezin-Lijn is weliswaar van 8 uur tot 20 uur bereikbaar, ouders blijken zich aanvankelijk toch vooral te

houden aan de vertrouwde permanentieuren van de regiohuizen.

Trouwens, geen vraag te gek of ze wordt voorgelegd aan de Kind en Gezin-Lijn. Zo denken de regioverpleegkundigen uit de backoffices met de glimlach terug aan die ene vraag van een papa die zich afvroeg hoe hij het 'hoenderrecht' over zijn kinderen kon krijgen. En wat te denken van de kersverse papa die zich zorgen maakte over de hangborsten van zijn vrouw en wel eens wilde weten wat hij daaraan kon doen...

EEN TOONBEELD VAN TEAMWORK

De Kind en Gezin-Lijn is behalve callcenter ook kruispunt van informatie. Zo stuurt het computerprogramma, op basis van de postcode en de gegevens uit de Ikaros-databank, elke vraag over preventieve gezinsondersteuning via een dagelijks rapport door naar de betrokken regio. Wordt er onder de vraag een 'oké' toegevoegd, dan weet de regio in een oogopslag dat de Kind en Gezin-Lijn de vraag als afgehandeld beschouwd. Een 'niet oké' is voor de regio dan weer het signaal om opvolging te geven. Wat ook de uitkomst van de oproep mag zijn, aangezien elke vraag opgenomen wordt in de Ikaros-databank,

voor zover bekend is voor welk kind de vraag gesteld wordt, is elke regioverpleegkundige te allen tijde op de hoogte van het reilen en zeilen binnen 'haar' gezinnen'. Ook voor de ouders levert het communicatienetwerk rondom de Kind en Gezin-

De Kind en Gezin-Lijn als kruispunt van informatie.

Lijn een aanzienlijke meerwaarde op. Zagen zij zich vroeger soms geklemd tussen twee tegenstrijdige adviezen in, dan kan de regioverpleegkundige vandaag de dag tijdig ingrijpen door schijnbaar tegengestelde adviezen te 'onderscheppen' en te verduidelijken tijdens een huisbezoek of in het consultatiebureau.

Het mag duidelijk zijn: de bloei van de Kind en Gezin-Lijn gaf een overtuigende aanzet tot een meer dynamische communicatie en interactie. Als toonbeeld van teamwork is de Kind en Gezin-Lijn dan ook de uitgelezen plek om de hartslag van Kind en Gezin te voelen.

*De Kind en Gezin-Lijn: meer dan
1 000 oproepen per dag.*

2006

- Vanaf 1 april 2006 is Kind en Gezin een *intern verzelfstandigd agentschap* met rechtspersoonlijkheid (IVA).
- Op 29 mei 2006 gaat de *Kind en Gezin-Lijn* ook in de provincies Limburg en Antwerpen van start.
- Voorstelling van de *Gemeentelijke kindrapporten*.
- Uitbouw prenatale dienstverlening aan kwetsbare zwangeren via de *prenatale steunpunten* in de groot- en centrumsteden.
- De vaccinatiedatabank van Kind en Gezin groeit uit tot het webgebaseerde *Vaccinnet*.
- Het *actieplan flexibele en occasionele kinderopvang* wordt goedgekeurd door de Vlaamse Regering.
- De *provinciaal verantwoordelijken Lokaal Overleg Kinderopvang* (PVLOKO's) worden voortaan *consulenten Lokaal Beleid Kinderopvang* (CLBK's).
- De *zwangerschapsmap* vervangt voortaan het moederboekje.
- Voorstelling van *Het Grote Kinderopvangboek*.
- Verdere *uitbouw van de INLOOP-teams* dankzij de erkenning van drie bijkomende INLOOP-teams in Sint-Niklaas, Gent en Brussel.
- In de regio Neerpelt start het project *AA-regiowerking (Anytime Anywhere)* dat regioverpleegkundigen in staat moet stellen om ook in kraamklinieken online te werken.
- Op de *Werelddag van verzet tegen extreme armoede en uitsluiting* hangt Kind en Gezin geknoopte lakens, symbool voor het ontsnappen aan armoede, op aan het hoofdgebouw.
- De inspectiediensten worden vervangen door het nieuwe *Agentschap Inspectie* in het beleidsdomein *Welzijn en Gezondheid*.
- Kind en Gezin lanceert haar *intranet* zodat haar kennis en informatie op een snelle en efficiënte manier met elkaar gedeeld kunnen worden.

2007

TIJDSBUDGET STEEDS MEER ONDER DRUK

Het is een dooddoener technologie aan te wijzen als belangrijkste generator van verandering in ons dagelijkse leven. Feit is dat bij de start van Kind en Gezin in 1987 nog zowat 60% van de actieve beroepsbevolking tewerkgesteld was in handenarbeid tegen 40% in kennis en diensten. Twintig jaar later is die situatie precies omgekeerd. Nu heeft een op de twee 25-jarige Vlamingen onderwijs van het lange type achter de rug. De actieve Belg zag zijn tijdsbudget de voorbije twintig jaar afnemen met zeven uur per week; omgerekend komt dat neer op drie volle weken per jaar. Het tijdsbudget bestaat uit twee componenten: de louter vrije tijd, de *leisure time*, waarin je iets doet wat je niet kan uitbesteden, een leuk boek lezen bijvoorbeeld, en de vrij beschikbare tijd, die je gebruikt in je privéleven maar waaraan je niet noodzakelijk plezier beleeft, zoals koken of je kinderen naar de opvang

brengen. Die drastische inkrimping van het tijdsbudget wreekt zich op de ouder-kindrelatie: kinderen zien hun ouders later thuiskomen dan twintig jaar geleden en nog veel later dan dertig tot veertig jaar geleden. Bij de huidige veertigers stond moeder om vier uur klaar met een wafel en warme chocomelk, om zes uur kwam alles georganiseerd op tafel, vader schoof bij en moeder had de mogelijkheid om als 'gendarme' op te treden: 'Jij gaat niet van tafel voor je die spruitjes op hebt. Ik heb de tijd.' Dat wordt hoe langer hoe moeilijker. Bij ouders die met kennis en diensten bezig zijn, gaat de laptop al eens mee naar huis en moet er 's avonds nog wel een e-mailtje verstuurd of iets opgezocht worden op internet. Als het gezin dan toch om halfzeven aan tafel gaat, zal vader of moeder niet meteen zeggen: 'Ik wacht wel tot jij die bittere groenten hebt opgegeten'. Nee, zij zullen geen broccoli of spruitjes

op het menu zetten, maar appelmoes, dat bevat immers ook vitamines. De beroepsactieve bevolking zal in de toekomst almaar minder tijd hebben om opvoedkundige taken tot op het bot uit te benen. De komende jaren zijn jonge gezinnen dan ook meer dan ooit vragende partij als het gaat om ondersteuning bij de opvoeding van hun kroost.

DE OUDER ALS PROFESSIONELE CONSUMENT

Het is zoals de patiënt die bij zijn doktersbezoek een printje van een internetpagina bij zich heeft: 'Dokter, ik vermoed dat ik deze ziekte heb' en als de dokter oppert dat het misschien toch om iets anders gaat, prompt vraagt hoe lang het geleden is dat de dokter in kwestie zich nog heeft bijgeschoold. Ouders willen allerlei taken uitbesteden tegen een redelijke prijs. De uitdagingen voor Kind en Gezin als organi-

satie zijn talrijk: *All little brothers are watching you*. Het laatste woord zal inderdaad aan de moeders en de vaders zijn, niet aan een soort tweerichtingsverkeer waarin ook naar de raad van Kind en Gezin wordt geluisterd. In een bijna dictatoriaal professioneel consumptiegedrag zullen ouders eisen dat Kind en Gezin voor elke behoefte een oplossing heeft. Niet evident, want als grote organisatie ben je hoe dan ook minder wendbaar. Belangenverenigingen, consumentenorganisaties, *internetcommunities* allerhande zullen nauwlettend toekijken. Door de snelheid van verandering wordt Kind en Gezin niet de tijd gegund om het eigen *mission statement* en productaanbod grondig te bestuderen en te begrijpen waarom de organisatie doet wat ze doet. De toekomst is niet aan de sterkste, noch aan de slimste, maar wel aan wie zich het snelst weet aan te passen aan de veranderingen.

DE BABYBOOM VOORBIJ

In dit land worden vandaag weer iets meer kinderen geboren, maar de algemeen dalende trend is al langer duidelijk. Hoe komt zo iets? Voor een dichtbevolkt land als België speelt de gedwongen cul-

Herman Konings, trendwatcher.

tuur van aspiratie een belangrijke rol: als de rest van je vrouwelijke leeftijdsgenoten fulltime werkt, ben je als jonge moeder geneigd om dat ook te doen en dan ligt een kroostrijk gezin niet meteen binnen de mogelijkheden. De huidige tienjarigen worden over twintig jaar het cliënteel van Kind en Gezin. Zij zijn de eerste, echte ICT-generatie, jongens en meisjes die al vanaf hun tweede of derde levensjaar met multimedia worden geconfronteerd. Verwacht wordt dat dit de eerste generatie is die geen onderscheid meer maakt tussen virtueel en reëel. Wat meteen een meer digitale *lifestyle* in onze samenleving op gang zal brengen, met een enorme behoefte aan digitale netwerking en afstandscommunicatie.

“Veel mensen voelen zich geholpen door Kind en Gezin. Kind en Gezin is voor hen een baken van zekerheid in een maatschappij van vrees, onzekerheid en twijfels.”

Toch zijn de huidige tieners die twee tot drie uur per dag aan hun computer zitten, talrijker dan ooit aanwezig in de jeugdbeweging en andere subpolitieke fenomenen als Greenpeace en Amnesty International. Je vindt er niet alleen de jongsten die er door hun ouders worden geparkeerd omwille van het beperkte tijdsbudget, maar ook oudere tieners. Van hen zou je verwachten dat ze later veel meer sociaal engagement aan hun kinderen doorgeven dan hun ouders. Deze *zonneshijngeneratie* zoals ze worden genoemd, is sociaal actief en kan ook uitstekend overweg met digitale media. Maar op het ogenblik dat ze onafhankelijk van hun ouders in het leven zullen staan, als ze zelf moeten wassen, plassen, koken, uit werken gaan, een partner hebben die dat ook doet, zal hun sociaal engagement in de koelkast verdwijnen. We lijden allemaal aan het 31 december-syndroom: 'Volgend jaar zal ik mij wat meer met de kinderen bezighouden'. Maar als puntje bij paaltje komt en je werkgever je vraagt om je te organiseren omdat de snelheid van verandering voortdurend verandert, je moet inpikken op nieuwe tendensen, omdat de BRIC-landen (Brazilië, Rusland,

India en China) eraan komen,... dan zal deze zonneshijngeneratie haar sociale engagement op een laag pitje zetten. Ook bij jongeren is de gedwongen cultuur van aspiratie heel nadrukkelijk aanwezig: 'Mijn buur heeft een *flatscreen*, dat moet ik ook hebben'. Onze millenniumkids zullen over twintig jaar geconfronteerd worden met een nog hogere wentelsnelheid van de samenleving. Geen enkel logisch wetenschappelijk signaal wijst erop dat alles de komende jaren rustiger zal worden. Om dat te veranderen is een kantelmoment nodig waarbij een voldoende aantal mensen zijn schouders zet onder verandering. Maar dat zit er nog niet onmiddellijk aan te komen.

COMMUNICATIE, EEN ÉN-ÉN-VERHAAL

Communicatie met de gezinnen, tussen organisatie en medewerkers, tussen de medewerkers onderling, met partners en allerlei derden: het wordt de komende jaren van cruciaal belang. Het publiek kan je bereiken via kranten en tijdschriften, maar steeds meer organisaties duiken televisieprogramma's in, ze doen aan *productplacement*, als een manier om hun

product voor te stellen. Het is alsof je een Trojaans paard uitstuurt en daarbij gebruikmaakt van wat mensen zich laten welgevallen. Interactieve media hebben ook hun charme. Toch trekken zomerfestivals meer bezoekers dan ooit, ook al zijn de mogelijkheden voor digitale ontmoetingen en muziekbeleving nooit zo groot geweest. Door de overvloed aan informatie moet fysiek contact mogelijk blijven. Gezinnen moeten de kans krijgen om zelf te kiezen.

VERTROUWEN MOET BLIJVEN

De voorbije twintig jaar is Kind en Gezin er als organisatie in geslaagd een oplossing te bieden voor de noden van onze jonge gezinnen, hun vertrouwen te winnen en de noodzakelijke inzichten ter zake te verwerven. In een maatschappij waar vergrijzing, ontgroening, gedwongen cultuur van aspiratie, snelheid van verandering, onveiligheidsgevoel en beperkt tijdsbudget almaar meer druk leggen, zal Kind en Gezin haar aanbod verder moeten uitdiepen, integreren en communiceren. Dat is hoe dan ook een enorme uitdaging.

De oogscreening: nieuwe technologie ondersteunt de preventie van de toekomst.

2007

- Kind en Gezin introduceert een geavanceerde versie van het *Algo-toestel* voor gehoorscreening.
- Op 1 februari 2007 wordt de nieuwe *Vlaamse adoptieambtenaar aangesteld*.
- De *Kind en Gezin-Lijn* is vanaf 1 februari bereikbaar in heel Vlaanderen.
- Regioteam Dilsen-Stokkem wint *Vlaamse Innovatieprijs 2007* (SPITS 2007) voor zijn Borstvoedingsadvieslijn. Vlaams-Brabant en Brussel beginnen eveneens met een Borstvoedingsadvieslijn.
- Start *Platform Vernieuwing Kinderopvang*, overlegforum voor vertegenwoordigers en deskundigen uit de sector.
- Voortaan maakt het *lokaal beleidsplan kinderopvang* deel uit van het lokaal sociaal beleidsplan van de gemeenten.
- In mei 2007 lanceren de Vlaamse Regering en Kind en Gezin het *actieplan voor flexibele en occasionele opvang*.
- Van 4 tot 8 juni loopt de *Week van de Opvoeding*, een initiatief van de minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Kind en Gezin stelt activiteiten voor rond opvoeding en positief ouderschap.
- Op 20 en 21 juni organiseert Kind en Gezin de eerste workshop in het kader van haar mandaat voor het *OESO - Starting Strong Network*.
- Op 21 juni deelt *administrateur-generaal* Lieven Vandenberghe aan zijn personeel mee dat hij Kind en Gezin verlaat.
- Kind en Gezin viert *10 jaar regiowerking*.
- 16 Centra voor Kinderopvang krijgen de goedkeuring om als proefproject te starten.
- Op 8 september viert Kind en Gezin samen met alle medewerkers haar twintigjarige bestaan tijdens de *gezinshappening* in Mechelen.
- Op 6 en 13 oktober start het tv-programma over opvoeding *De bij ons thuisploeg*, een samenwerking tussen Kind en Gezin, de VRT, de Gezinsbond, Klasse en het Vlaams Agentschap Jongerenwelzijn.

DANKWOORD

EMIEL VANTONGELEN

MET DANK VOOR HET VERZAMELEN VAN HET
ARCHIEFMATERIAAL EN HET AANREIKEN VAN
WAARDEVOLLE INFORMATIE.

PROF. PETER ADRIAENSSENS,

GÜLSEN AYDIN,

SIMONE BOECKMANS,

STIJN CONINX,

HELGA DE VOS,

NOËLLE GROENWALS,

MARTINE HURTECANT,

HERMAN KONINGS,

JULIETTE LAENEN,

RONNY MACHIELS,

ANKIE VANDEKERCKHOVE,

LIEVEN VANDENBERGHE,

DR. MICHEL VANDENBROECK,

DIRK VANDERPOORTEN,

DR. ERWIN VAN KERSCHAYER,

RIK EN LEEN VAN ROY-VAEREMANS,

WILL VERNIEST,

DANA WINNER.

*MET DANK VOOR HUN WARME
GESPREKKEN OVER TWINTIG JAAR KIND EN GEZIN.*

BIBLIOGRAFIE

- KIND EN GEZIN (1988), JAARVERSLAG 1987, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (1989), JAARVERSLAG 1988, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (1990), JAARVERSLAG 1989, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (1991), JAARVERSLAG 1990, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (1992), JAARVERSLAG 1991, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (1993), JAARVERSLAG 1992, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (1994), JAARVERSLAG 1993, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (1995), JAARVERSLAG 1994, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (1996), JAARVERSLAG 1995, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (1997), JAARVERSLAG 1996, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (1998), JAARVERSLAG 1997, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (1999), JAARVERSLAG 1998, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (2000), JAARVERSLAG 1999, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (2001), JAARVERSLAG 2000, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (2002), JAARVERSLAG 2001, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (2003), JAARVERSLAG 2002, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (2004), JAARVERSLAG 2003, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (2005), JAARVERSLAG 2004, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (2006), JAARVERSLAG 2005, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (2007), JAARVERSLAG 2006, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (2006), HET KIND IN VLAANDEREN, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (2005), HET ABC VAN BABY TOT KLEUTER, BRUSSEL
KIND EN GEZIN (2006), HET GROTE KINDEROPVANGBOEK, BRUSSEL
VANDENBROECK, MICHEL (2004), IN VERZEKERDE BEWARING, HONDERDVIJFTIG JAAR
KINDEREN, OUDERS EN KINDEROPVANG, AMSTERDAM, UITGEVERIJ SWP

COLOFON

TEKST

ELS VERMOESEN
AAGJE DE DONCKER
KIND EN GEZIN

VORMGEVING EN TEKSTVERWERKING

WWW.MOSQUITO.BE

FOTOGRAFIE

FOTOGRAFIE REPORTAGE: THOMAS DE BOEVER
FOTOGRAFIE REPORTAGE: WWW.STUDIOPOSITIVE.BE
FOTOGRAFIE REPORTAGE: PETER VAN HOOF
FOTOGRAFIE KINDEREN: WWW.FOTOSTUDIO.BE

COÖRDINATIE

DE KIND EN GEZIN-ACADEMIE
DE CEL MARKETING EN COMMUNICATIE

MET DANK AAN

AL ONZE MODELLEN EN KIND EN GEZIN-MEDEWERKERS

20 JAAR KIND EN GEZIN

OP DE TOEKOMST VAN ELK KIND!